

AGATA KRISTI

BIBLIOTEKA BESTSELER

SASTANAK SA SMRĆU

Sastanak sa smrću

Appointment with Death

Agatha Christie, 1938

1.

Ti vidiš, zar ne, da ona mora da bude ubijena...

Pitanje je lebdjelo u mirnom noćnom zraku, izgledalo je kao da visi tamo za trenutak i zatim je odlepršalo u tamu u pravcu Mrtvog mora.

Ruka Herkula Poaroa zastala je na prozorskoj kvaki. Namrgođen, zatvorio ga je odlučno, kako bi onemogućio ulazak štetnog noćnog zraka!

Poaro je čvrsto vjerovao da je najbolje da sav vanjski zrak ostan vani i da je noćni zrak naročito opasan za zdravlje. Kada je pažljivo navukao zavjese preko prozora i otišao do kreveta nasmješio se sam sebi sa razumijevanjem.

Ti vidiš, zar ne, da ona mora da bude ubijena... Čudne riječi za jednog H. Poaroa, detektiva, da ih čuje svoje prve noći u Jeruzalemu. Gdje god pođem mora nešto da me podsjeti na zločin promrmljao je u sebi.

Njegov osmijeh se zadržao i kada se sjetio priče koju je jednom čuo, a koja se ticala Entoni Trolopa, novinara. Trolop je jednom plovio preko Atlantika i čuo je dva suputnika kako razgovaraju posljednjem izdatom nastavku jednog od njegovih romana.

„Vrlo dobro“, izjavio je jedan od njih. „Ali trebalo je da se riješi te zamorne starice.“

Pisac im se obratio, srdačno se smijući:

„Gospodo, mnogo sam vam zahvalan! Idem odmah da je ubijem!“

Poaro se pitao kojim povodom su izgovorene riječi koje je upravo čuo. Možda se radi o suradnji na pozorišnom komadu ili knjizi. Mislio je, smješajući se i dalje: Možda ću se jednog dana setiti ovih reči i one bi tada mogle imati ozbiljnije značenje. Pribrao se i shvatio da je u tom glasu bilo čudne nervne napetosti - jeze, koja je ukazivala na visoku emocionalnu napetost.

Glas čovjeka – ili dječaka. H. Poaro je pomislio, dok je palio svetio pored kreveta, Trebalo bi da prepoznam taj glas opet...

Sa laktovima na simsu, primaknutih glava, Rejmond i Kerol Bojnton zurili su u plavu dubinu noći. Rejmond je nervozno ponovio:

„Ti vidiš, zar ne, da ona mora da bude ubijena...“

Kerol Bojnton se malo uznemirila. Njen glas je bio dubok i promukao:

„To je užasno...“

„To nije strašnije od ovoga?“

„Pretpostavljam da nije...“

Rejmond reče naprasito: „Ne može više ovako - ne može... Moramo da uradimo nešto... I ništa drugo ne možemo da uradimo...“

Kerol reče - ali njen glas je bio neubjedljiv i ona je to znala: „Kad bismo mogli nekako da izvedemo bez posljedica...“

„Ne možemo.“ Njegov glas je bio prazan i bez nade. „Kerol, znaš da ne možemo...“

Djevojka zadrhta. „Znam, Rej, znam.“

On se iznenada nasmije, kratko, gorko. „Ljudi bi rekli da smo ljudi – da nismo sposobni sami da izađemo na kraj..”

Kerol reče polako: „Možda smo ljudi!” „Po svoj prilici jesmo. U svakom slučaju uskoro ćemo biti - pretpostavljam da bi neki ljudi rekli da već jesmo! Evo nas kako hladnokrvno planiramo da ubijemo vlastitu majku!”

Kerol reče oštro: „Ona nije naša rođena majka!”

„Nije, to je točno.”

Rejmond je napravio stanku, a onda reče, sasvim mirnim glasom: „Ti se slažeš, Kerol...”

Kerol odgovori spremno: „Mislim da ona treba da umre - da.”

Onda je iznenada provalilo iz nje: „Ona je luda - sigurna sam da je luda!

Ona... ona ne bi mogla da nas terorizira ovako da je normalna.

Godinama su nam govorili Ovo ne može dugo!, i nastavilo se! Govorili su nam Umrijet će jednom - ali ona nije umrla! Mislim da neće umrijeti nikada sve dok..”

Rejmond reče odlučno: „Dok je mi ne ubijemo.”

„Da.” Naslonila je ruke na prozorski okvir.

Njen brat je nastavio hladnim, praktičnim tonom, sa sasvim laganom drhtavicom, koja je nagoveštavala njegovo duboko unutrašnjeuzbuđenje.

„Vidiš zbog čega to mora da bude jedno od nas, zar ne? Zajedno sa Linoksom, za Nadinu ćemo vidjeti. Gini ne možemo da uvlačimo u to.”

Kerol zadrhta. „Sirota Gini! Tako se plašim..”

„Znam. Postaje prilično loše, zar ne? Upravo zato nešto mora brzo da se poduzme - prije nego što ona pređe preko ivice.

„Iznenada Kerol ustade, zabacujući kestenjastu kosu sa temena, i reče:„Rej, ti ne misliš da je to zaista loše, zar ne?”

On je odgovorio istim takvim tonom, koji je trebalo da zvuči bezosećajno:

„Ne. Mislim da je to isto kao ubiti ludog psa - nešto štonanosi zlo u svijetu i mora da se zaustavi. Ovo je jedini način da se to zaustavi.”

Kerol promrmlja: „Ali oni - oni bi nas svejedno poslali na stolicu - mislim, ne bismo mogli da objasnimo kakva je ona. To bi zvučalo kao izmišljotina! Na neki način, znaš, sve je to u našim glavama?”

Rejmond reče: „Niko nikada neće saznati. Imam plan. Sve sam smislio. Bit ćemo sasvim sigurni.”

Kerol se iznenada okrenula ka njemu. „Rejmonde - ovako ili onako - ti si drugačiji. Nešto se dogodilo s tobom! Kako ti je sve to palo na pamet?”

„Zašto misliš da se bilo što 'dogodilo' sa mnom?”

Okrenuo je glavu na drugu stranu.

„Zato što jeste! Rej, da li je to bila ona djevojka iz vlaka?”

„Ne, naravno da nije - zašto bi bila? Oh, Kerol, nemoj da pričaš besmislice.

Hajde da se vratimo na...”

„Na tvoj plan? Da li si siguran da je to - dobar plan?"

„Da. Mislim da jeste. Naravno, moramo da čekamo pravu priliku. A tada - ako sve ide kako treba - bit ćemo slobodni - svi mi."

„Slobodni?" Kerol tiho uzdahnu. Pogledala je u zvijezde. Iznenada je počela da se trese u bujici jecaja.

„Kerol, u čemu je stvar?" Ona je, ridajući, progovorila slomljeno: „Tako je ljupko - noć i plavetniloi zvijezde. Kada bismo samo mogli da budemo dio svega toga! Kada bismo samo mogli da budemo kao drugi ljudi, a ne ovakvi kakvi smo - sasvim čudni izvitopereni i pogrešni."

„Ali, bit ćemo - u redu - kada ona umre!"

„Da li si siguran? Nije li prekasno?"

„Ne, ne, ne." „Pitam se..." „Kerol, ako radije ne bi.."

Odgurnula je njegovu umirujuću ruku.

„Ne, ja sam sa tobom nedvosmisleno sam s tobom! Zbog ostalih - posebno zbog Gini. Moramo spasiti Gini!"

Rejmond je šutio jedno vrijeme. „Znači - uradit ćemo to?"

„Da!"

„Dobro. Reći ću ti svoj plan..."

Primakao je glavu njenoj.

2.

Gđica Sara King, diplomirani doktor, stajala je pored stola u salonu hotela Solomon u Jeruzalemu, besposleno prebirajući po novinama i časopisima.

Namrštenih obrva, izgledala je potpuno zaokupljena.

Visoki, sredovječni Francuz, koji je ušao u sobu iz hola, posmatrao je trenutak-dva prije nego što je prišao suprotnom kraju stola. Kada su im se pogledi sreli, Sara se nasmješila i načinila lagani gest prepoznavanja.

Sjetila se da joj je ovaj čovjek pomogao kada su putovali iz Kaira i kada je ponio jedan od njenih kofera. Dr Žerar reče: „Baš sam htio da naručim kavu.

Hoćete li mi se pridružiti, gospođice...?“

„King, zovem se Sara King.“

“A ja - dopustite.“ Izvadio je vizitkartu. Sara uze karticu i oči joj se raširiše od oduševljenog strahopoštovanja.

“Dr Teodor Žerar? O! Uzbudena sam što sam vas srela. Pročitala sam sve vaše radove, naravno. Vaši pogledi na šizofreniju su strašno zanimljivi.“

„Stvarno?“

Žerarove obrve se podigoše radoznavo. Sara je objasnila nekako malodušno:

„Vidite - i sama sam na putu da postanem doktor. Upravo sam diplomirala.“

„Ah! Razumijem.“

Dr Žerar je naručio kavu i oni su seli u jedan ugao salona Za rasonodu.

Francuz je bio manje zainteresiran za Sarina medicinska dostignuća nego za crnu kosu koja se talasasto spušta sa njenog temena i za divno oblikovane crvene usne.

Zabavljalo ga je očigledno straho poštovanje kojim ga je promatrala.

„Ostajete li ovdje dugo?“, pitao je.

„Nekoliko dana. Poslije želim da idem u Petru.“

„Je li? Ja sam također mislio da idem tamo ako to ne bi trajalo dugo. Moram da se vratim u Pariz do četrnaestog.“

„Mislim da je potrebno oko nedjelju dana: dva dana da se ode, dva dana tamo i dva dana za povratak.“

„Moram da odem u turistički biro ujutro i da vidim što može da se uredi.“

Netko društvanice je ušlo u salon za rasonodu i posedalo. Sara ih je gledala sa izvesnim interesovanjem. Spustila je glas:

„Ovi ljudi što su upravo ušli - da li ste ih primijetili sinoć u vlaku? Napustili su Kairo u isto vrijeme kad i mi.“

Dr Žerar je namjestio monokl i upravio pogled preko sobe: „Amerikanci?“

Sara je klimnula: „Da. Američka obitelj. Ali - prilično neobična, mislim.“

„Neobična? Kako neobična?“

„Pa, pogledajte ih. Posebno staru ženu.“

Dr Žerar joj je udovoljio. Prvo je primijetio visokog, prilično oronulog čovjeka - oko 30 godina starosti. Lice mu je bilo prijatno, ali slabašno i njegovo ponašanje je bilo čudno, neobično ravnodušno.

Zatim, tu je bilo dvoje mladih, dobrog izgleda - dječak je imao gotovo grčku glavu. Ima nešto i kod njega, također, pomislio je Dr Zerar; da - izraženo stanje nervne napetosti.

Djevojka je očigledno bila njegova sestra, jaka sličnost, ona je također bila u stanju uzbuđenosti.

Druga djevojka je bila još mlađa – sazlatno crvenom kosom, koja je ličila na oreol, ruke su joj bile vrlo nemirne, vukle su i cupkale maramicu u njenom krilu.

Ipak, druga žena, mlada, mirna, tamnokosa, mlečnobledog, blagog lica ne bez sličnosti sa madonom Luini. Ništa nervozno u vezi sa njom.

A u centru grupe - nebesa!, pomislio je Dr Žerar sa francuskom otvorenom odbojnošću. Kakav užas od žene! Stara, nabrekla, naduvena, sjedi tamo nepokretno- izopačeni stari Buda - veliki pauk u centru mreže!

Sari je rekao: “La maman, nije baš lijepa, a?”, a ona je slegla ramenima.

„Ima nešto prilično... zloslutno u vezi sa njom, zar ne mislite?”, upita Sara.

Dr. Žerar je ponovno pomno promatrao staricu. Ovaj put njegov poglednije bio estetski već profesionalan. „Vodena bolest...“, dodao je rečit slikovit izraz.

„O, da, tol“, Sara je izostavila medicinsku stranu, „ali, ima nešto čudno u njihovom odnosu prema njoj, zar ne mislite?“

„Da li znate tko su oni?“ „Zovu se Bojnton. Majka, oženjeni sin, njegova žena, jedan mlađi sin i dvije mlađe kćerke.“

Dr Žerar promrmlja: “La famille Bojnton razgleda svijet.“ a, ali ima nešto čudno u načinu na koji ga razgledaju. Oni ne razgovaraju sa nekim drugim. I nitko od njih ne može da učini bilo što dok mu starica to ne kaže!“ a je matrijarhalan tip“, reče Žerar.

Mislim da je ona kompletni tiranin“, odgovori Sara...

Žerar je slegnuo ramenima i primijetio da američka žena vlada svijetom - to je dobro poznato. *

Da, ali ovo je više od toga.“ Sara jebila uporna. „Ona je, ona ih sve drži tako uplašene - tako potpuno usvojoj vlasti - da je to - to je nepristojno!“

„Loše je za ženu da ima previše moći“, složio se Žerar, iznenada ozbiljan. Klimao je glavom.

Bacio je kratak pogled na Saru postrance. Ona je promatra obitelj Bojnton - ili bolje rečeno jednog njenog posebnog člana.

Dr Žeraru se ote šeretski galski osmjeh pun razumijevanja. Promrmljao je ispitivački:

„Vi ste razgovarali s njima, da?“

„Da, u stvari, barem s jednim od njih.“

„Sa mladićem - mlađim sinom?“

„Da. U vlaku kojim smo putovali ovamo iz Kantare. Stajao je u hodniku. Razgovarala sam s njim.“

U Sarinom ponašanju nije bilo samouverenosti. Zapravo, nije je bilo u njenom stavu prema životu. Bila je zainteresirana za ljude i prijateljskog, mada nestrpljivog, raspoloženja.

„Šta vas je nagnalo da razgovarate s njim?“, upitao je Žerar.

Sara je slegnula ramenima: „Zašto da ne? Ja često razgovaram sa ljudima dok putujem. Ljudi me zanimaju - zanima me što oni rade, što misle i osjećaju.“

„Reklo bi se da ih stavljate pod mikroskop!“

„Pretpostavljam da to može tako da se nazove“, priznala je djevojka.

“I kakvi su vaši utisci u ovom slučaju?”

„Pa“, oklijevala je, „bilo je dosta čudno... Za početak, dječak je pocrvenio do korena kose.“

„Zar je to tako neobično?“, upita Žerar suho. Sara se nasmijala.

„Mislite da me je smatrao bestidno drskom što sam se upoznala s njim?”

0, ne. Ne vjerujem da je to mislio. Muškarci uvijek mogu da kažu ne, zar ne?”

Uputila mu je iskren upitni pogled. Dr Žerar je kimnuo glavom.

„Imam utisak“, reče Sara, mršteći se malo, „da je on bio - kako bih se izrazila? - u isto vrijeme i uzbuđen i preneražen. Uzbuđen preko svake mjere - i prilično neočekivano bistar u isto vrijeme.“

To je čudno jer sam uvijek smatrala da su Amerikanci neobično zaokupljeni sobom... Jedan američki momak od, recimo, dvadeset godina ima beskrajno veće znanje o svijetu i daleko više savoir faire nego neki njegov engleski vršnjak. A ovaj momak mora da ima više od dvadeset godina.“

„Oko dvadeset tri ili četiri, rekao bih.“

„Toliko mnogo?”

„Tako mi se čini.“

„Da - možda ste u pravu - samo, nekako, izgleda veoma mlad...”

„Mentalno neprilagođen. Preovladava 'detinjasti' faktor.“

„Znači da sam u pravu? Mislim, ima nečeg ne sasvim normalnog u vezi sa njim?”

Žerar slegnu ramenima, blago se smješeći njenoj ozbiljnosti.

„Draga moja mlada damo, da li je itko od nas sasvim. Ali, slažem se da vjerojatno postoji neka vrsta neuroze.“

“To je povezano sa onom užasnom staricom, sigurna sam!” .

Izgleda da vam se ona baš mnogo ne dopada“, reče Žerar.

Točno. Ona ima - pa, pakosne oči!”

Žerar promrmlja: „To imaju mnoge majke kada se njihovi sinovi zainteresuju za privlačne mlade dame!”

Sara slegnu ramenima nestrpljivo. Svi su Francuzi isti, pomislila je, opsednuti seksom! Mada je, kao psiholog, i sama moda prizna da se seks javlja kao osnova mnogih pojava. Prenula se iz svojih razmišljanja. Rejmond Bojnton je prolazio kroz sobu i prišao centralnom stolu. Izabrao je jedan časopis. Dok je u povratku prolazio pored njene stolice pogledala ga je i rekla:

„Da li ste se zanimali razgledanjem danas?”

Birala je riječi nasumce; zapravo je htjela da vidi kako će biti primljene.

Rejmond je zastao, pocrvenio, uplašen kao nervozni konj, a pogled je uputio pronicljivo prema centru svoje obiteljske skupine. Promrmljao je: "Oh.. oh, da... pa, da, svakako, ja..."

Iznenada, kao da se štrečno, žurno se vratio svojoj obitelji, pružajući časopis. Groteskna figura, nalik Budi, ispružila je ruku da uzme časopis i, dok ga je uzimala, njen pogled, primijetio je dr. Žerar, bio na dečakovom licu.

Zahvalila se tiho gundajući. Lagano je okrenula glavu. Doktor je vidio da je sada zurila u Saru. Lice joj je izgledalo prilično ravnodušno. Sara pogleda na sat i uzviknu:

„Mnogo je kasnije nego što sam mislila." Ustala je. „Mnogo vam hvala dr. Žerar što ste me častili kavom. Sada moram da napišem neka pisma."

„Nadam se da ćemo se opet sresti."

"Oh, da! Možda ćete doći u Petru?"

„Svakako ću nastojati." Sara mu se nasmjehala i krenula. Izlazeći, prošla je pored obitelji Bojnton.

Dr Žerar je vidio da je gđa Bojnton lukavo piljila u lice svog sina. Vidio je da se dečakov pogled sreo sa njenim. Dok je Sara prolazila Rejmond Bojnton je okrenuo glavu - ne prema njoj nego od nje. Bio je to lagan, nevoljni pokret i izgledalo je kao da je stara gđa Bojnton povukla neki nevidljivi končić.

Sara King je primijetila to izbjegavanje, a bila je dovoljno mlada i imala dovoljno ljudsku prirodu da bi je to naljutilo. Imali su tako prijateljski razgovor u hodniku spavaćih kola, u vlaku koji se ljuljao. Upoređivali su zapažanja o Egiptu, smijali su se besmislenom jeziku dječaka koji su gonili magarce i nametljivih uličnih prodavača. Mislila je da je dječak bio kao fini marljivi školarac - bilo je, možda, nešto skoro dirljivo u vezi sa njegovom revnošću. I sada, bez ikakvog razloga, on je bio stidljiv, neodgojen- sasvim sigurno nepristojan.

„Neću više da se zamaram njim", reče Sara ogorčeno. Jer Sara, mada nimalo uobražena, imala je dosta lijepo mišljenje o sebi. Znala je da je sasvim sigurno privlačna suprotnom polu i nije bila od onih koje se pretvaraju da nisu svjesne toga! Ponašala se možda malo previše prijateljski prema ovom jer ga je, zbog nekog nejasnog razloga, sažaljevala. Ali bilo očigledno da je on samojedan nepristojan, uobražen i prost mladi Amerikanac!

Umesto da piše pisma Sara je sela ispred svog toaletnog stola i češljala kosu unazad sa čela, zagledala se u par zabrinuo smeđih očiju u ogledalu i razmotrila svoju životnu priču. Upravo je prošla kroz tešku emocionalnu krizu. Mjesec dana ranije raskinula je vjeridbu sa mladim doktorom, nekoliko godina starijim od nje. Veoma su privlačili jedno drugo, ali su imali sličan temperament.

Neslaganja isvađe bili su uobičajeni.

Sara je sama bila previše drskog temperamenta da bi mogla mirno da podnosi nametanje tuđe volje. Kao mnoge plemenitežene, Sara je i sama vjerovala da se divi snazi. Uvijek je govorila sebi da želi da netko njom gospodari. Kada je našla čoveka koji je to bio u stanju da radi, shvatila je da joj se to uopšte ne dopada.

Raskid zaruka nju je prilično koštao, ali ona je bila dovoljno oštroumna da shvati da samo međusobna privlačnost nije dovoljna.

Odlučila je da provede zanimljiv odmor u inostranstvu, da bi pomogla sebi da sve zaboravi prije nego što se vrati i počne da zarađuje za život. Sara se u mislima vratila iz prošlosti u sadašnjost. Pitam se, mislila je, dali će mi dr Zerar dopustiti da pričamo o njegovom radu? On ima tako sjajne radove. Kada bi me samo ozbiljno shvatao! Možda - ako on dođe u Petru.

Tada ponovno pomisli na čudnog, nepristojnog mladog Amerikanca. Ona nije sumnjala da je prisustvo njegove obitelji bilo uzrok za njegovu tako neobičnu reakciju, ali je svejedno osjećala blagi prezir prema njemu. Biti tako pokoren od svoje porodice - to je prilično smiješno - posebno za muškarca.

Pa ipak - obuze je čudno osjećanje. Svakako ima nečeg pomalo čudnog usvemu tome? Iznenada reče glasno: „Taj dječak želi da bude spašen! Ja ću se pobrinuti za to!”

3.

Tek što je Sara napustila salon dr. Žerar je ostao da sjedi još nekoliko minuta.

Zatim je otišao do stola, pokupio posljednji broj lili Matin i došetao s njim do stolice udaljene nekoliko metara od obitelji Bojnton. Njegova radoznalost bila je probuđena., U početku ga je zabavljalo interesiranje koje je mlada Engleskinja pokazala za ovu američku obitelj, oštroumno postavivši dijagnozu da je to potaknuto zanimanjem za jednog posebnog člana.

Sada, međutim, nešto neobično u vezi ovog porodičnog skupa probudilo je u njemu dublje, manje pristrasno interesovanje znanstvenika. Veoma diskretno, pod zaštitom novina, pomno ih je posmatrao. Prije svega - dječaka, za kojeg se ta privlačna engleska devojka tako odlučno zainteresovala.

Da, pomisli Žerar, to je sasvim sigurno tip koji nju zapanjuje po temperamentu.

Sara King ima snagu - ona ima uravnotežene nerve, hladnu glavu i nepokolebljivu volju. Dr Žerar je procijenio da je mladić osjetljiv, plah, osjećajan i veoma podložan sugestiji. Primijetio je okom liječnika da je u tom trenutku mladić bio u stanju visoke nervne napetosti. Dr Žerar je bio zbunjen. Zašto bi jedan mladić, čije je fizičko zdravlje očigledno dobro, koji u inostranstvu naizgled uživa, bio u stanju kao da mu prijete nervni slom?

Doktor je obratio pozornost na druge članove skupa. Devojka sa kestenjastom kosom očigledno je Rejmondova sestra. Oni su isti rasni tip, sitnih kostiju, lijepo građeni, aristokratskog izgleda. Imaju iste tanke, lijepo oblikovane ruke, istu čistu liniju vilice, i isti način držanja glave na dugom, vitkom vratu.

I devojka je, također, bila nervozna: pravila je slabe, nehotične pokrete, imala je duboke podočnjake. Kada je govorila glas joj je bio suviše brz i pomalo bez daha. Bila je na oprezu, pažljiva, nesposobna da se opusti. Ona je i uplašena, također, zaključio dr. Žerar.

Da, ona je uplašena! Čuo je odlomke razgovora - vrlo običnog, normalnog razgovora:

— „Mogli bismo da idemo do Solomonovih stupova“

— „Neće li to biti suviše za majku?“

— „Zid plača ujutro?“

— „Hram, naravno - zovu ga Omarova džamija - pitam se zašto?“

— „Zato što je podignut u muslimanskoj džamiji, naravno, Linoks.“

Uobičajen, otrcani turistički razgovor. Ipak, nekako, dr. Žerar je imao čudno osjećanje da su ovi delići razgovora koje je čuo bili neobično nerealni. To je bila maska - pokriće za nešto što se talasalo i vrtložilo ispod toga - nešto suviše duboko i bezoblično da bi se iskazalo... Ponovno je bacio kradom pogled iza zaklona Le Matina. Linoks?

To je bio stariji brat. Uočljiva je ista obiteljska sličnost, ali ima irazlike.

Linoks nije baš tako jako napet, on je, zaključio je Žerar, manje nervoznog temperamenta. Ali, ima nečeg čudnog i oko njega...

Kod njega nije bilo znakova mišićne napetosti kao kod drugo dvoje. On je sjedio opušten, mlitav. Razbijajući glavu, tražeći u sjećanju pacijente koje je viđao da sijede tako po bolničkim sobama, Žerar je mislio: On je ispražnjen - odvojen od patnje. Taj pogled u očima - pogled ranjenog bolesnog konja - nema životinjska izdržljivost. To je čud-...

Fizički sve izgleda u redu... Ipak, nema sumnje da je kroz mnogo patnje - mentalne patnje. Sada više ne pati trpi nijemo - čekajući. Mislim da čeka da se digne vjetar.. vjetar? Da li ja sve ovo umišljam? Ne, taj čovjek čeka da dođe na kraj puta.

Bojnton ustade i pokupi klupko vune koje je starica stila.

„Izvoli, majko.“

„Hvala.“ Što li je štrikala ta monumentalna, hladna starica? Nešto debelo i grubo. Žerar pomisli: Rukavice bez prstiju za stanare u prihvatilištu! I nasmije se svojoj mašti. Tada je obratio pozornost na najmlađeg člana tog društva - djevojku zlatnocrvene kose.

Imala je, možda, sedamnaest godina. Njena koža je bila nježno čista, što je često kod crvene kose. Mada isuviše mršavo, to je bilo divno lice. Sjedila je smeškajući se sebi - smeškajući se u prazno. Bilo je nečeg pomalo neobičnog u tom smešku, što je bilo tako daleko od hotela Solomon, od Jeruzalema... što je dr. Žerara podsećalo na nešto - sada mu je sinulo. To je bio čudan, nezemaljski osmeh koji je podizao usne.

Djeвица na Akropolju u Atini - nešto što je daleko i ljupko i pomalo neljudsko... I tada, šokiran, dr. Žerar spazi njene ruke. One su bile skrivene od društva koje je bilo oko nje za stolom, ali je on mogao da ih vidi jasno sa mjesta na kojem je sjedio. Zaklonjene u krilu one su kidale - kidale - trgale maramicu u sitne krpice. To ga je strahovito šokiralo. Taj daleki odsutni osmeh - nepomično tijelo- i zauzete destruktivne ruke...

4.

Čuo se lagan, astmatični, sipljivi kašalj - tada je monumentalna žena, koja je štrikala, progovorila:

„Ginevra, ti si umorna, bolje da ideš ukrevet.“

Djevojka se trgla; njeni prsti prestali su da se kreću mehanički.

„Nisam umorna, majko.“ Žerar je znalački zapazio muzikalnost njenog glasa.

Imao je sladak, pevajući kvalitet koji da je draž običnim izrazima.

„Da, jesi. Uvijek znam kad jesi. Mislim da nećeš biti u stanju da sutra ideš u razgledanje.“

“Oh! Ali, hoću. Sasvim sam dobro.“

Dubokim, promuklim, skoro škriputavim glasom njena majka reče: „Ne, nisi. Razbolećeš se.“

„Neću!“ Djevojka je počela žestoko da se tresu. Mekan, spokojan glas reče:

„Poći ću s tobom, Gini.“ Tiha mlada žena velikih, zamišljenih sivih očiju i uredne, kao ugljen tamne kose, ustade. Stara gđa Bojnton reče:

„Ne, pusti je da ide sama.“ Djevojka povika:

„Želim da Nadin pođe!“

„Onda svakako hoću.“ Mlada žena je zakoračila. Starica reče:

„Dete više voli da ide samo - zar ne, Gini?“

Začutili su na trenutak, a onda Ginevra Bojnton reče, glasom iznenada tupim i ravnodušnim:

„Da, radije ću otići sama. Hvala ti, Nadin.“ Otišla je.

Dr Žerar je spustio novine i otvoreno počeo da promatra društvo. Gospođa Bojnton, gledala je za svojom kćerkom i njeno debelo lice rasteglo se u neobičan osmeh. To je bila, to je bila parodija - ljupkog, nezemaljskog osmjeha, koji je preobrazio djevojci lice malo prije toga...

Starica je prenela svoj pogled prema ženi, koja je upravo ponovno sela. Ona je podigla glavu i srela pogled svoje svekrve. Njeno lice je bilo sasvim mirno.

Staričin pogled bio je podmukao. Dr Žerar je pomislio: Kakva besmislica od jednog starog tiranina!

Iznenada, staričin pogled je bio direktno na njemu i zaslade mu dah. To su bile male, crne oči koje tinjaju, ali iz njih jc izviralo nešto - moć, određena snaga, val zla.

Dr Žerar je znao ponešto o snazi ličnosti. Bilo mu je jasno da ovdje postoji tiranski invalid, koji nije mažen i koji ugađa svojim sitnim hirovima. Ova starica je imala nesumnjivu moć. U podmuklosti njenog prodornog pogleda osjećao je sličnost sa utiskom koji ostavlja kobra.

Gđa Bojnton je možda stara, slaba, žrtva bolesti, ali nije nemoćna. To je žena koja zna značenje moći, koja je naučila da živi u moći i koja nikada nije posumnjala u svoju moć. Dr Žerar je jednom sreću ženu koja je izvodila najopasnije i spektakularne stvari sa tigrovima. Velike životinje odšunjale bi se posramljeno, uspuzale na svoja mjesta izvodile bi ponižavajuće i za njih uvredljive trikove. Njihove oči i prigušeno rezanje govorili su o mržnji - gorkoj, fanatičnoj mržnji - ali onisu se pokoravali, i puzali...

To je bila mlada žena, žena arogantne tamne lepote, ali pogled je bio isti.

Une dompteuse!, reče dr. Žerar u sebi. Sada mu je bilo jasno što se krilo iza bezbrižnog obiteljskog razgovora. To je bila mržnja - mračni vrtlog mržnje.

Mislio je: Kako bi mnogi ljudi pomislili da sam smiješan i budalast! Ovo je jedna obična, privržena američka obitelj koja se zabavlja u Palestini - a ja pletem priču o crnoj magiji oko njih!

Tada je zainteresovano pogledao tihu mladu ženu po imenu Nadin. Vjenčani prsten imala je na lijevoj ruci i, dok je on posmatrao, ona je pogledala brzo, iznevereno u svetlokosog Linoksa, koji je sjedio opuštenih udova. Tada je shvatio da su oni muž i žena. Ali to je prije bio pogled majke nego žene - istinski majčinski pogled - zaštitnički, zabrinut.

Shvatio je još nešto. Znao je da, za razliku od ostalih u toj grupi, Nadin Bojnton nije bila pod utjecajem magije njene svekrve. Možda nije voljela staricu, ali nije se ni bojala nje. Moć je nije doticala. Bila je nesrećna, duboko zabrinuta zbog muža, ali bila je slobodna.

Dr Žerar reče sebi: Sve je ovo vrlo zanimljivo. Usred ovih mračnih razmišljanja dah običnosti stigao je sa gotovo apsurdnim efektom.

U sobu za rasonodu ušao je jedan čovjek, ugledao Bojntonove i prišao im. To je bio prijatan sredovečan Amerikanac, potpuno uobičajenog tipa. Bio je pažljivo odeven, dugog, svježe obrijanog lica i imao je polagan, prijatan, nekako monoton glas.

„Tražio sam vas sve“, reče. Isuviše revnosno rukovao se sa celom porodicom.

„Pa, kako se osećate gđo Bojnton? Niste premoreni od puta?“ dražesno, stara dama je sipljivo uzvratila:

„Ne, hvala zdravlje nije dobro, kao što znate...“

“Naravno, to je šteta... šteta.”

“Svakako mi nije gore.” Gđa Bojnton je dodala uz blag osmjeh.

„Evo, Nadin dobro brine o meni, zar ne, Nadin?“

„Trudim se.“ Glas joj je bio bezizražajan.

„Ma, siguran sam da je tako“, reče stranac srdačno.

„Pa, Linoks“, što misliš o gradu kralja Davida?“

“Oh, ne znam.“ Linoks je govorio nezainteresovano.

„Da li si nekako razočaran? Priznajem da sam se tako osećao u početku. Ali, možda još nisi mnogo obišao?“

Kerol Bojnton reče: „Ne možemo mnogo zbog majke.“

Gđa Bojnton je objasnila. „Par sati razgledanja je otprilike sve što moguda podnesem u toku jednog dana.“

Stranac reče srdačno: „Mislim da je izvanredno što uspijevate da napravite sve to što radite gđo Bojnton.“

Gđa Bojnton se lagano sipljivo nasmijala; to je bio skoro zluрад zvuk: „Ja ne popuštam svom tijelu! Važan je razum! Da, razum je...“

Žerar je vidio kako se Rejmond Bojnton nervozno trgnuo. „Jeste li već bili kod Zida plača, g. Koup?“

„Ma da, jedno od prvih mjesta koje sam posjetio. Nadam se da ću razgledati Jerusalem detaljno u sledecih nekoliko dana i tražit ću od Kuka da mi osiguraju putni vodič da bih mogao da uzduž i poprijeko obiđem Svijetu zemlju -

Bethlehem, Nazareth, Tiberias, Galilejsko more. Sve će to da bude silno zanimljivo. Tu je još Jeraš; tamo ima vrlo zanimljivih ruševina - rimskih, znate.

Također bih veoma voleo da vidim ružičastocrveni grad Petru, najznačajniji prirodni fenomen, držeći se utabanih staza; ali to iziskujeveći dio sedmice da se ode donde, pažljivo razgleda i vrati ovamo.

"Kerol reče: „Volela bih da idem tamo. Zvuči sjajno."

„Pa, rekao bih da zaista vrijedi da se vidi - da." G. Koup zaslade, uputi ponešto neodlučan pogled ka gđi Bojnton i nastavi glasom koji je Francuzu, koji je prisluškiavao, zvučao očigledno nesigurno.

„Pitam se dali bih mogao nagovoriti neke od vas da pođete sa mnom? Znam da vi to ne možete gđo Bojnton i prirodno, neki iz vaše obitelji će željeti da ostanu s vama; ali, ako biste podijelili snage, da tako kažemo..."

Zastao je. Žerar je čuo jednolično zveckanje štrikaćih igala gđe Bojnton. Tada ona reče:

„Ne mislim da smo voljni da se razdvajamo. Mi smo vrlo kućevna grupa."

Podigla je pogled. „Pa, djeco, što vi mislite?"

Odgovor je stigao spremno: „Ne, majko." - "Oh, ne." - „Ne, nikako." Gđa Bojnton, sa onim svojim čudnim osmijehom, reče:

„Vidite... oni neće da me ostave. A ti, Nadin? Ti nisi ništa rekla." „Ne, hvala majko, sve dok Linoksu nije stalo."

Gđa Bojnton je polako okrenula glavu prema svom sinu. „Pa, Linoks, što je, zašto ti i Nadin ne idete? Izgleda da bi ona želela."

On se trgao - podigao pogled. „Ja... pa, ne, ja... mislim da je bolje da ostanemo svi zajedno."

G. Koup je rekao srdačno: „Pa, vi ste odana obitelj!" Ali njegova srdačnost je zvučala pomalo šuplje.

„Držimo se zajedno reče gđa Bojnton. Počela je da namotava svoje klupko vune"

Usput, Rejmonde, tko je bila ona djevojka koja ti se obratila prije?"

Rejmond se nervozno trgnuo. Pocrvenio je, pa pobledeo. Ne znam njeno ime.

Ona... bila je one noći u vlaku."

Gđa Bojnton je počela da se polako podiže iz stolice.

“Mi - da nećemo imati mnogo posla sa njom", reče. Nadin je ustala i pomogla starici da se iskoprci iz stolice. To je radila profesionalno spretno, što je privuklo Žerarovu pažnju.

„Vreme je zaspavanje", reče gđa Bojnton.

„Laku noć, g. Koup."

„Laku noć gđo Bojnton. Laku noć gđo Linoks."

Otišli su - mala povorka. Izgledalo je da nijednom mlađem članu društva nije padalo na pamet da ostane. G. Koup je ostao da gleda za njima. Izraz njegovog lica bio je neobičan.

Kao što je dr. Žerar znao iz iskustva, Amerikanci su skloni da budu prijateljski raspoloženi. Oni nemaju nelagodne sumnje kao Englezi koji putuju. Čovjeku kao što je Žerar upoznavanje sa g. Koupom nije predstavljalo veliku teškoću.

Amerikanac je bio usamljen i sklon sklapanju prijateljstava. Kutijica sa vizitkartama dr. Žerara opet se našlapri ruci.

Kada je pročitao ime na karti, g. Džeferson Koup je bio odmah zadivljen.

„Pa, siguran sam dr. Žerar da ste nedavno bili u Državama?”

„Prošle jeseni. Predavao sam na Harvardu.”

„Naravno. Vaše ime, dr. Žerar, jedno je od najpoznatijih u vašoj struci. Vi ste prilično čvrsto na čelu vaše struke u Parizu.”

„Dragi moj gospodine, vi ste isuviše ljubazni! Protestiram.”

„Ne, ne, ovo je velika privilegija da vas ovako sretnem. U stvari, trenutno ima nekoliko vrlo poznatih ljudi u Jeruzalemu. Tu ste vi i tu je lord Veldon i sir Gabriel Stajnbau, rinansijer. Tu je također i veteran, engleski arheolog sir Menders Stoun. Tu je i leđ Vestholm koja je vrlo istaknuta u engleskoj politici.

A tu je i taj čuveni belgijski detektiv Herkul Poaro.”

„Mali Herkul Poaro? Ovdje je?”

„Pročitao sam njegovo ime u lokalnim novinama, nedavno je stigao. Čini mi se da je cijeli svijet sa svojim ženama u hotelu Solomon. To je jako fini hotel, također. G. Koup je očigledno uživao. Dr. Žerar je bio čovjek koji može da pokaže mnogo šarma kad hoće.

Ubrzo su se dva čovjeka preselila za bar. Poslije par viskija sa sodom i leđom Žerar reče: „Kažite mi da li je tipična ona američka obitelj sa kojom ste razgovarali?”

„Džeferson Koup je srknuo svoje piće zamišljeno. Zatim reče:

„Pa, ne, nebih rekao da je baš tipična.”

„Ne? Vrlo privržena obitelj, međutim.”

G. Koup reče polako: „Mislite kako izgleda da se svi vrte oko stare dame? To je tačno. Ona je vrlo neobična stara gospođa, znate.”

„Doista?” G. Koup nije bilo potrebno mnogo ohrabivanja.

„Ne smeta mi da vam kažem, dr. Žerar. U posljednje vrijeme mnogo sam razmišljao o toj obitelji. Ako mogu tako da kažem, bilo bi mi drago da sa vama pričam o tome. Ako vam to neće biti dosadno.

Žerar ga je uvjerio da neće. Džeferson Koup je počeo polako dok se njegovo prijatno lice nabiralo od smetenosti.

„Reći ću vam da sam pomalo zabrinut. Vidite, gđa Bojnton je moj prijatelj.

Bolje reći, ne stara gđa Bojnton nego mlada.”

„Ah, da, šarmanтна tamnokosa mlada dama.”

„Tako je. To je Nadin. Nadin Bojnton je, dr. Žerar, vrlo draga osoba. Poznavao sam je prije njene udaje. Tada je bila u bolnici, radila je kao sestra na obuci.

Tada je otišla na odmor kod Bojntonovih i udala se za Linoksa.”

„Da?”

G. Džeferson Koup je uzeo još jedan gutljaj viskija i nastavio.

„Hteo bih da vam ispričam, dr. Žerar, nešto od obiteljske povijesti Bojntonovih.”

„Da? Bilo bi vrlo zanimljivo.“

„Pa, pokojni Elmer Bojnton - prilično poznat čovjek i vrlo šarmantna ličnost - ženio se dva puta. Njegova prva žena je umrla kada su Kerol i Rejmond bili mališani. Druga gđa Bojnton, tako sam čuo, bila je lijepa žena kada se udala za njega, mada ne baš mlada. Izgleda čudno i pomisliti da je ona ikada bila lijepa, kad je pogledate sada, ali tako sam čuo od vrlo dobrog izvora. Bilo kako bilo, njenom mužu je bilo stalo do nje i prihvaćao je njeno mišljenje po skoro svakom pitanju. Bio je invalid nekoliko godina prije smrti i ona je praktično gazdovala.

Ona je vrlo sposobna žena sa dobrim smislom za posao. Veoma svjesna žena, također. Poslije Elmerove smrti ona se u potpunosti posvetila toj djeci. Tu je i jedno njeno dijete - Ginevra - ljupka crvenokosa djevojka, ali pomalo osjetljiva.

Pa, gđa Bojnton se potpuno posvetila svojoj porodci.

Ona je potpuno zaključala vrata pred svijetom. E sad, ja ne znam što vimislite, dr. Žerar, ali ja mislim da to nije mnogo zdravo.“

„Slažem se s vama. To je veoma štetno za duševni razvoj.“

„Upravo tako. Gđa Bojnton je zaštitila tu djecu i nikada im nije dozvolila da imaju dodir sa spoljašnjim svijetom. Posljedica toga je da su oni postali - pa, na neki način - nesigurni. Oni su nervozni ako znate što mislim. Ne mogu da se prijatelje sa neznancima. To nije dobro.“

„To uopće nije dobro.“

„Ne sumnjam da je gđa Bojnton željela dobro. To je bila samo pretjerana posvećenost sa njene strane.“

„Da li oni svi žive u tom domu?“

„Da.“ „Nijedan sin ne radi?“

„Pa, ne. Elmer Bojnton je bio bogat - ostavio je sav svoj novac gđi Bojnton doživotno - ali to je shvaćeno kao da je za održavanje obitelji.“

„Znači da oni zavise od nje finansijski?“

„Dabome. I ona ih ohrabruje da žive kod kuće i da ne traže posao. Pa, možda je to u redu; tu ima mnogo novca. Njima nije potreban posao, ali mislim da je za muškarca u svakom slučaju posao dobar eliksir. Ima tu još nešto - nitko od njih nema nikakav hobi. Ne igraju golf. Ne idu na igranke i ne prijatelju se sa drugim mladim ljudima. Oni žive u velikoj drvenoj kući miljama daleko od bilo čega.

Kažem vam, dr. Žerar, to mi izgleda vrlo pogrešno.“

Slažem se s vama“, reče dr. Žerar.

“Niko od njih nema najmanje smisla za društvo. Duh za to je ono što im nedostaje! Oni mogu biti vrlo prijatni kao obitelj, ali oni su svi zaokupljeni sobom.“

Nikada nije bilo nekog prijedloga od nekog od njih da živi samostalno.?”

“Nije mi poznato. Oni samo sijede okolo.“

A da li vi za to krivite njih ili gđu Bojnton?“

Gospodin Koup se promeškoltio nesigurno.

„Pa, osjećam da manje-više odgovorna. To je loš odgoj sa njene strane. Kada mladi čovjek postane zreo njegovo je da se otrgne. On treba da izabere nezavisnost.“

Dr Žerarreče zamišljeno: „To može da bude nemoguće.“

„Zašto nemoguće?“ „Postoji način, g. Koup, da se drvo spriječi da raste.“

Koup je blenuo: „Oni su lijepi, zdravi ljudi, dr. Žerar.“

„Razum može da bude zakržljao i iskrivljen isto kao i tijelo.“

„Oni su bistri također.“ Žerar je uzdahnuo. Koup je nastavio.

„Ne, dr. Žerar, vjerujte mi, svaki čovjek može sam da kontrolise svoju sudbinu.“

Čovjek koji poštuje sebe bori se sam i gradi svoj život. On neće samo da vrti palčeve. Nijedna žena ne treba da poštuje čovjeka koji to radi.“

Žerar ga je gledao radozno. „Vi mislite posebno, čini mi se, na g. Linoksa Bojntona?“

„Pa, da, mislio sam na Linoksa. Rejmond je još uvijek dječak. Ali Linoks je već tndesetogodisnjak. Vrijeme je da pokaže da je nešto.“

„To je možda težak život za njegovu ženu?“

„Naravno da je to za nju težak život! Nadin je veoma fina djevojka. Ja ne mogu da opišem koliko joj se divim. Nikada nije izustila nijednu riječ prigovora. Ali ona nije sretna, dr Zerar. Ona je nesretna da nesrećnija nemože biti.“

Zerar je klimao glavom. „Da, mislim da je moguće da je tako.“

„Ne znam što vi mislite o tome, dr Zerar, ali ja mislim da postoji granica do koje žena treba da podnosi! Da sam ja na njenom mjestu to bih otvoreno predočio Linoksu. Neka dokaže kakav je ili..“

„Ili bi, mislite, trebalo da ga napusti?“

„Ona treba da živi svoj život, dr Zerar. Ako Linoks ne uvažava nju kao što bi ona trebalo da bude uvažavana, pa, ima drugih ljudi koji hoće.“

„Tu ste - vi, na primjer?“ Amerikanac je pocrvenio. Tada je pogledao pravo u drugog sa izvesnim jednostavnim dostojanstvom.

„To je tačno“, reče. „Nije me stid mojih osjećanja prema toj dami. Ja je poštujem i ja sam joj vrlo, vrlo odan. Sve što želim je njena sreća. Ako bi ona bila sretna sa Linoksom ja bih se povukao i izbljedio sa slike.“ Ali kako stvari stoje ja ostajem! Ako me ona želi, ja sam tu!“

„Vi ste, u stvari, parfait gentil vitez.“

“Molim?“

“Dragi moj gospodine, viteštvo danas postoji! Vi ste zadovoljni da služite svojoj dami bez nade! To je zaista divno! Što tačno mislite da možete da učinite za nju?“

“Moja ideja je da joj budem pri ruci ako joj zatrebam.“

“Kakav je, ako smijem da pitam, stav gde Bojnton prema tome.“

Džeferson Koup reče polako: „Nikad nisam baš siguran oko stare gospođe. Kao što sam vam rekao, ona nije baš sklona spoljašnjim kontaktima. Međutim, prema meni je drugačija, uvijek vrlo dobronamerna i tretira me skoro kao člana obitelji.“

“U stvari, ona odobrava vaše prijateljstvo sa gđom Linoks?“

„Da." Dr Žerar je slegnuo ramenima. „To je možda malo čudno?"

Džeferson Koup reče ukočeno: „Uveravam vas dr. Žerar da u tom prijateljstvu nema ničeg nečasnog. Ono je čisto platonsko."

„Dragi moj gospodine, siguran sam da je tako. Međutim, ponavljam, vrlo je čudno da gđa Bojnton ohrabruje to prijateljstvo. Zna, g. Koup, gđa Bojnton me interesira - veoma me interesira."

„Ona je osobita žena. Ima veoma jak karakter - vrlo upadljiva ličnost. Elmer Bojnton je imao najveće povjerenje u njene sudove."

“U tolikoj mjeri da je smatrao da je sasvim u redu da ostavi svoju djecu financijski potpuno u njenoj milosti. U mojoj zemlji, g. Koup, zakonski nije moguće uraditi tako nešto."

G. Koup je ustao. „U Americi verujemo u punu slobodu."

5.

Sara King je stajala u zidinama hrama Harm-eš-Šerif. Bila je okrenuta svodu od stijene. Pljuskanje fontana odzvanjalo joj je u ušima. Male grupe turista prolazile su ne remereći mir te atmosfere. Čudno, pomisli Sara, kako je nekad neki građanin Jebusa sagradio ovo kameno uzvišenje na platformi pećine i kako ga je David kupio za 600 zlatnih šakala i od njega načinio sveto mesto. A sada se ovdje može čuti glasan žamor radoznalaca svih nacija...

Okrenula se i pogledala u džamiju koja sada pokriva svetište i upitala se da li je Solomonov hram upola toliko lijep. Čulo se kloparanje koraka i mala grupa je izašla iz džamije. To su bili Bojntonovi, praćeni jednim brbljivim tumačem.

Linoks i Rejmond su pridržavali gđu Bojnton, dok su Nadin i g. Koup hodali pozadi. Kerol je bila posljednja.

Dok su se drugi udaljavali ona je ugledala Saru. Zastala je oklevajući, a onda, odlučivši se iznenada, okrenula se i brzo i tiho prešla preko dvorišta.

„Izvinite“, rekla je zadihano. „Moram, osećam da moram da govorim s vama.“

„Da?“, reče Sara.

Kerol se žestoko tresla. Lice joj je bilo sasvim bijelo. „Radi se o mom bratu.“

Kada ste se vi - obratili njemu sinoć mora da ste pomislili da je strašno nepristojan. No, on nije želio da bude - on - on je prosto morao da bude takav.

Oh, molim vas da mi vjerujete.“

Sara je osjećala da je cela ta scena smiješna. Njen ponos i dobar ukus bili su povređeni. Zašto bi jedna nepoznata djevojka iznenada navalila i ponudila smiješno ispriku zbog nevaspitanog brata? Brzopleti odgovor već je bio na vrh jezika - a onda se brzo njeno ponašanje promijenilo. Bilo je tu nečeg neobičnog.

Ova djevojka je bila smrtno ozbiljna. Ono nešto u Sari što je učinilo da se posveti medicini reagovalo je na devojčinu potrebu.

Rekla je ohrabrujući je: „Pričaj mi o tome.“

„On je razgovarao s vama u vlaku, zar ne?“, počela je Kerol. Sara je klimnula.

„Da, barem sam ja razgovarala s njim.“

„Oh, naravno. Mora da je bilo tako. Ali, vidite, sinoć, Rej se plašio“, zastala je.

„Plašio?“

Kerolino bijelo lice se zacrvenelo. „Oh, znam da to zvuči besmisleno - ludo.“

Vidite, moja majka... ona je... ona nije dobro - i ona ne voli da se mi družimo sa nekim sa strane. Ali.. ali, ja znam da bi Rej - volio bi da bude prijatelj s vama.“

Sara je bila zainteresirana. Prije nego što je mogla da progovori, Kerol je nastavila. Ja... ja znam da to što govorim zvuči vrlo glupo, ali mi smo - prilično čudna obitelj.“ Brzo je pogledala okolo - to je bio pogled pun straha.

„Ja... ja ne smijem da ostanem“, promrmljala je.

„Možda ću im nedostajati.“

Sara je odlučila. „Zašto ne bi ostala - ako želiš? Mogle bi o da se vratimo zajedno.“

„Oh, ne." Kerol je ustuknula. „Ja... ja to ne bih mogla da im."

„Zašto ne?", upita Sara.

„Ne mogu zaista. Moja majka bi bila - ona bi bila..."

Sara je govorila jasno i smireno: „Znam da je ponekad strašno teško roditeljima da shvate da su njihova djeca odrasla. Oni nastavljaju da pokušavaju da vode njihove živote. Ali šteta je, Blate, da se predate! Čovjek mora da se bori za svoja prava."

Kerol je promrmljala. „Ne razumijete - vi uopće ne razumijete..."Nervozno je kršila ruke.

Sara je nastavila. „Ljudi se ponekad predaju jer se plaše svađe. Svađe su vrlo neprijatne, ali mislim da uvijek vrijedi boriti se za slobodu."

„Sloboda?" Kerol je zurila u nju. „Niko od nas nikad nije bio slobodan. Nikad nećemo biti."

„Glupost!", reče Sara jasno.

Kerol se nagnula naprijed i dodirnula joj ruku. „Slušajte, moram da pokušam da Vas uvjerim! Prije udaje moja majka - ona je ti stvari moja maćeha - bila je čuvar u zatvoru. Moj otac je bio guverner i oženio se njom. Pa, ovako je bilo još od tada. Ona je nastavila da bude stražar - prema nama. Zbog toga je naš život samo - biti u zatvoru!"

Ponovno je zavrtela glavom. „Nedostajem im. Moram da idem."

Sara je uhvatila za ruku, a ona je naglo uzmakla.

„Samo minut. Moramo da se vidimo opet i razgovaramo."

„Ne mogu. Neću biti sposobna za to."

„Da, možeš." Govorila je autoritativno. „Dođi u moju sobu kad odeš naspavanje.

To je broj 319."Popustila je stisak.

Kerol je otrčala za svojom porodicom. Sara je ostala da zuri za njima. Prenula se iz svojih misli kada je primijetila da je pored nje dr. Žerar.

„Dobro jutro gđice King. Znači, razgovarali ste s gđicom Kerol Bojnton?"

„Da, ispričat ću vam." Ponovila je suštinu svog razgovora sa djevojkom.Žerar se bacio na jedan podatak.

„Stražar u zatvoru, to je bila? To je značajno, možda."

Sara reče: „Mislite da je to uzrok njene okrutnosti? Je li to navika koju je stekla u svom ranijem poslu?"

Žerar je odmahnuo glavom. „Ne, to je pristup tome iz pogrešnog ugla. Postoji neka duboka prinuda ispod toga. Ona ne voli tiraniju zato što je bila stražar.

Bolje reći, ona je postala stražar zato što je voljela tiraniju. Po mojoj teoriji skrivena želja da ima moć nad drugim ljudskim bićima odvela ju je toj profesiji..."

Njegovo lice bilo je vrlo ozbiljno. „Postoje takve čudne stvari sahranjene u podsvijesti. Žudnja za snagom – žudnja za okrutnošću - primitivna želja da se kida i cepa - sve je to nasleđe sjećanja iz prošlosti naše vrste... Sve je to tu, gđice King, sva okrutnost idivljina i žudnja! Mi zatvaramo vrata pred njima i odričemo njihovo svjesno postojanje, ali su oni ponekad isuviše jaki."

Sara se stresla.

„Znam.“ Žerar je nastavio: „To možemo da vidimo svuda oko nas - u političkim uverenjima, u upravljanju nacijama. Reakcije protiv humanitarizma - milosrđa - bratske dobre volje. Uvjerene kad zvuče dobro - mudri režim - vladavina blagostanja poduprti silom, održavaju se na osnovu okrutnosti i straha a kada se otvore vrata ovi apostoli nasilja ispuste stare primitivne nagone i staro uživanje u okrutnosti samoj po sebi.“

Čovjek je živo biće vrlo osjetljive ravnoteže. On ima jednu prvenstvenu potrebu da preživi. Prebrzo napredovanje je isto tako fatalno kao i zaostajanje. On mora da preživi! On mora, možda, da za neke od starih poriva, ali ne smije - ne, definitivno ne smije da ih obožava!"

Ušutio je. Sara reče: „Mislite da je stara gđa Bojnton neka vrsta sadiste?"

„Skoro sam siguran to. Mislim da ona uživa u zadavanju bola - duševnog bola, pazite, ne fizičkog. To je daleko ređe i daleko je teže nositi se s tim. Ona voli da ima kontrolu nad drugim ljudskim bićima i voli da im nanosi patnju.“

„To je prilično surovo", reče Sara.

Žerar joj je ispričao o svom razgovoru sa Koupom.

„On ne shvaća što se događa?", reče ona zamišljeno.

„Kako bi mogao? On nije psiholog.“

„Tačno. On nema osobinu zapažanja kao mi!"

„Upravo tako. On ima fini, pravilan, sentimentalni, normalan američki um. On više vjeruje u lijepo nego u zlo. On uviđa da je atmosfera u obitelji Bojnton sasvim loša, ali on za to krivi pogrešno usmerenu odanost gđe Bojnton, a ne njenu aktivnu zlobu.“

„Mora da je to zabavlja", reče Sara.

„Mogu da zamislim!"

Sara reče nestrpljivo: „Ali, zašto ne prekinu? Mogli bi.“

Žerar je odmahnuo glavom. „Ne, tu griješite. Ne mogu. Jeste li ikad vidjeli stari opit sa petlom? Nacrtate kredom krug na podu i stavite zabran za petla unutar njega. Pijetao vjeruje da je vezan tamo. On ne može da podigne glavu. Isto je tako i sa ovim .

Ona je radila na njima, sjetite se, od djetinjstva. A njena dominacija je bila mentalna. Ona ih je hipnotisala da veruju da ne mogu da joj se ne pokoravaju.

Većina ljudi bi rekla da je to besmislica - ali vi i ja znamo bolje. Ona ih je natjerala da vjeruju da je krajnja zavisnost od nje neizbježna. Oni su bili u zatvoru tako dugo da ako bi zatvorska vrata bila otvorena oni to ne bi više primijetili! Bar jedan od njih više čak i ne želi da bude slobodan! I oni bi se svi plašili slobode."

Sara je upitala praktično: „Sta će biti kada ona umre?"

Žerar slegnu ramenima. „To zavisi koliko brzo će se to dogoditi. Da se to dogodi sada - pa, mislim da možda ne bi bilo prekasno. Dječak idjevojčica - oni su još mladi, osjetljivi. Oni bi mogli da postanu, vjerujem, normalna ljudska bića. Kod Linoksa je vjerovatno to otišlo suviše daleko. Meni on izgleda kao čovjek koji se rastao od nade - on živi i izdržava kao divlja životinja.“

Sara reče nestrpljivo: „Njegova žena bi trebalo da poduzme nešto! Trebalo je da ga istrgne iz toga.“

„Nisam siguran. Možda je pokušala i - nije uspjela.“

„Da li mislite da je i ona opčinjena?"

Žerar je odmahnuo glavom. „Ne, ne mislim da stara dama ima ikakvu moć nad njom i zbog toga je ona mrzi gorkom mržnjom. Pogledajte njene oči.”

Sara je zadrhtala „Ne mogu da je shvatim - mislim na Nadin. Da li ona zna što se događa?”

„Mislim da mora da ima prilično jasnu predstavu.”

„Hm”, reče Sara. „Tu staricu treba ubiti! Ja bih prepisala arsenik u njenom jutarnjem čaju.” Tada reče nenadano: „Šta je sa najmlađom djevojkom - onom crvenokosom?”

Žerar se namrštio. „Ne znam. Tu je nešto čudno. Ginevra Bojnton je staričina rođena kćerka, naravno.”

„Da, pretpostavljam da bi to trebalo da bude različito - ili možda ne bi?”

Žerar odgovori polako: „Ne vjerujem da kad jednom manija za moći i žudnja za okrutnošću)obuzme ljudsko biće da itko može da bude pošteđen - čak ni najbliži i najdraži.”

Na trenutak je ušutio, a onda reče: „Jeste li vi kršćanin, gospođice?”

Sara reče polako: „Ne znam. Mislila sam da nisam ništa. Ali sada - nisam sigurna.

Osjećam - oh, osjećam da kada bi sve ovo moglo da se počisti..”, napravila je žestok pokret - „sve građevine i sekte i bučne prepirke raznih crkvi ni oko čega - da - da bih mogla vidjeti Hristovu smirenu figuru kako ulazi u Jerusalem jašući na magarcu - i tada vjerujem u njega.”

Dr Žerar reče ozbiljno: „Ja vjerujem bar u jedno od glavnih načela kršćanske vjere - zadovoljstvo lijepim mjestom. Ja sam doktor i znam da ambicija - želja za uspjehom, za moći - dovodi do mnogih bolesti ljudske duše. Ako se želja ostvari to dovodi do arogancije, nasilja i konačne zasićenosti; a ako se poriče - ah! ako se poriče - neka ustanu svi azili za umobolne i daju svoja svjedočenja!

Oni su puni ljudskih bića koja nisu mogla da se suoče sa tim da su mediokriteti, beznačajni, nesposobni i koji su zato sebi stvorili put da pobjegnu od realnosti tako da isključe sebe iz života zauvijek.”

Sara reče nenadano: „Šteta je što starica Bojnton nije u nekom azilu.”

Žerar je odmahnuo glavom. „Ne, njeno mjesto nije među onima koji nisu uspjeli.

Gore je od toga. Vidite, ona je uspjela! Ona je ostvarila svoj san.”

Sara je zadrhtala. „Ne bi trebalo da bude takvih stvari!”

6.

Sara se pitala da li će Kerol Bojnton doći na sastanak te večeri. U potpunosti je sumnjala u to. Bojala se da će Kerol oštro reagirati poslije svoje polu poverljivosti tog jutra. Bez obzira na to, ona se pripremila: navukla je plavu satensku kućnu haljinu, izvadila svoju malu lampicu na špiritus i ugrijala vodu. Upravo je htjela da dignu ruke od Kerol (bilo je prošlo jedan sat) i da ode u krevet, kada se začulo kucanje. Otvorila je vrata i brzo se povukla da propusti Kerol.

„Plašila sam se da ste možda otišli u krevet...”

Sarino ponašanje je bilo brižljivo prozaično:

“Oh, ne. Čekala sam te. Uzmi malo čaja - to je pravi lapsang sušong.” Donela je solju.

Kerol je bila nervozna i nesigurna u sebe. Prihvatila je solju i biskvit i ponašanje joj je postalo mirnije.

„Ovo je prilično zabavno”, reče Sara uz smješak.

Kerol je pogledala pomalo uplašeno. „Da”, reče sumnjičavo.

„Da, pretpostavljam da jeste.” „Kao ponoćne svetkovine koje smo obično imali u školi”, nastavila je Sara.

„Pretpostavljam da nisi išla van u školu?” Kerol je odmahнула glavom.

„Ne, nikada nismo napuštali kuću. Imali smo guvernante - razne guvernante.”

„Zar nikada niste odiažili uopće?”

„Ne. Uvijek smo živjeli u istoj kući. Ovaj dolazak u inostranstvo je prvi put da sam van te kuće.”

Sara reče uzgred: „Mora da je to velika avantura.”

“Oh, jeste. To - sve je to kao san.”

„Kako to da je vaša - vaša maćeha odlučila da dođete u inostranstvo?”

Na spominjanje gđe Bojnton Kerol se trgla. Sara reče brzo:

„Ja sam na putu da postanem doktor. Upravo sam diplomirala. Tvoja majka - ili radije maćeha - vrlo je zanimljiva za mene - kao slučaj, znaš. Rekla bih da je ona sasvim nedvosmisleno patološki slučaj.”

Kerol je zurila. Bilo je jasno da je to za nju bila veoma neočekivana točka gledišta. Sara je govorila sa namjerom. Ona je shvatila da je za svoju obitelj gđa Bojnton predstavljala moćni i bestidni idol. Sarina stvar je bila da je liši njenog suviše zastrašujućeg aspekta.

„Da”, rekla je ona. „Postoji jedna vrsta bolesti - veličine - koja obuzme ljude.

Oni postanu vrlo samovoljni i inzistiraju da sve bude urađeno točno onako kako oni kažu i uopće je veoma teško izaći na kraj sanjima.”

Kerol je spustila solju. “Oh”, uzviknula je. „Tako mi je drago da razgovaram sa vama. U stvari, znate, vjerujem da smo Rej i ja postali vrlo - pa, vrlo čudni.

Postali smo strašno obuzeti nekim stvarima.”

„Dobro je razgovarati sa nekim sa strane”, reče Sara. „Unutar obitelji čovjek može da postane vrlo napet.”

Tada upita uzgred: „Ako ste nesrećni, zar nikad niste pomislili da napustite dom?"

Kerol je izgledala uplašeno: “Oh, ne! Kako bismo mogli? Ja - ja mislim, majka nam nikada ne bi dozvolila."

„Ali ona ne bi mogla da vas spriječi", reče Sara ljubazno. „Vi ste punoletni."

„Ja imam 23 godine."

„Tačno."

„Ali ipak, ne vidim kako... mislim, ne bih znala kuda da idem i što da radim." Glas joj je zvučao zbunjeno:

„Vidite", rekla je, „mi nemamo nikakvog novca."

„Zar nemate neke prijatelje kod kojih biste mogli da odete?"

„Prijatelje? Oh, ne, mi ne poznajemo nikog!"

„Niko od vas nikada nije pomišljao da napusti kuću?"

„Ne - mislim da nije. Oh - oh - ne bismo mogli."

Sara je promijenila temu. Devojčina zbunjenost joj je izazvala sažaljenje. Kazala je:

„Da li ti voliš svoju maćehu?"

Kerol je polako odmahivala glavom. Šaputala je tihim uplašenim glasom:

„Mrzim je. Mrzi je i Rej... Mi smo... mi smo često željeli da ona umre."

Sara je ponovno promijenila temu. „Pričaj mi o svom starijem bratu."

„Linoks? Ne znam što je s njim. On sada jedva da išta govori. Tumor oko kao u nekom snu. Nadin je zabrinuta za njega.

„Draga ti je tvoja snaha?"

„Da, Nadin je drugačija. Uvijek je draga. Ali, ona je vrlo neshvaćna."

Zbog tvog brata?

„Da."

"Da li su u braku dugo?"

"Četiri godine."

"I uvijek su živjeli s vama kod kuće?"

"Da."

Sarah upita: "Dopada li se vašoj šogorici to?"

"Ne" Zastala je. Tada je Kerol rekla: "Bilo je grozna puno buke jednom prije otprilike četiri godine.

Vidite, kao što sam rekla, nitko od nas nikada ne ide izvan kuće kod kuće.

Mislim idemo u osnovi, ali nigdje drugdje. No, Lenoks je to prekršio. On je izašao noću. On je otišao u Fontana Springs- gde je bio plesa. Majka je bila užasno ljuta kad je saznala. Bilo je strašno. i zatim, nakon toga, pitala je Nadine hoće li doći i ostati. Nadine je bio vrlo daleka rođaka našeg oca. Ona je bila vrlo siromašna i bila je učenica

u bolnici da se školuje za medicinsku sestru. Došla je i ostala s nama mesec dana. Ja ne mogu vam reći kako uzbudljivo da neko ostane i živi sa nama! Ona i Lenoks su se zaljubili .

Majka je rekao da je bolje da se venčaju i ostanu živjeti na s nama."

"A da li je Nadine bila spremna to učiniti?"

Kerol je oklijevala. "Ne mislim da je to baš zelela, ali ona nije stvarno imala druge mogućnosti.

Kasnije, ona je htjela otići s Lenoksom, naravno, "

"Ali oni nisu otišli?" upitala je Sara.

"Ne, Majka ne bi to htela ni čuti ." Kerol zastane ne, a zatim reče: "

„Mislim da se njoj više ne dopada Nadin. Nadin je - zabavna. Nikada ne znate što ona misli. Ona pokušava da pomogne Gini, a majci se to ne dopada."

„Gini je tvoja mlađa sestra?“ „Da, njeno pravo ime je Ginevra."

„Da li je ona - također nesretna?"

Kerol je odmahнула glavom sumnjičavo. „Gini je vrio čudna u poslednje vrijeme.

Ne razumijem je. Uvijek je bila prilično osjetljiva, a majka paničari oko nje - i zbog toga je još gore. Gini je u poslednje vrijeme vrlo čudna, zaista. Ona... ona me ponekad plaši. Ona... ona ne zna uvijek što radi."

„Da li je bila kod lekara?"

„Ne. Nadin je htela da je vodi, ali majka je rekla ne - i Gini je postaja vrlo histerična i vrištala je i rekla da neće da ide kod doktora. Ali, ja sam zabrinuta za nju."

Kerol iznenada ustade.

„Ne smijem da vas zadržavam. To je - to je vrlo lijepo od vas što ste mi dozvolili da dođem i da razgovaram s vama. Mora da mislite da smo vrlo čudni kao obitelj."

“Oh, cijeli svijet je čudan, zaista", reče Sara vedro. „Dođi opet, hoćeš? I povedi svog brata."

„Mogu li zaista?“ „Da, malo ćemo da budemo zavjerenici. Voljela bih i da upoznate jednog mog prijatelja, dr. Žerara."

U Keroline obraze se vratila boja. “Oh, kako to zvuči zabavno. Samo kad majka ne bi otkrila!"

„Zašto bi? Laku noć. Da kažemo - sutra uvečer u isto vrijeme?"

“Oh, da. Preksutra možda odlazimo."

“U tom slučaju hajde da se definitivno dogovorimo za sutra." Kerol je izašla iz sobe i klisnula nečujno niz hodnik. Njena soba je bila na gornjem katu. Došla je do nje, otvorila vrata - i zastala preneražena napragu. Gđa Bojnton je sjedila u fotelji kod kamina u zagasito crvenojkućnoj haljini. Sa Karolinih usana oteo se slab uzvik:

“Oh!"

Par crnih očiju upiljio se u njene. „Gde si bila, Kerol?"

„Ja... ja..." „Gde si bila?" Mekan, promukao glas sa tim čudnim, prijetećim, sniženim tonom u sebi, koji je uvijek činio da Kerolino srce lupa od bezrazložne strave.

„Išla sam da vidim gđicu King - Saru King.“

„Devojku koja se obratila Rejmondu prije netko večer?“

„Da, majko.“ „Da li si planirala da je opet vidiš?“ Keroline usne su se micale bešumno. Klimnula je odobravajući.

„Kada?“

„Sutra uvečer.“

„Nećeš ići. Razumiješ?“

„Da, majko.“ Gđa Bojnton se mučila da ustane. Kerol je mehanički prišla i pomogla joj. Gđa Bojnton je prešla polako preko sobe podupirući se štapom. U vratima je pogledala iza u djevojku koja je čučala.

„Ti nećeš imati ništa sa tom gđicom King. Razumiješ?“

Da, majko.“

„Ponovi.“ „Neću imati ništa više sa njom.“

„Dobro.“ Gđa Bojnton je izašla i zatvorila vrata. Kerol se osjećala loše. Bacila se na krevet i iznenada ju je zahvatilo grozničavo jecanje. Bilo je kao da se vidik otvorio pred njom - vidik pun sunčeve svjetlosti i drveća i cvijeća... Sada su se crni zidovi još jednom zatvorili oko nje...

7.

„Mogu li da razgovaram s vama za trenutak?“ Nadin Bojnton se okrenula iznenađeno i zagledala u tamno nestrpljivo lice potpuno nepoznate mlade žene. „Pa, naravno.“ Ali, dok je govorila skoro nesvesno je bacila brz pogled preko ramena.

„Zovem se Sara King“, poče druga djevojka.

“Oh, da?”

„Gđo Bojnton, reći ću vam nešto prilično neobično. Prije netko večer dosta dugo sam razgovarala sa Vašom zaovom.“ Blaga sjena kao da je pomutila vedrinu lica Nadin Bojnton.

„Razgovarali ste sa Ginevrom?”

„Ne, ne sa Ginevrom - sa Kerol.“ Sjena je nestala.

“Oh, razumijem, sa Kerol.“ Nadin je izgledal zadovoljna, ali veoma iznenađena.

„Kako ste to izveli?”

Sara reče: „Došla je u moju sobu - dosta kasno.“ Vidjela je kako se tanke obrve lagano podižu na bijelom čelu. Kazala je sa izvesnom nelagodnošću:

„Sigurno vam to izgleda vrlo čudno.“

„Ne“, reče Nadin Bojnton. „Drago mi je. Veoma drago, zaista. Lepo je da Kerol ima prijatelja s kojim može da popriča.“

Sara je pokušavala da bira riječi.

“Ustvari - dogovorile smo se da se nađemo sledeće večeri.

"Kerol nije došla."

“Nije?” Nadinin glas je odražavao ravnodušnost. Njeno mirno i blago lice, nije Sari govorilo ništa. Jučer je prolazila hodnikom. Obratila sam joj se, ali mi ona nije odgovorila. Samo je jednom pogledala u mene i žurno otišla.“

Nastala je pauza, jer joj je bilo teško da nastavi.

Gospođa Bojnton reče na brzinu: „Meni je - vrlo žao. Kerol je nervozna djevojka.“ Opet pauza.

Sara je prigrabila hrabrost objema rukama: „Gđo, ja sam na putu da postanem doktor. Mislim da bi bilo bolje za vašu zaovu da ne - da se ne sklanja suviše od ljudi.“

Nadin Bojnton je gledala zamišljeno u Saru. „Shvatam. Vi ste lekar. To je već nešto drugo.“

„Vidite što mislim?“, Sara je insistirala. Nadin je sagnula glavu i dalje zamišljeno.

„Vi ste sasvim u pravu, naravno. Ali ima tu teškoća. Moja svekrva je lošeg zdravlja ona ima nešto što mogu samo da opišem kao nezdravu odvratnost prema bilo kome sa strane tko pokuša da prodre u njen lični krug.“

Sara reče buntovno: „Ali Kerol je odrasla žena.“

Nadin Bojnton je odmahнула glavom. “Oh, ne. Fizički da, ali duševno ne. Ako ste razgovarali s njom mora da ste to primjetiti. U slučaju opasnosti ona bi se uvijek ponašala kao uplašeno dete.”

„Mislite li da se to dogodilo? Mislite li da se - uplašila?"

„Mogu da zamislim, gđice King da je moja svekrva insistirala da Kerol nema ništa sa vama."

„I Kerol je poklekla?"

Nadin Bojnton reče smireno: „Možete li zaista zamisliti da ona učini nešto drugo?"

Dvije žene su se pogledale. Sara je osjećala da su iza maske konvencionalnih riječi one jedna drugu razumjele. Osjećala je da Nadin razumije kako stvari stoje. Ali očigledno nije spremna da o tome raspravlja.

Sara se osjećala obeshrabreno. One večeri izgledalo je da je pola bitke dobijeno. Pomoću tajnih susreta ona bi nadoknala Kerol duhom otpora - da, i Rejmonda također. (Zar nije u stvari sve vrijeme mislila na Rejmonda?) A u prvoj rundi te borbe ona je bila sramno poražena od te gomile bezobličnog mesišta sa zlim zburadim očima. Kerol je kapitulirala bez borbe.

„To uopće nije u redu!", povikala je Sara.

Nadin nije odgovorila. Nešto u njenom ćutanju delovalo je na Saru kao da se hladna ruka spustila na njeno srce. Pomislila je: Ova žena poznaje beznadežnost toga mnogo bolje od mene. Ona živi s tim!

Vrata lifta su se otvorila. Starija gđa Bojnton je izašla. Naslanjala se na štap, a Rejmond je pridržavao sa druge strane.

Sara se trgla. Vidjela je kako oči stare žene sevaju od nje ka Nadini i natrag Bila je pripremljena da u tim očima vidi neodobravanje čak i mržnju. Nije bila pripremljena za ono što je videla trijumfalno i zlobno uživanje.

Sara se okrenula pošla naprijed i pridružila se njima.

“Tu si Nadin”, reče gđa Bojnton. „Sešću i odmorit ću se nego što izađem.”

Seli su je u stolicu sa visokim naslonom. Nadin je sela. Jesi li to pričala Nadin sa gđicom King.?"

„Da.”

Djevojka koja se obratila Rejmondu prije netko večer. Zašto ne odeš i razgovaraš s njom sada? Ona je tamo za onim stolom." Starična usta su se raširila u zloban osmijeh dok je gledala Rejmonda.

Njemu je lice pocrvenelo. Okrenuo je glavu .

„Što mi ne odgovoriš sine?"

„Ne želim da razgovaram s njom."

„I imislila sam da nećeš. Nećeš pričati s njom. Ne ma koliko to želio!" Iznenada se zakašljala - sipljiv kašalj.Šta kažeš o ovom putovanju, Nadin. Ne bih to propustila ni za šta zar ne.

„Ne?" Nadine je glas bio bezizražajno.

„Ray".

„Da, majko?"

„Dodaj mi komad papira za zabeleške - sa stola tamo u uglu." Rajmond je krenuo poslušno. Nadin je podigla glavu. Gledala, ne dečaka nego staricu. Gđa Bojnton se nagnula naprijed, smešeći se kao da uživa u tome. Rej je prošao blizu Sare.

Ona je podigla pogled i na njenom licu se pojavila iznenadna nada. To je iščezlo kada je on promakao pored nje, uzeo papir iz kutije i vratio se preko sobe.

Kada im se pridružio, na potiljku su mu bile graške znoja, a lice mu je bilo mrtvački bijelo. Vrlo mekano gđa Bojnton promrmlja:

„Ah." Tada je primijetila kako su Nadinine oči fiksirane na nju. Nešto u njima učinilo je da zareži sa iznenadnom ljutnjom.

„Gde je g. Koup jutros?", upita ona. Nadin je ponovno spustila pogled. Odgovorila je svojim blagim glasom.

„Ne znam. Nisam ga vidjela."

„On mi se dopada", reče gđa Bojnton, „mnogo. Treba više da ga viđamo. Tebi će biti drago, zar ne?"

„Da", reče Nadin. „Meni se također mnogo dopada."

„Sta je sa Lenoksom u posljednje vrijeme? Izgleda tmuran i miran. Ništa loše među vama?"

“Oh, ne. Zašto bi bilo?"

„Pitam se. Oženjeni ljudi ne mogu uvijek da uspiju u braku. Možda bi ti bila sretnija da živiš u svojoj vlastitoj kući?"

Nadin nije odgovorila.

„Pa, što kažeš? Da li te je ta ideja prenerazila?"

Nadin je odmahнула glavom. Kazala je smešeći se: „Ne mislim da bi Vas zgrozila majko.

"Gđa Bojnton je zatreptala. Kazala je oštro i pakosno:

„Ti si uvijek bila protiv mene, Nadin."

Mlađa žena je smireno odgovorila: „Žao mi je što tako mislite."

Starici je kapak na oku titrao. Lice joj je izgledalo zamišljeno. Rekla je promenjenim tonom:

"Zaboravila sam kapi. Možeš li ih doneti za mene, Nadine."

"Svakako".

Nadine je ustala i prešla salon prema liftu. Gospođa Boynton gledala je za njom. Raymond je sedeo zavaljen u stilici, očima staklasim i tupim od tuge.

Nadine je otišla gore hodnikom prema sobi. Onda je ušla u dnevni boravak svog apartmana. Lenoks je sjedio uz prozor. Držao je knjigu u ruci, ali nije čitao. On se probudio kad je Nadine ušla.

"Zdravo, Nadine."

"Došla sam gore po majčine kapljice. Zaboravila ih je." Uđe u sobu gđe Bojnton.

Odloži bocu sa lijekom na umivaonik i pažljivo odmjeri kapi u malu medicinsku čašu koju je dopunila vodom.

Kada je ponovo prošla kroz dnevni boravak ponovno je stala.

"Lenoks."

Prošao je trenutak ili dva prije nego što je odgovorio. To je kao da je poruka imala dug put putovanja. Zatim je rekao:

"Molim što je to?"

Nadine Bojnton spustiti čašu pažljivo na sto. Zatim je otišla preko i stala kraj njega.

"Lenoks, pogledaj sunce vani, kroz prozor. Pogledaj života. To je lijepo. Mi možemo biti napolju umjesto da to gledaš kroz prozor."

I, draga - moramo li opet o tome..."

„Da, moramo. Hajde da odemo i vodimo svoj vlastiti život negdje drugdje."

„Kako možemo? Nemamo novca."

„Možemo da zaradimo novac."

„Kako bismo mogli? Što bismo mogli da radimo? Ja nisam kvalifikovan. Tisuće ljudi - kvalifikovanih ljudi - nemaju posla. Mi to ne bismo mogli da izvedemo."

„Ja bih zarađivala za oboje."

„Drago moje dijete, ti nisi čak ni završila svoju obuku. To je beznadno - nemoguće."

„Ne, ono što je beznadno i nemoguće je naš sadašnji život."

„Ti ne znaš što govoriš. Majka je veoma dobra prema nama. Ona nam omogućava sav luksuz."

„Osim slobode. Linoks, učini napor. Pođi sa mnom sada - danas..."

„Nadin, mislim da si potpuno luda."

„Ne, ja sam normalna. Apsolutno i sasvim normalna. Želim svoj život, stobom, na suncu - ne da se gušim u sjenci jedne stare žene koja je tiranini koja uživa da te pravi nesretnim."

„Možda je majka prilično samovoljna..."

„Tvoja majka je luda! Ona je bolesna!"

Odgovorio je blago: „To nije istina. Ona ima izuzetno dobru glavu za posao."

„Možda - da." „Nadin, ona ne može živjeti vječno. Ona ima preko šezdeset godina i vrlo je lošeg zdravlja. Kada ona umre novac mog oca biće podjeljen na jednake dijelove među nama."

„Tomože da bude prekasno."

„Prekasno za sreću." Iznenada je zastala i približila mu se. Stavila mu je ruke na ramena. „Lenoks vodiće se bitka između mene i tvoje majke. Hoćeš li biti na njenoj strani ili na mojoj?"

„Tvojoj!"

„To je sve što tražim." reče. Razmisli, Linoks, mogli bismo da mi imamo djecu.

Majka i tako želi da imamo decu.

Rekla je :Ne želim da donosim djecu na svijet da bi živjela u senci i zatvoru.

Tvoja majka može da utječe na mene, ali na moju decu neće."

Nemoj da je ljutiš, Nadin, to nije pametno i može da utiče na moj odnos prema njoj. Ti si divna kada si rekla da bi se nevjerovatan san mogao ostvariti.

"Ili sam što sam se udala za tebe."

Linoks reče beznadno: „Da, pogriješila si.“

„Ne razumiješ. Hoću da kažem da sam tada otišla i tražila da podeš sa mnom ti bi to napravio. Da, zaista vjerujem da bi... Nisam bila dovoljno pametna tada da bih razumjela tvoju majku i što ona želi.“ Zastala je, a onda kazala:

„Ti odbijaš da odemo? Pa, ne mogu da te natjeram. Ali ja sam slobodna da idem!

Mislim - mislim da hoću da idem..“

Zagledao se u nju sa nevjericom. Po prvi put, njegov odgovor je stigao brzo, kao da je najzad sporo strujanje njegovih misli bilo ubrzano. Promućao je:

„Ali - ali - ne možeš to da uradiš. Majka - majka ne bi htjelani da čuje za to.“

„Ona ne može da me spriječi.“

„Ti nemaš novca.“

„Mogu da ga zaradim, posudim ili ukradem. Shvati, Linoks, tvoja majka nema nikakvu moć nada mnom. Ja mogu da odem ili da ostanem svojom voljom.“

Počinjem da osjećam da sam isuviše dugo podnosila ovakav život.“

„Nadin - nemoj da me napuštaš - ne ostavljaj me...“

Zamišljeno ga je pogledala.

„Ne ostavljaj me Nadin.“ Govorio je kao dijete.

Ona je okrenula glavu da on ne bi mogao da vidi iznenadni bol u njenim očima.

Kleknula je pored njega. „Onda pođi sa mnom. Pođi sa mnom! Možeš. Zaista možeš samo ako hoćeš!“

On se odmaknuo od nje. „Ne mogu! Ne mogu! Kažem ti. Nemam - bože, pomoz mi - ja nemam hrabrosti..“

8.

Dr Žerar je ušao u turistički biro i našao Saru King za pultom.

"Oh, dobro jutro. Hoću da potvrdim svoju rezervaciju za Petru.

Upravo sam čula da konačno idete i vi."

Da mogu to da izvedem."

"Kako lijepo."

"Hoćemo li biti velika grupa, pitam se?"

"Kažu da idu samo dve žene i vi i ja. Jedan auto biće dosta."

"To će biti divano", kazao je Gerard s malo lukavosti u glasu.

Zatim držeći svoju poštu u rukama, on se pridružio Sari kao ona izašla iz ureda. Dan je bio jasan, sunčan uz lagani povetarac.

"Imate li vesti o našim prijateljima, Bojntonsima?" pitao je dr. Žerar. "Ja sam bio u Betlehemu i Nazaretu i ostalim mestima na turneji tri dana."

Polako i prilično nevoljko, Sarah ispričala svoje napore da uspostavi kontakt.

"To sve nije uspelo", rekla je i završila. "I oni odlaze danas."

"Kuda će?"

"Nemam pojma".

Nastavila je ljutito: „Osećam, znate, sam napravila priličnu budalu od sebe!"

„Na koji način?"

„Mešajući se u stvari drugih ljudi."

Žerar sleže ramenima. „To je stvar gledišta."

„Mislite, da li netko treba da se meša ili ne?"

„Da."

„Da li vi to radite?" Francuz je izgledao kao da ga to zabavlja. „Mislite, da li je i moj običaj da me zanimaju tuđe stvari? Reći ću vam iskreno - ne.

„Znači mislite da sam pogrešno postupila što sam pokušala da uletim?"

„Ne, ne, pogrešno ste me razumjeli." Žerar je govorio brzo i energično. „Mislim da je to pitanje za diskusiju. Ako netko vidi da je nešto loše da li treba da nastoji da se stvar popravi?"

Nečije mješanje može da učini dobro - ali, to može i da donese nepredvidljivu štetu! Nemoguće je postaviti nekakvo pravilo. Neki ljudi imaju smisla za uplitanje - oni to rade dobro! Neki ljudi to rade nezgrapno i bolje je da se ostave toga!

To je i pitanje godina. Mladi ljudi imaju hrabrost svojih ideala i uverenja - njihove vrijednosti su više teoretske nego

praktične. Oni još nisu iskusili da činjenice nisu u skladu sa teorijom! Ako vjerujete u sebe i u ispravnost onoga što radite vi često možete da postignete stvari koje su vrlo vrijedne! (Usput često možete nanijeti mnogo štete!)

S druge strane, sredovečna osoba ima iskustva - ona shvaća da šteta, možda čak i češće nego dobro, proizlazi iz pokušaja da se netko meša i zato - vrlo mudro, on to izbjegava! To znači ozbiljni mladi ljudi čine i dobro i loše a stari ljudi ne čine ni jedno ni drugo!"

Mnogo mi je to od pomoći", primijetila je Sara. Može li neka osoba ikada da pomogne drugoj? To je vaš način da kažete da vi nećete učiniti ništa u odnosu na tu ženu jer ne bi bilo nikakve šanse za uspjeh." A za mene?"Možete imati jer imate posebne kvalitete. Izazov vaše mladosti i poverenje.

Oh, shvaćam." se uvijek vraća seksu, zar ne? Niste uspjeli sa djevojkom ne znači da ne biste uspjeli sa njenim bratom. Ono što ste mi ispričali (što vam je rekla djevojka Kerol) vrlo je jako ugrožavanje autokratije gđe Bojnton. Stariji sin joj je prkosio snagom svoje mlade muževnosti. On je skitnica, bježao je od kuće, išao je na lokalne igranke.

Čovjekova želja za društvom bila je jača od hipnotičke opčinjeno - Starica je bila sasvim svjesna koliku moć ima seks.(Ona ima ponešto od toga u svojoj karijeri.) Izašla je na kraj vrlo pametno - dovela je lijepu ali siromašnu djevojku u kuću i ohrabrila vjenčanje. I tako je stekla još jednog roba."

Sara je odmahнула glavom: „Ne mislim da je mlada gđa Bojnton rob."

Žerar se složio. „Ne, možda nije. Mislim da je, zato što je ona mirna poslušna djevojka, gđa Bojnton potcenila njenu snagu volje i karakter. Nadin je u to vrijeme bila suviše mlada i neiskusna da bi shvatila pravi položaj. Sada ga shvaća, prekasno."

„Mislite li da je izgubila nadu?"

Dr Žerar je sumnjičavo odmahnuo glavom. „Ako ona ima neke planove, nitko ne zna za njih. Ima nekih mogućnosti gdje g. Koup dolazi u obzir.Čovjek je po prirodi ljubomorna životinja - a ljubomora je jaka sila. Linoksa Bojntona još je uvijek moguće prodrmati."

"I vi mislite", Sara se trudila da zvuči vrlo poslovno i stručno, „da postoji šansa da bih ja mogla učiniti nešto sa Rejmondom?"

„Mislim."

Sara je uzdahnula. „Pretpostavljam da bih mogla da probam - Oh, pa, suviše je kasno, u svakom slučaju. I - i ne sviđa mi se ta ideja."

Žerar se zabavljao. „To je zato što ste Engleskinja! Englezi imaju kompleks u vezi sa seksom. Oni misle da to nije baš lepo."

Sarin ljutiti odgovor nije ga omeo.„Da, da, znam da ste vrlo moderni - da se slobodno javno služite najneprijatnijim recima koje možete naći u rječniku - da ste stručni i potpuno nesputani! Tout de meme, ponavljam, vi imate iste rasne karakteristike kao vaša majka i vaša baba. Još uvijek ste engleska gospođica koja crveni, mada ne pocrvenite!"

„Nikad nisam čula takvu glupost!"

Dr Žerar je trepnuo očima i ne uznemirivši se dodao: "I to vas čini vrlo šarmantnom."

Ovaj put Sara je šutjela. Dr Žerar je naglo podigao šešir. „Odlazim", reče, "prije nego što imate vremena da počnete da pričate sve to što mislite."

Pobegao je u hotel.

Sara ga je polako pratila. Tamo je bila gužva. Nekoliko kola natovarenih prtljagom su polazila. Linoks i Nadin Bojnton i g. Koup su stajali pored velikih kola i nadgledali smještaj. Debeli tumač je govorio Kerol sa prilično

nerazumljivom lakoćom.

Sara je prošla pored njih i ušla u hotel. Gđa Bojnton, umotana u debeli kaput, sjedila je u stolici čekajući polazak. Pogledavši u nju Sara je osjetila neobičnu odvratnost.

Osjećala je da je gđa Bojnton opasna pojava, oličenje zlobne podmuklosti.

Iznenada, vidjela je staricu kao dirljivu nesposobnu ličnost. Biti rođen sa tolikom žudnjom za moći, tolikom željom za dominacijom - a postići samo sitnu domaću tiraniju!

Kad bi samo njena djeca mogla da je vide kao što je Sara vidjela u tom trenutku – jedan predmet sažaljenja - jedna glupa, podmukla starica, koja se pravi važna.

Sara je osjetila potrebu da joj priđe. „Do viđenja, gđa Bojnton“, reče. „Nadam se da ćete lijepo putovati.“

Stara dama je pogledala. Zloba se borila sa uvredom u tim očima. „Hteli ste da budete vrlo neprijatni prema meni“, reče Sara. (Da li je luda, pitala se? Što ju je zaboga natjeralo da govori ovako?)

„Pokušaliste da spriječite vašeg sina i kćerku da se sprijate sa mnom. Zar ne mislite, zaista, da je sve to vrlo smešno i djetinjasto? Vi volite da predstavljate sebe kao nekog ljudožera ali u stvari, znate, vi ste samo jadni i prilično smiješni. Da na vašem mjestu digla bih ruke od te smiješne predstave.“

Očekujem da ćete me mrziti što ovo govorim, ali ja to mislim - i što od toga može da pogodi cilj.

Mogli biste još mnogo da se zabavite. Zaista je mnogo bolje biti prijateljski raspoložen - i ljubazan. Migli biste da budete ako pokušate.“

Gđa Bojnton se zaledila u mrtvačku nepokretnost. Naposljetku, prešla je jezikom preko suvih usana, otvorenih usta... Još uvijek ne ispuštajući ni riječi.

„Hajde“, reče Sara ohrabrujući je. „Kažite! Nije važno što ćete da mi kažete.“

Ali razmislite o tome što sam vam rekla.“

Konačno je progovorila - slabim, šištavim, ali prodornim glasom. Baziliskove oči gdje Bojnton gledale su, ne u Saru već nekako preko njenog ramena. Izgledalo je da se obraća nekom poznatom duhu... Ja nikada ne zaboravljam, rekla je.

Zapamti to. Nikada ništa nisam zaboravila - ni postupak, ni ime, ni lice. Nije bilo ničeg u tim recima, ali otrov kojim su izgovorene natjerao je Saru da ustukne. I tada se gđa Bojnton nasmijala...

Bio je to zaista prilično užasan smijeh. Sara je slegnula ramenima.

„Jadnice“, rekla je. Okrenula se. Dok je išla prema liftu skoro se sudarila sa Rejmondom Bojntonom. Osjetivši poriv rekla je brzo:

„Do viđenja, nadam se da ćeš se lijepo provesti. Možda ćemo se ponovno sresti jednog dana.“ Nasmješila mu se toplim, prijateljskim osmijehom i brzo prošla pored njega dok je on stajao kao skamenjen.

Bio je tako izgubljen u mislima da čovjek sa velikim brkovima koji je pokušavao da dođe do lifta, morao da je da kaže nekoliko puta: Pardon.

Rejmond se izmakao u stranu. Izvinite reče.

„Ja - ja sam razmišljao.“

Nadin mu je prišla. „Rej, idi po Gini, hoćeš? Ona se vratila treba da krenemo.“

Reci joj da mora odmah da dođe.“ Rejmond je zastao i pogledao za njim podignutih obrva, izgledalo je da je

osluškiavao. Tada je klimnuo kao da se slaže.

Prolazeći kroz salon dobro je pogledao devojk koja se pridružila majci. Klimnuo je glavnom konobaru.

“Pardon, možete li mi reći koji su ono ljudi tamo?”

“Zovu se Bojnton, gospodine, oni su Amerikanci.”

“A”, reče Herkul Poaro.

Na trećem spartu dr. Žerar, idući prema svojoj sobi, prošao je pored Rejmonda Bojntona i Ginevre koji su išli prema liftu.

Upravo kad su htjeli da uđu, Ginevra reče Rejmondu:

„Samo trenutak, molim te sačekaj me u liftu.”

Otrčala je natrag, zašla iza ugla, sustigla čovjeka koji je hodao...

„Molim Vas, moram darazgovaram s Vama.”

Dr Žerar je pogledao začuđeno. Djevojka mu se približila i uhvatila ga za ruku.

„Oni me prate. Možda namjeravaju i da me ubiju... Ja u stvari nisam njihova, U stvari, moje ime nije Bojnton...”

Počela je da govori užurbano i zbrkano.

„Poveriću vam tajnu. Ja sam - ja sam, u stvari, kraljevskog roda! Ja sam prestolonaslednica. Zbog toga - okružena sam neprijateljima. Pokušavaju da me otruju - i sve tako! Ako biste mogli dami pomognete - da pobjegnem..”

Prekinula je. Koraci. „Gini...” Lijepa u svom iznenadnom preplašenom pokret, djevojka je stavila prst na usta, uputila dr. Žeraru preklinjuci pogled i otrčala.

„Dolazim, Rej.”

Dr Žerar je nastavio da hoda sa podignutim obrvama. Polako je odmahnuo glavom i namrštio se.

9.

Bilo je jutro polaska u Petru. Kad je Sara sišla naišla je na krupnu samovoljnu ženu sa nosom koji se mrda kao u konja, koju je već primijetila u hotelu, kako bijesno prigovara zbog veličine kola.

„Prilično su mala! Četiri putnika? I vodič? Molim vas odvedite ta kola i vratite se s nekima odgovarajuće veličine.

„U jalovom pokušaju, turistički vodič je podigao glas. To je veličina kola koja se uvijek obezbeđuje. To je stvarno veoma udoban auto. Veći auto ne bi bio pogodan za putovanje pustinjom.

Ta ogromna žena, slikovito govoreći, valjala se preko njega kao veliki parni valjak. Tada je obratila pozornost na Saru.

„Gđica King? Ja sam ledi Vestholm. Sigurna sam da se slažete sa mnom da je ovaj auto krajnje neodgovarajući po veličini?”

„Pa”, reče Sara oprezno. „Slažem se da bi neki veći bio mnogo udobniji!”

Mladi čovjek je promrmljao da bi trebalo doplatiti za veći auto.

„Cena je”, reče ledi Vestholm nepokolebljivo, „uračunata i ja ću sigurno odbiti da prihvatim neki dodatak na nju. U vašem prospektu izričito stoji 'U udobnim salonskim kolima'. Vi ćete se držati odredbi svog ugovora.”

Prepoznavši poraz, mladić je promrmljao nešto kako će videti što može da učini i uklonio se s tog mjesta.

Ledi Vestholm se okrenula Sari sa trijumfalnim osmijehom na licu, kojeje pokazivalo tragove vremena, dok su joj se velike crvene nozdrve kao u trkaćeg konja širile pobedonosno.

Ledi Vestholm je bila dobro poznata figura u engleskoj politici. Kada se lord Vestholm, sredovječni prostodušni plemić čije je jedino interesiranje životu bio lov, pucanje i pecanje, vraćao sa jednog putovanja u Sjedinjene Države, jedan od njegovih suputnika bila je i neka gđica Vensitart. Ubrzo poslije toga gđica Vensitart je postala ledi Vestholm. Taj brak često je navođen kao jedan od primjera opasnosti prekookeanskog putovanja.

Nova ledi Vestholm živjela je do krajnosti u tvidu i jakim cokulama, uzgajala pse, proganjala seljake i prisiljavala nemilosrdno svog muža da se bavi javnim životom. Pošto je to ipak bilo kao stvoreno za nju, dok za lorda Vestholma politika nije bila važna u životu i nikad neće biti, ona mu je velikodušno dozvolila da se posveti sportskim aktivnostima, a sama je preuzela staranje o parlamentu.

Kakoje bila izabrana sa solidnom većinom, ledi Vestholm se bacila energično u politički život. Njene karikature su uskoro počele da se pojavljuju (to je uvijek siguran znak uspjeha). Kao javna ličnost ona se zalagala za staromodne vrednosti obiteljskog života, dobrotvorni rad među ženama i imala je jasne poglede po pitanju poljoprivrede, stanovanja i čišćenja ulica. Bila je veoma poštovana i skoro svugdje neomiljena!

Veoma je moguće da bi ona dobila neki podsekretarijat ako bi njena partija povratila vlast.

Ledi Vestholm je gledala sa neprijatnim zadovoljstvom za odlazećim kolima.

„Muškarci uvijek misle da mogu da zapovjedaju ženama”, reče ona.

Sara je pomislila da bi bio hrabar muškarac koji bi pomislio da može da zapovjeda ledi Vestholm! Predstavila je dr. Žerara koji je upravo izašao iz hotela.

„Vaše ime mi je, naravno, poznato”, reče ledi Vestholm rukujući se.

„Razgovarala sam sa profesorom Klemensom prije neki dan u Parizu. Postavila sam pitanje tretmana beskućnika luđaka vrlo snažno uposljednje vrijeme. Vrlo snažno, zaista. Hoćemo li ući unutra dok čekamo bolji auto?”

Jedna neugledna, sitna sredovečna dama sa pramenovima sede kose, koja se vrzmala u blizini, ispostavilo se da je gđica Anabel Pirs, četvrti član grupe. I nju su pokupili i odveli u salon.

„Vi ste žena od struke, gđice King?”

„Upravo sam diplomirala.”

„Dobro je”, reče ledi Vestholm sa dostojnim odobravanjem. Ako išta treba da se postigne, zapamtite moje riječi, to će obaviti žene.

"Po prvi put neugodno svjesna svog pola, Sara je krotko otpratila ledi Vestholm do sjedišta. Tamo, dok su sjedili čekajući, ledi Vestholm ih je obavijestila da je odbila poziv da odsedne kod visokog komesara za vrijeme boravka u Jeruzalemu.

„Nisam željela da budem ometana zvaničnim dužnostima. Željela sam da sama sagledam stvari.”

„Koje stvari?”, začudila se Sara.

Ledi Vestholm je nastavila da objašnjava da je bila u hotelu Solomon da bi ostala neometana. Dodala je da je posavetova- direktora kako da bolje vodi svoj hotel.

„Efikasnost”, rekla je ledi Vestholm, „jeste moj moto.” Svakako je izgledalo tako!

Za četvrt sata, velika i izuzetno udobna kola stigla su i to u pravi tren - pošto je ledi Vestholm objasnila kako treba da se spakira prtljag - grupa je krenula. Njihovo prvo odredište bilo je Mrtvo more. Ručali su u Jerihonu. Kasnije, kada je ledi Vestholm otišla sa gđicom Pirs, doktorom i debelim tumačem da obiđu stari Jerihon, Sara je ostala u hotelskom vrtu. Imala je malu glavobolju i htjela je da bude sama. Duboka depresija ju je skrhalo - depresija koju joj je bilo teško da objasni.

Iznenada se osjećala ravnodušno i nezainteresovano, neraspoložena za razgledanje. Društvojoj je bilo dosadno. Tog trenutka je želela da se nikada nije uputila naovu turu u Petru. Bit će to veoma skupo i osjećala je da gotovo sigurno neće uživati! Galamdžijski glas ledi Vestholm i beskonačno cvrkutanje gđice Pirs već su istančili njene živce do izbezumljenosti. Skoro istotoliko joj se nije dopadalo što dr. Žerar uživa znajući tačno kako se ona osjeća.

Pitala se gdje su sada Bojntonovi - možda su otišli u Siriju- mogu da budu u Balbeku ili Damasku. Rejmond - pitala se što radi Rejmond. Čudno kako jasno može da vidi njegovo lice- njegovu nestrpljivost - tu nervnu napetost... Oh, do đavola! Zašto razmišljati o ljudima koje vjerovatno više nikada neće vidjeti?

Ta scena onog dana sa staricom - što je spopalo da priđe toj staroj dami i pljusne joj gomilu gluposti? Mora da su drugi ljudi čuli ponešto od toga.

Naslučivala je da je ledi Vestholm bila prilično blizu. Sara je pokušavala da se sjeti što je tačno govorila. Nešto što je vjerovatno zvučalo prilično apsurdno histerično. Bože, kakvu je budalu napravila od sebe! Ali, to nije bila njena krivica u stvari - nego stare gđe Bojnton. Nešto kod nje vas tjera da izgubite svoj smisao za sklad.

Dr Žerar je ušao i uvalio se u stolicu, brišući svoje vrelo čelo.

„Fuj! Tu ženu treba otrovati!”, izjavio je. Sara se trgla.

„Gđu Bojnton?”

„Gđu Bojnton! Ne, mislio sam na ledi Vestholm! Izgleda mi nevjerovatno da ima muža mnogo godina i da on to nije već napravio. Od čega je on, taj muž?”

Sara se smijala. “Oh, on je lovačko-streljačko-pecaroška sorta”, objasnila je. „Psihološki, to je vrlo razumno! On zadovoljava svoju želju za ubijanjem na (takozvanim) nižim bićima.”

„Verujem da je on vrlo ponosan na aktivnosti svoje žene.” Francuz je sugerisao:

„Zato što dosta vremena provodi daleko od kuće? To je razumljivo." Onda je nastavio: „Šta ste to upravo rekli? Gđa Bojnton? Nesumnjivo bi to bila vrlo dobra ideja otrovati i nju. Bez sumnje najjednostavnije rješenje tog obiteljskog problema! U stvari, veoma mnogo žena bi trebalo otrovati. Sve žene koje su postale stare i ružne." Napravio je izražajno lice.

Sara je uzvignula, smijući se: "Oh, vi Francuzi! Za vas nema nikakve koristi od žene koja nije mlada i privlačna."

Žerar je slegnuo ramenima. „Mi smo pošteniji oko toga, to je sve. Englezi - oni ne ustaju u podzemnoj željeznici ružnim ženama - ne, ne."

„Kako je život žalostan", reče Sara sa uzdahom. „Nema potrebe da vi uzdišete, gospođice."

„Pa, ja se osjećam sasvim nezadovoljno danas."

„Normalno." „Kako to mislite - normalno?", zarezala je Sara.

„Mogli biste da nađete razlog vrlo jednostavno ako pošteno ispitajte svoje duševno stanje."

„Mislim da me degutiraju naše saputnice", reče Sara.

„To je užasno, zar ne, ali ja mrzim žene! Kada su neefikasne i idiotske, kao gđica Pirs oneme dovode do ludila - a, kada su efikasne kao ledi Vestholm, još me više naljute..."

„Neizbežno je da vam te dvije smetaju. Ledi Vestholm je tačno podešena za život koji vodi i potpuno je sretna i uspješna. Gđica Pirs je godinama radila kao negovateljica i iznenada je došla do malog nasljedstva koje joj je omogućilo da ispuni svoju životnu želju i daputuje. Do sada, putovanje je ispunilo njena očekivanja. Shodno tome, vi, koji ste upravo bili osujećeni da postignete ono što želite, uzimate za zlo ljudima koji su bili uspješni."

„Pretpostavljam da ste u pravu", reče Sara potišteno. „Kakav ste vi užasno precizan čitač misli. Ja pokušavam da obmanem sebe, a vi mi nedopuštate."

U tom trenutku vratili su se ostali. Vodič je izgledao najviše iscrpljen odsve troje. Jedva da je procedio bilo kakvu informaciju na putu za Aman.

Put se sada peo uzbrdo od Jordana, krivudajući kroz grmlje oleanderakoji su pokazivali svoje ružičaste cvetove. Stigli su u Aman kasno popodne i, poslije kratke posjete grčko-rimskom pozorištu, otišli su na spavanje. Trebalo je da ustanu rano sljedećeg jutra, pošto im je predstojao cijeli dan vožnje preko pustinje do Maana.

Krenuli su malo poslije osam sati. Društvo je bilo sklono ćutanju. Dan je bio topao i zagušljiv i do podneva, kada je napravljena pauza za izletnički ručak, bilo je zaista zagušljivo toplo. Izazov da u vrelom danu budu zatvoreni u malom prostoru sa četvoro drugih ljudi svima je pomalo išao na nerve.

Ledi Vestholm i dr. Žerar imali su razdražljivu raspravu o sprečavanju međunarodnih narko-bandit...

„Stvar je vrlo ozbiljna. Prema zakonu o opasnim drogama..." Rasprava se nastavljala. Gđica Pirs je cvrkutala Sari:

„Zaista je veoma zanimljivo putovati sa ledi Vestholm."

Sara reče kiselo: „Je li?", ali gđica Pirs nije primijetila oporost i veselo je nastavila da cvrkuće:

„Tako sam često viđala njeno ime u novinama. Tako je pametno da se žene uključe u javni život i drže do sebe. Uvijek mi je tako drago kada jedna žena nešto postigne!"

„Zašto?", upita Sara okrutno. Usta gđice Pirs su se otvorila i ona je zamucala.

"Oh, zato - mislim – baš zato - pa - tako je lijepo što su žene sposobne da rade neke stvari!"

„Ne slažem se", reče Sara. „Lepo je kad je bilo koje ljudsko biće sposobno da postigne nešto vrijedno! Nije ni najmanje važno da li je tomuškarac ili žena."

Zašto bi bilo?"

„Pa, naravno...“, reče gđica Pirs. „Da - priznajem - naravno, ako se gledau tom svijetlu..“

Sara reče ljubaznije: „Žao mi je, ali ja mrzim tu diferencijaciju među polovima.“

"Moderna djevojka ima potpuno poslovni stav prema životu! Takve stvari. To uopće nije točno! Neke devojke su poslovne, neke nisu. Neki muškarci su sentimentalni i smušeni, drugi su trezne glave i logični. Postoje samo različiti tipovi mozгова. Pol igra ulogu samo tamo gdje je seks direktno umiješan."

Gđica Pirs je malo pocrvenjela na spominjanje riječi seks i spretno je promijenila temu.

„Ne možeš da ne poželiš malo hlada“, promrmljala je. „Ali ja mislim da je sva ova pustoš tako divna, slažete li se?“

Sara je klimnula potvrdno. Da, mislila je, praznina je sjajna - lekovita - umirujuća - nema ljudskih biča da vas uzrujavaju njihovim zamornim međusobnim odnosima - nema gorućih osobnih problema! Sada, napokon, osjećala je da se oslobodila Bojntonovih. Oslobodila se te čudne prisilne želje da se mesa u živote ljudi čija orbita ni izdaleka nije doticala njenu. Ovdje je bila samoća, praznina, prostranstvo - u stvari, mir... Samo, naravno, nisi sam da bi mogao da uživaš u tome.

Ledi Vestholm i dr.Žerar su završili sa drogama i sada su raspravljali o obmanutim mladim ženama koje su odvožene na zloslutan način u argentinske kabaree.

Dr.Žerar je ispoljio kroz razgovor neozbiljnost za koju je ledi Vestholmkoja, pošto je bila pravi političar i nije imala smisla za humor, našla da je definitivno vrijedna prezira.

„Nastavljamo sada, da?“ objavio je vodič. Bilo je oko sat vremena po zalasku sunca kada su konačno stigli u Ma'an. Čudni ljudi divljeg izgleda okružili su auto.

Poslije kraćeg oklijevanja nastavili su.

Dok je gledala preko ravne, puste zemlje Sara nije imala pojma gdje bimogla da bude kamena tvrđava Petre. Sigurno je da mogu da vide miljama unaokolo?

Nigdje nije bilo planina, čak ni brdašca. Znači li toda još uvijek imaju milje do kraja puta? Stigli su u selo Ain Musa gdje je trebalo da ostave kola.

Tamo su čekali konji - mršave životinje tužnog izgleda. Gđica Pirs se veoma uznemirila zbog svoje neodgovarajuće isprane haljine. Ledi Vestholm je bila razumno odevena u jahaće hlače.

Konje su vodili izvan sela klizavom stazom sa razbacanim kamenjem. Zemlja je izmicala i konji su silazili cik-cak putanjom. Sunce je bilo na zalasku.

Sara je bila vrlo umorna od dugog, vrelog putovanja kolima. Čula su joj bila omamljena... Jahanje je bilo kao san. Kasnije joj se činilo da je to bilo kao da ti se ponor pakla otvara pred nogama.

Put je uranjao dolje – oko njih - dolje, dolje u utrobu zemlje, kroz labirint crvenih grebena. Sara se osjećala savladanom - ugrožena pred uskim grotlom.

Smušeno je mislila u sebi: Dolje u dolinu smrti - dolje u dolinu smrti... Bez prestanka.

Postajalo je mračnije - živo crvenilo zidova je izbledelo - i sve dalje, vijugali su u utrobu zemlje. Mislila je: To je fantastično i nevjerovatno - mrtvi grad. I ponovno, kao refren, došle su riječi:

Dolina smrti... Fenjeri su se upalili. Konji su njušeći išli uskim puteljkom.

Izenada su izašli na otvoren prostor - grebeni su ostali iza njih...

Daleko ispred njih bila je skupina svjetala. „To je kamp!“, rekao je vodič. Konji su malo ubrzali korak - ne baš

mного - bili su isuviše izgladneli i nevoljni za to, ali su pokazali barem sjenu entuzijazma.

Put je sada vodio duž šljunkovitog korita rijeke. Mogli su da vide skupinu šatora, gornji red nasuprot grebena. Pećine su također bile izdubljene u stijeni. Sluge beduini istrčali su van. Sara je pogledala gore.

U jednoj od pećina bila je sedeća figura. Što je to? Neki idol? Gigantski zdepasti stvor? Ne, to je treperava svjetlost činila da to ima tako velike obrise.

Ali morada je to neka vrsta idola, koji sjedi tamo nepokretno, koji se nadvio nad ovo mjesto... I tada, odjednom, njeno srce je poskočilo prepoznavši nešto.

Nestao je osjećaj mira - bega - koji joj je pružala pustinja. Odvedena je iz slobodenatrag u zarobljeništvo. Dojahala je dolje u ovu mračnu vetrovitu dolinu tu, kao vrhovna sveštenica nekog zaboravljenog kulta, sjedila je gđa Bojnton...

10.

Gđa Bojnton bila je tu, u Petri! Sara je mehanički odgovarala na pitanja koja su joj postavljena. Da li će večerati odmah- sve je spremno - ili će prvo da se okupa? Da li bi voljela da spava ušatoru ili pećini? Brzo je odgovorila na to pitanje. U šatoru. Trgla se pri pomisli na pećinu; vizija te groteskne zdepaste figure vratila joj se. (Zašto je nešto u vezi teže izgledalo jedva ljudski?) Napokon je krenula za jednim od domorodačkih slugu. Nosio je kaki čakšire, veoma umrljane i neuredne poveze na nogama i jaknu koja je još manje bila za nošenje. Na glavi je imao domaću kapu, čefiju, čiji su dugački krajevi štitili vrat i koja je bila pričvršćena crnom svilenom uzicom, čvrsto vezanom na tjemenu. Sara je bila zadivljena laganim njihanjem kojim se kretao –bezbržnim ponosnim držanjem njegove glave.

Jedini europski dio njegovog kostima izgledao je jeftin i pogrešan. Mislila je: Civilizacija je sasvim pogrešna - sasvim pogrešna! Da nije civilizacije ne bi bilo jedne gđe Bojnton! U divljim plemenima verovatno bi je odavno ubili i pojeli!

Shvatila je, upola u šali, da je suviše umorna i na ivici. Kupanje u toploj vodi, puderisanje lica i ponovno se osjećala svojom- pribrana, uravnotežena i postidena zbog svoje nedavne panike.

Očešljala je gustu crnu kosu, pogledala sa strane u svoj odraz u treperavom svijetlu male petrolejske lampe koja je imala vrlo neodgovarajuće staklo. Nakon toga, odgurnula je šatorsko krilo i izašla u noć pripremljena da siđe do velikog šatora - markize koji se nalazio niže.

„Vi - ovdje?" Bio je to tihi uzvik - smeten i pun neverice.

Okrenula se i pogledala pravo u oči Rejmonda Bojntona. Pogled mu je bio tako zapanjen! I nešto u njemu učinilo je da ona ne progovori i da se osjeti gotovo uplašeno. Takva nevjerovatna radost... Kao da je imao viziju raja - začuđen, zbunjen, zahvalan, nemoćan! Nikad u životu Sara neće zaboraviti taj pogled. Opet je rekao:

„Vi.. "To je uticalo na nju - taj tihi vibrirajući ton.

Srce joj je zaigralo u grudima. Osjećala se sramežljivo, uplašeno, nemoćno, a ipak neočekivano uobraženo zadovoljno. Rekla je jednostavno:

„Da." Prišao je bliže - još uvijek zbunjen - još uvijek sa nevjericom. Iznenada je uzeo njenu ruku.

„To jesi ti", reče. „Ti si stvarna. Pomislio sam da si duh- jer sam tako mnogo mislio o tebi." Zastao je. „Volim te, znaš... Od trenutka kad sam te vidio u vlaku.

Sada to znam. Želim da to znaš da bi znala da - to nisam ja - pravi ja - koji - koji se ponaša tako podlacki. Vidiš, ne mogu to da objasnim sebi ni sada.

Mogao bih da uradim - svašta! Mogao bih da prođem pored tebe ili da te zaustavim - ali zaista želim da znaš da to nisam ja - pravi ja - tko je za to odgovoran. To sumoji živci. Ne mogu da se pouzdam u njih.... Kad mi ona kaže da nešto uradim - ja to uradim! Ti ćeš razumeti, zar ne? Prezri me ako moraš..."

Prekinula ga je. Njen glas je bio tih i neočekivano nježan. „Neću te prezreti."

„Svejedno, ja sam prilično nedostojan! Treba... treba da budem sposoban da se ponašam kao čovjek.

"Dijelom zbog odjeka Žerarovog savjeta, ali više zbog svog vlastitog znanja i nadanja Sara je odgovorila - a iza slatkoće njenog glasa izbijao je zvuk sigurnosti i svesnog autoriteta:

„Znaćeš."

„Hoću li?" Glas mu je bio pun čežnje.

„Možda..." „Sada ćeš imati hrabrosti. Sigurna sam u to."

Uspravo se - zabacio je glavu. „Hrabrost? Da - to je sve što je potrebno.

Hrabrost!"

Iznenada je sagnuo glavu i dodirnuo joj ruku usnama. Trenutak kasnije otišao. Sara je sišla do velike markize. Tamo je našla saputnike. Sedjeli su zastolom i jeli. Vodič je objašnjavao da je tu još jedna grupa:

„Oni doći prije dva dana. Ići prekosutra. Amerikanci. Majka vrlo debela, vrlo teško podnosi ovdje! Nosači je nositi u stolici - oni kazati vrlo težak rad – oni mnogo ljuti - da."

Sara je imala naglu provalu smijeha. Naravno, kad se pogleda, cela stvar je bila smiješna! Debeli vodič je pogledao zahvalno. Njegov zadatak nije mu izgledao lak. Ledi Vestholm mu je protivurečila tri puta tog dana, a sada je bila nezadovoljna krevetom koji je dobila. Bio je zahvalan jedinoj osobi utom društvu koja je izgledala beskrajno dobro raspoložena.

„Ha!", reče ledi Vestholm. „Mislim da su ti ljudi bili u Solomonu. Prepoznala sam staru majku čim smo stigli ovdje. Mislim da sam vas vidjela kako razgovarate s njom u hotelu, gđice King."

Sara je pocrvenjela zbog osjećaja krivice i ponadala se da ledi Vestholm nije čula mnogo od tog razgovora. Stvarno, što me je spopalo?, pomislila je u agoniji. U međuvremenu, ledi Vestholm je objavila:

„Sasvim nezanimljivi- ljudi. Provincijalci."

Gđica Pirs je ispustila nestrpljive, ulizivačke zvuke, a ledi Vestholm se upustila u priče o raznim zanimljivim i istaknutim Amerikancima koje je sretala u posljednje vrijeme. Pošto je vrijeme bilo neobično toplo za to doba godine, dogovoreno je da krenu rano ujutro. Njih četvoro okupili su se za doručkom u šest sati. Nije bilo znakova o nekom iz obitelji Bojnton. Pošto je ledi Vestholm nepovoljno prokomentirala što nema voća, popili su čaj, obrano mlijeko i pojeli pržena jaja spremljena sa izuzetno slanom slaninom. Zatim su krenuli.

Ledi Vestholm i dr. Žerar su diskutovali, uz njeno izuzetno oduševljenje, o tačnoj vrijednosti vitamina u dijeti koja odgovara ishrani radničke klase. Tada se iznenada začuo uzvik iz kampa i oni su stali da sačekaju još jednu osobu da im se pridruži. To je bio g. Džeferson Koup koji je žurio prema njima sa svojim prijatnim licem zajapurenim od trčanja.

„Pa, ako nemate ništa protiv, volio bih da vam se pridružim. Dobrojutro gđice King. Prilično sam iznenađen što ovdje srećem vas i dr. Žerara. Što mislite o ovome?"

Načinio je pokret pokazujući na fantastično crveno stenje koje je nicalo na sve strane.

„Mislim da je divno i pomalo zastrašujuće", reče Sara. „Uvek sam razmišljala o tome kao o romantičnom mjestu iz snova - 'ružičasto crveni grad'. Ali on je mnogo realniji od toga - stvaran je kao - kao sveza govedina."

“I vrlo mnogo je u toj boji", složio se g. Koup.

„Ali je izvanredan, također", priznala je Sara. Društvo je počelo da se penje.

Dva beduinska vodiča su im se pridružila. Visoki ljudi laganog držanja, njihali su se uzbrdo u svojim potkovanim čizmama, potpuno sigurni na nogama po klizavoj strmini. Ubrzo su počele teškoće.

Sara je dobro podnosila visinu, kao i dr. Žerar. Daleko od toga da su g. Koup i ledi Vestholm bili sretni. Nesreću gđicu Pirs skoro da je trebalo nositi preko vrlo strmih mjesta; bila je zatvorenih očiju, zelena u licu, dok joj je glas neprekidno vapio:

„Ne mogu nikako da gledam dolje." Jednom je izrazila namjeru da se vrati, ali, kada se okrenula i vidjela nizbrdicu, njena koža je poprimila još zeleniju nijansu i ona je nevoljno zaključila da joj jedino preostaje da nastavi dalje - Dr Žerar je bio ljubazan i hrabrio je. Penjao se iza držeći svoj štap između nje i ivice kao ogradu i ona je priznala da je iluzija tarabe doprinela mnogo da savlada osjećaj vrtoglavice. Sara je dahćući upitala vodiča Mahmuda, koji usprkos svojim obilnim proporcijama nije pokazivao znake iscrpljenosti: „Zar nikada nemate problema kada dovodite ljude

ovamo? Starije, mislim?"

„Uvek - uvijek imamo nevolje", složio se Mahmud iskreno.

„Da li uvijek nastojite da ih vodite?" Mahmud je slegnuo svojim debelim ramenima.

„Oni vole da dođu. Platili su da vide ove stvari. Oni žele da ih vide. Beduinski vodiči su vrlo pametni - vrlo sigurni na nogama - uvijek uspijevaju u tome.

"Najzad su stigli na vrh. Sara je duboko uzdahnula. Svuda okolo i ispodnjih štrcale su krvavo crvene stijene - čudna i neverovatna zemlja koja se ne može ni sa čim usporediti. Tu, na divnom čistom jutarnjem zraku, stajali su kao bogovi promatrajući svijet ispod sebe. Tu je bilo, kako im je rekao vodič, „mesto za žrtvovanje" - „visoko mjesto."

Pokazao im je usek u ravnoj stijeni kod njihovih nogu. Sara se odvojila od ostalih, od blagoglagoljivih fraza koje su se tako spremno izlivali iz vodičevih usta. S ela je na jedan kamen, prošlaprstima kroz gustu crnu kosu, i zagledala se u svijet ispod njenih nogu. Ubrzo je postala svjesna da netko stoji pored nje. Glas dr. Žerara reče:

„Vi uvažavate umešnost đavoljeg iskušenja u Novom zavetu. Sotona je poveo našeg Gospoda na vrh planine ipokazao mu svijet.

„Sve ću ti ovo dati ako se baciš dolje i služiš meni. Koliko je mnogo veće iskušenje gore visoko da se bude gospodar materijalne moći."

Sara se složila, ali njene misli su bile tako očigledno na drugom mjestu, da ju je Žerar promatrao pomalo iznenađeno.

„Vi pomno razmišljate o nečemu", reče on.

„Da, tačno." Okrenula mu je zagonetno lice.

„To je sjajna ideja - imati mjesto za žrtvovanje ovdje. Mislim da je ponekad, zar ne, žrtvovanje neophodno... Mislim, možete imati isuviše obzira prema životu. Smrt nije stvarno toliko važna kao što joj mi pridajemo značaj."

„Ako tako osjećate gđice King, nije trebalo da se prihvatite naše struke. Nama smrt jeste i mora da bude uvijek - neprijatelj."

Sara je uzdrhtala. „Da, pretpostavljam da ste u pravu. Pa ipak, tako često smrt može da resi neki problem. To čak može da znači puniji život..."

„To je podesno za nas da jedan čovjek treba da umre za narod!", naveo je Žerar smrknuo.

Sara ga je pogledala preplašenog lica. „Nisam mislila...", prekinula je.

Džeferson Koup im je prišao. „E pa ovo je zaista veoma upečatljivomjesto", izjavio je. „Veoma upečatljivo, i prezadovoljan sam što to nisam propustio. Nije me briga da priznam da, mada je gđa Bojnton sigurno izuzetna žena - veoma se divim njenoj odvažnosti što je bila tako odlučna da dođe ovamo - putovanje s njom svakako komplikuje stvari.

Ona je slabog zdravlja i pretpostavljam da to prirodno dovodi do toga da ona nema baš mnogo razumijevanja za osećanja drugih ljudi, ali izgleda da joj ne pada na pamet da bi njena obitelj slučajno mogla da ide na izlet bez nje. Ona je tako naviknuta da su oni okupljeni oko nje da ja pretpostavljam da ona ne misli.", g. Koup je naglo prekinuo. Njegovo lijepo i ljubazno lice izgledalo je malčice uznemireno i nelagodno.

„Znate", rekao je, „čuo sam nešto o gđi Bojnton što me vrlo uznemirilo."

Sara je ponovno utonula u misli - glas gospodina Koupa prolazio je prijatno kroz njene uši kao žuborenje udaljenog potoka, ali dr. Žerarreče:

„Zaista? Što to?“ „Obavestila me je žena koju sam sreo u hotelu u Tiberijasju.“

To se odnosilo na služavku koja je radila kod gđe Bojnton. Ta djevojka, kako sam shvatio, bila je - imala je..." Gospodin Koup je pogledao oprezno u Saru i spusto glas. „Bila je u drugom stanju. Stara gospođa je izgleda to otkrila, ali je bila naizgled sasvim ljubazna prema djevojci. A onda, par nedjelja prije djetetovog rođenja, istjerala ga je iz kuće.“

Dr Žerar podiže obrve. „Ah“, reče zamišljeno. „Dama koja je bila moj izvor informacija izgledala je veoma sigurna u te činjenice. Ne znam da li se slažete, ali meni taj postupak izgleda okrutani bezdušan. Ne mogu da razumijem.“

Dr Žerar ga je prekinuo: „Trebate da pokušate. Taj incident, nema sumnje, priuštio je gđi Bojnton pravi užitek.“

Gospodin Koup se, šokiran, okrenuo ka njemu.

„Ne, gospodine“, rekao je naglašeno. „U to ne mogu da povjerujem. Takva ideja je prilično neshvatljiva.“

Dr Žerar je tiho citirao: „Tako sam se vratio i sagledao sve patnje pod suncem.“

I tamo je bilo jecanje i zapomaganje onih koji su bili potlačeni i neutješni; jer je kod njihovih mučitelja bila moć, tako da niko nije došao da ih uteši. Tada sam uzdigao mrtve koji su već mrtvi, o da, više nego žive koji i dalje žive; o da, on koji nije bolji je od mrtvog ili živog; jer onne zna za zlo koje je učinjeno zauvijek na zemlji.“

Prekinuo je i rekao: „Dragi moj gospodine, ja sam sačinio životnu studiju o čudnim stvarima koje se događaju u ljudskom umu. Nije dobro okretati glavu samo ka svetlijoj strani života. Ispod pristojnosti i konvencija svakodnevnog života leži skladište otpadaka čudnih stvari - kao, na primjer, uživanje u okrutnosti samoj za sebe.“

Ali, kada to pronađete, ima nešto još dublje - čežnja, duboka i jadna, da budete uvažavani. Ako je to osujećeno, ako kroz jednu nezadovoljavajuću ličnost ljudsko biće nije u mogućnosti da dobije odgovor na svoje potrebe, ono se okreće drugim metodama - njega moraju da osjete - nanjega mora da se računa - i tako do bezbroj čudnih perverzija. Običaj da se bude okrutan, kao i bilo koji drugi običaj, može da se kultiviše, možeda obuzme...“

G. Koup se zakašljao. „Mislim, dr. Žerar, da ste malčice preuveličali... Stvarno, zrak je ovdje gore čudesan...“

Udaljio se. Žerar se nasmješio. Opet je pogledao u Saru. Drhtala je - lice joj je bilo skamenjeno u mladalačkoj ozbiljnosti. Izgledala mu je kao mladi sudac koji izriče presudu...

Okrenuo se pošto je gđica Pirs posrtala nesigurno prema njemu.

„Idemo sada dolje“, lomatala se. „0, bože! Sigurna sam da neću uspjeti, ali vodič kaže da se silazi drugim putem i da je mnogo lakše. Nadam se da je tako.“

Silazak je bio pored vodopada. Mada su razbacane stijene bile potencijalni izvor opasnosti za članke, to nije bio strmoglavni predio. Društvo se vratilo u kamp umorno, ali sa izvrsnim apetitom za jedan kasni ručak. Bilo je prošlo dva sata.

Obitelj Bojnton je sjedila za velikim stolom u markizi. Upravo su završavali svoj obrok. Ledi Vestholm ih je dobro namerno prekorila u svom najmilostivijem maniru.

„Stvarno izuzetno zanimljivo jutro. Petra je božanstveno mjesto.“

Kerol, kojoj su izgleda bile upućene te riječi, brzo je pogledala u majku i promrmljala:

“Oh, da - da, jeste“, i utonula u tišinu.

Ledi Vestholm, osjećajući da je izvršila svoju dužnost, posvetila se hrani. Dok su jeli, njih četvoro su raspravljali o planovima. „Mislim da ću da se odmaram veći dio popodneva“, rekla je gđica Pirs.

„Mislim da je važno da se ne preteruje.“

„Ja ću da idem u šetnju i da istražujem“, reče Sara.

„Šta ćete vi, dr.Žerar?“

„Ići ću s vama.“

Gđa Bojnton je ispustila žlicu uz zveket i svi su skočili.

„Ja mislim“, reče leđi Vestholm, „da ću slijediti vaš primjer gđice Pirs. Možda pola sata uz neku knjigu, a onda ću leći i odmoriti se bar jedan sat. Poslije toga možda kratko tumaranje.“

„Polako, uz Linoksovu pomoć, stara gđa Bojnton se iskobeljala i stala nanoge.“

Stajala je za trenutak i onda rekla:

„Bolje da svi pođete u šetnju poslije podne.“

Bilo je možda pomalo apsurdno vidjeti zaprepaštena lica članova njeneobitelji.

„Ali, majko, što s tobom?“

„Niko od vas mi nije potreban. Želim da sjedim sama sa svojom knjigom. Za Gini je bolje da legne i spava.“

„Majko, ja nisam umorna. Želim da idem s ostalima.“

„Jesi umorna. Imaš glavobolju! Moraš da vodiš računa o sebi. Idi lezi ispavaj. Ja znam što je najbolje za tebe.“

„Ja... ja“, zabačene glave djevojka je gledala prkosno. Onda je spustila pogled - kolebljivo...

„Blesavo dijete“, reče gđa Bojnton. „Idi u svoj šator.“

Izašla je ukočeno iz markize - ostali su je sledili.

„Bože moj“, reče gđica Pirs. „Kakvi neobični ljudi. Tako čudnu boju ima- majka.“

Prilično za japurena. Srce, pretpostavljam. Ova vrućina mora da je veliko iskušenje za nju.“

Sara je pomislila: Ona im da je slobodno popodne. Zna da Rejmond želi da bude sa mnom. Zašto? Je li to zamka? Poslije ručka, kada je otišla u svoj šator i presvukla se u čistu lanenu haljinu, ta misao ju je i dalje mučila. Od prethodne noći njena osjećanja prema Rejmondu nabujala su u strast za zaštitničkom nežnošću.

To je znači ljubav - ta agonija za dobrobit onog drugog - ta želja da se po svaku cijenu spriječi bol kod voljenog...

Da, ona je voljela Rejmonda Bojntona. To su sveti Đorđe i zmaj promijenili mjesta. Ona je bila spasilac, a Rejmond je bio žrtva u lancima. A gđa Bojnton je bila zmaj. Zmaj čija je iznenadna ljubaznost za Sarin sumnjičavi um bila definitivno zloslutna. Bilo je oko pola četiri kada je Sara otišla dolje do markize.

Ledi Vestholm je sjedila na stolici. Bez obzira što je dan bio vreli ona jejoš uvijek nosila svoju suknju od haris tvida. U njenom krilu bio je izvještaj kraljevske komisije.

Dr Žerar je razgovarao sa gđicom Pirs kojaje stajala ispred svog šatora i držala knjigu sa naslovom Ljubavnotraganje, koja je na omotu bila opisana kao uzbudljiva priča o strasti i nesporazumu.

„Mislim da nije dobro da se legne odmah poslije ručka“, objašnjavala je gđica Pirs. „Varenje, znate. Prilično je hladno i prijatno u sjenci markize. O, bože, da li mislite da je pametno što stara gospođa sjedi gore na suncu?“

Svi su pogledali na greben pred njima. Gđa Bojnton je sedijela kao što je sjedila prethodne noći, nepokretni Buda u vratima njene pećine. Nije bilo drugih ljudskih bića na vidiku. Celo osoblje kampa je spavalo. Malo dalje, prateći liniju doline, mala grupa ljudi šetala je zajedno.

Jednom", reče dr. Žerar, „dobra mama dozvolila im je da uživaju sami bez nje.

Možda neka nova vragolija s njene strane?"

„Znate", reče Sara, „ja sam upravo to pomislila."

„Kakav sumnjičavi um imamo. Hajde da se pridružimo skitnicama." Ostavivši gđicu Pirs sa njenim uzbuđljivim štivom krenuli su. Kada su zaokružili zavoj oko doline sustigli su drugu grupu koja je hodala sporo. Jednom su i Bojntonovi izgledali sretno i bezbrižno.

Linoks i Nadin, Kerol i Rejmond, g. Koup sa širokim osmehom na licu i, posljednji pristigli, Žerar i Sara ubrzo su se smijevali i razgovarali. Rođena je iznenadna razuzdana veselost.

Svi su imali osjećaj da je to bilougrabljeno zadovoljstvo - ukradeni čar da se uživa u potpunosti. Sara i Rejmond se nisu povukli u stranu.

Umjesto toga, Sara je šetala sa Kerol i Linoksom. Dr Žerar je čavrljao sa Rejmondom neposredno iza njih.

Nadin i Džeferson Koup šetali su malo po strani. Francuz je bio taj koji je rasturio društvo. Netko vrijeme njegove riječi su dolazile na mahove. Iznenada se zaustavio. „Hiljadu izvinjenja. Bojim seda moram da se vratim."

Sara ga je pogledala. „Nešto se dogodilo?"

Klimnuo je: „Da, groznica. Počela je da me hvata odmah poslije ručka."

Sara ga je pomno promatrala. „Malarija?"

„Da. Vratit ću se i uzeti kinin. Nadam se da ovo neće biti jak napad. To je uspomena na posjetu Kongu."

„Da pođem s vama?", upita Sara. „Ne, ne. Imam kutiju s ljekovima kod sebe."

Prokleta neugodnost. Nastavite dalje, svi."

Brzo je krenuo natrag u pravcu kampa. Sara je gledala neodlučno za njim za trenutak, a onda joj se pogled sreo sa Rejmondovim, nasmješila mu se i Francuz je bio zaboravljen. Netko vrijeme njih šestoro: Kerol, ona, Linoks, Koup, Nadin i Rejmond, držali su se zajedno.

Tada, ovako ili onako, ona i Rejmond su se odvojili. Šetali su, pentrali seuz stenje, prevrtali kamenje i na kraju su se odmarali na nekom senovitom mjestu. Bilo je tiho - onda Rejmond reče.

„Kako se zoveš? King, znam. Ali tvoje ime."

„Sara."

„Sara. Mogu li tako da te zovem?"

„Naravno." „Sara, hoćeš li da mi ispričaš nešto o sebi?"

Gledajući iza prema stijenama ona je pričala o svom životu u Jorkširu, on jenim psima i tetki koja je odgojila. Onda je zauzvrat Rejmond ispričao ponešto, nepovezano, o svom životu. Dugo su šutjeli. Ruke su im se splele. Sjedili su s rukom u ruci, čudno ispunjeni. Kako se sunce spuštalo, Rejmond se uznemirio.

„Idem natrag", reče.

„Ne, ne s tobom. Hoću da se vratim sam. Treba nešto da kažem i uradim. Kada to uradim, kad do kažem sebi da nisam kukavica... tada... tada... neću se stidjeti da dođem i da te molim da mi pomogneš. Biće mi potrebna pomoć, znaš. Možda ću morati da posudim novac."

Sara se smeškala. „Drago mi je da si realista. Možeš da računaš namene."

„Ali prvo moram da učinim to sam.“

„Šta da učiniš?“ Mlado dečaćko lice iznenada je postalo ozbiljno. Rejmond Bojnton reče:

„Moram da dokažem svoju hrabrost. Sad ili nikad.“ Zatim se otresito udaljio.

Sara se naslonila na stijenu i gledala njegov lik koji se gubio. Nešto u njegovim recima je na neodređen način uznemirilo. Izgledao je tako napet - tako strašno ozbiljan i napregnut. Za trenutak je poželjela da je pošla s njim...

Ali je ukorila sebe ozbiljno zbog te želje. Rejmond je želio da ostane sam da isproba svoju novostečenu hrabrost. To je njegovo pravo. Samo, ona se molila da ta hrabrost ne omane... Sunce je zalazilo kad je Sara ugledala kamp. Kako se približavala u mutnoj svjetlosti mogla je da razabere odbojnu figuru gđe Bojnton kako i dalje sjedi u ulazu u pećinu. Sara je uzdrhtala pri pogledu na tu odbojnu nepokretnu figuru...

Žurno je prošla stazom i ušla u o svjetljenu markizu. Ledi Vestholm je štrikala plavi džemper, klupko vune visio joj je oko vrata.

Gđica Pirs je vezla stolnjak sa anemičnim nezaboravkom i slušala uputstva o pravnim reformama Zakona o razvodu.

Poslužitelji su ulazili i izlazili pripremajući se za večernji obrok. Bojntonovi su bili na drugom kraju u stolicama na rasklapanje i čitali. Pojavio se Mahmud, debeo i ponosan i tugaljivo je prekorevao.

Bila je pripremljena vrlo lijepa šetnja poslije čaja, ali svi su bili odsutni iz kampa... Program je sad potpuno otpao... Vrlo poučna posjeta građevinama Nabatije, starog arapskog kraljevstva.

Sara je kazala, onako uzgred, da su se svi veoma lijepo proveli. Otišla je u svoj šator da se opere za večeru. Na povratku je zastala kod šatora dr. Žerara i pozvala tiho:

“Dr Žerar!” Nije bilo odgovora. Podigla je šatorsko krilo i pogledala unutra.

Doktor je ležao nepokretno na krevetu.

Sara se povukla bešumno, nadajući se da on spava. Jedan sluga pokazao je na markizu. Očigledno da je večera bila spremna. Odšetala je dolje opet. Svi ostali bili su okupljeni oko stola osim dr. Žerara i gđe Bojnton.

Jednog slugu poslali su da kaže staroj gospođi da je večera spremna. Tada se iznenada vani uskomešalo. Dvojica prestravljenih slugu banuli su unutra i počeli uzbuđeno da govore vodiču na arapskom.

Mahmud se osvrnuo usplahireno i izašao. Sara je osjetila poriv da mu se pridruži.

“U čemu je stvar?”, upitala je.

Mahmud je odgovorio: „Stara gospođa Abdul kaže da joj je loše – ne može da se kreće.“

„Idem da vidim.“ Sara je ubrzala korake. Sljedeći Mahmuda pela se uz stijenu i hodala naprijed dok nije stigla do zdepaste figure u stolici, dodimula naduvenu ruku i opipala puls. Kada se uspravila bila je blijeda. Vratila se u markizu. Zastala je nakratko u vratima i pogledala u grupu na drugom kraju stola. Kada je progovorila glas joj je zvučao osorno ineprirnodno:

„Žao mi je“, rekla je. Prisilila je sebe da oslovi glavu obitelji, Linoksa. Vaša majka je mrtva, gospodine Bojnton.

I znatiželjno, kao iz velike daljine, gledala je u lica petoro ljudi kojima je ta objava značila slobodu...

11.

Pukovnik Karberi smeškao se preko stola svom gostu i podigao čašu:

„Pa, da nazdravimo zločinu!”

Herkul Poaro je zatreptao očima razumevajući prigodnost te zdravice. On je došao u Aman sa pismenom preporukom pukovniku Karberiju od pukovnika Rajsja.

Karberi je bio zainteresiran da vidi ovu svjetski poznatu ličnost, o čijoj obdarenosti je njegov stari prijatelj i suradnik uobavještajnoj službi iskazao takva visoka priznanja. Takav uredan smisao psihološke dedukcije kakav nećeš nigdje naći!

Rajs je napisao o rješavanju ubojstva Sajtana.,,

Moramo da vam pokažemo sve što možemo u okolini”, rekao je Karberi uvrćući pomalo nakostrešene smeđe brkove. On je bio neuredan zdepast čovjek srednje visine, polu ćlave glave i sa neodređenim blagim plavim očima. Nije izgledao kao vojnik. Nije izgledao čak ni posebno pažljiv. On ni slučajno nije mogao biti nečija predstava o disciplini. Ipak, u Transjordaniji on je predstavljao moć.

„Tu je Jeraš”, rekao je. „Da li vasje briga za takve stvari?”

„Mene sve interesira.”

„Da”, reče Karberi. „To je jedini način da se reagira na život.” Zastao je. „Recite mi jeste li ikad zaključili da je vaš posao takav da vas prati svuda?”

“Pardon?”

„Pa - da pojednostavimo - da li odete negdje očekujući da se odmorite od kriminala, a tamo vas zaspu leševi?”

„To se dogodilo, da - više nego jednom.”

„Hm”, reče pukovnik Karberi. Izgledao je prilično otresito. Ustao je naglo.

„Sada imamo tijelo zbog kojeg nisam mnogo srećan”, rekao je.

„Zaista?”

„Da. Ovdje u Amanu. Stara Amerikanka. Išla je u Petru sa svojom porodicom.

Naporno putovanje, neobično toplo za ovo doba godine, starica je patila od srčanih tegoba, teškoće putovanja teže za nju nego što je očekivala, dodatni napor za srce - i odapela je!”

„Ovde, u Amanu?”

„Ne, u Petri. Donijeli su tijelo danas.”

„Ah!” „Sve je sasvim prirodno. Savršeno moguće. Najnormalnija stvar nasvijetu da se dogodi. Samo...”

„Da? Samo...?”

Pukovnik Karberi je počeošao svoju ćelavu glavu.

„Čini mi se”, reče, „da ju je sredila njena obitelj!”

„Aha! A što vas navodi na to?”

Pukovnik Karberi nije odgovorio direktno. „Neprijatna starica, izgleda. Nikakav gubitak. Opće osjećanje kod svih je da je njen odlazak biladobra stvar. U svakom slučaju, veoma teško da se bilo što dokaže svedok se obitelj drži zajedno i, po potrebi, đavolski laže. Nitko ne želi komplikacije - ili međunarodne neprijatnosti. Najlakša stvar da se učini - da se pusti!

Nemamo ništa stvarno čega bismo se uhvatili. Upoznao sam ranije tog doktora.

On mi je rekao - često je sumnjao u svoje pacijente - požurila je drugi svijet malo prije vremena! Rekao je - najbolje je ne poduzimatiništa sve dok se nema nešto prokleta dobro da bi se krenulo!

Mada gadno zaudara, slučaj nije dokazan, tamna mrlja na jednoj poštenoj i vrednoj karijeri. Ima nešto u tome. Ipak", ponovno se počeošao po glavi, „ja sam uredan čovjek."

Kravata pukovnika Karberija bila je ispod njegovog lijevog uha, čarape su mu bile zarozane, sako mu je bio pun mrlja i izgužvan.

Ipak, Herkul Poaro se nije smijao. Vidio je dovoljno jasno unutrašnju pedantnost uma pukovnika Karberija, njegove pedantne pribeležke, njegove pažljivo sređene utiske.

„Da, ja sam uredan čovjek", rekao je Karberi. Neodređeno je mahnuo rukom.

„Ne volim zbrku."

Herkul Poaro je klimnuo ozbiljno. Vidio je.

„Nije bilo doktora dolje?", upitao je.

Da, dvoje. Međutim, jedan od njih je ležao zbog malarije. Drugi je djevojka - upravo je završila studije medicine. Ipak, ona zna svoj posao, pretpostavljam.

Ništa nije bilo čudno u vezi te smrti. Starica je imal slabo srce. Netko vrijeme je uzimala lekove za srce. Ništa zaista iznenađujuće oko njene nagle smrti."

„Šta vas onda, prijatelju, brine?"

Pukovnik Karberi je okrenuo prema njemu svoje uznemirene plave oči.

„Čuli ste za Francuza koji se zove Teodor Žerar?"

„Svakako... vrlo uvažen čovjek u svojoj oblasti."

„Azil za umobolne", potvrdio je pukovnik Karberi.

„Strast prema dvorskoj dami sa četiri godine tjera vas da budete nadbiskup od Kanterberija sa trideset osam. Ne razumijem zašto, i nika dnisam, ali ti momci objašnjavaju to veoma uvjerljivo."

"Dr Žerar je svakako autoritet za određene oblike duboko usađeni neuroza", složio se Poaro sa smeškom.

„Da li je... ovaj.. da li su.. ovaj.. njegovi pogledi na događaj u Petri zasnovani na toj vrsti argumenata?"

Pukovnik Karberi je energično odmahnuo glavom.

„Ne, ne. Da jesu, nebih brinuo o njima! Zapamtite, nije da ja ne vjerujem da je to istina. To je samo jedna od onih stvari koje ja ne razumijem - kao što jedan moj prijatelj beduin može da izađe iz kola usred pustinje, dodirne tle rukomi kaže vam gdje ste u jednu ili dvije milje točno. To nije čarolija, ali tako izgleda.

Ne, priča dr. Žerara je prilično konkretna. Samo jednostavne činjenice. Mislim, ako ste zainteresirani - vi jeste zainteresirani?"

„Da, da.“

„Odlično. Sad ću da telefoniram i pozovem Žerara ovamo tako da možete sami da čujete njegovu priču.“

Kada je pukovnik poslao momka po ovom zadatku, Poaro upita:

„Ko sačinjava tu obitelj?“

„Zovu se Bojnton. Tu su dva sina, jedan je oženjen. Njegova žena je lijepa djevojka - tiha i osećajna. Tu su i dvije kćerke. Obje prilično dobro izgledaju na potpuno različit način. Mlađa je pomalo nervozna - ali, to je možda samo od šoka.“

„Bojnton“, reče Poaro. Podigao je obrve.

„To je čudno - vrlo čudno.“

Karberi ga je ispitivački pogledao. Pošto Poaro nije rekao ništa više, on je nastavio:

„Izgleda prilično očigledno da je majka bila napast! Morali su stalno da budu spremni i na raspolaganju i da joj poklanjaju pozornost. Ona je držala uzde.“

Nitko od njih nije imao ni peni svog novca.“

„Aha! Sve je to vrlo zanimljivo. Da li se zna kako je ona ostavila svoj novac?“

„Upravo sam postavio to pitanje - za svaki slučaj, znate. Deliće se na jednake dijelove.“ Poaro je klimnuo glavom. Onda je upitao:

„Vaše je mišljenje da su oni svi upleteni?“

„Ne znam. Tu će biti teškoća. Da li je to bio zajednički poduhvat ili ideja nekog bistrog od njih - to ne znam. Možda je cela stvar samo noćna mora! Sve se svodi na sljedeće: htio bih da imam vaše stručno mišljenje. Ah, evo dolazi dr. Žerar.“

Francuz je ušao brzim, ali ne užurbanim korakom. Dok se rukovao sa pukovnikom Karberijem bacio je oštrouman zainteresovan pogled na Poaroa. Karberi reče:

„Ovo je gospodin Herkul Poaro. Odsjeo je kod mene. Pričali smo o onom poslu dolje u Petri.“

„Ah, da?“, Žerarove brže oči merile su Poaroa od glave do pete.

„Vi ste zainteresirani?“

Herkul Poaro je ispružio ruke.

„Avaj! Čovjek je uvijek neizlečivo zainteresiran za svoje vlastite preokupacije.“

„Istina“, reče Žerar.

„Hoćete li piće?“, upita Karberi. Sipao je viski i sodu i stavio kod Žerarovog lakta. Držao je kristalnu bocu ispitivački, ali je Poaro odmahnuo glavom.

Pukovnik je odložio bocu i primakao stolicu malo bliže.

„Pa“, reče. „Gde smo?“

„Izgleda“, reče Poaro Žeraru, „da pukovnik Karberi nije zadovoljan.“

Žerar je načinio izražajni pokret. „A to je“, reče, „moja krivica! Možda ja i griješim. Zapamtite, pukovniče Karberi;

možda ja uopće nisam upravu."

Karberi je promumlao. „Dajte Poarou činjenice."

Dr Žerar je počeo sa kratkom rekapitulacijom događaja koji su prethodili putovanju u Petru. Dao je kratku skicu raznih članova obitelji Bojnton i opisao stanje emocionalne napetosti koju su oni trpjeli. Poaroje slušao sa interesovanjem.

Onda je Žerar nastavio sa aktuelnim događajima njihovog prvog dana u Petri, opisujući kako se vratio do kampa.

„Bio sam unutra zbog jakog napada malarije - moždani tip", objasnio je.

„Zbog toga sam htio da dam sebi intravenoznu injekciju kinina."

Poaro je klimnuo sa razumijevanjem. „Imao sam gadnu groznicu. Jedva sam se doteturao do svog šatora. Upočetku nisam mogao da nađem svoju kutiju sa lekovima, netko je sklonio. Onda, kad sam je našao, nisam mogao da nađem svoj špric. Tragao sam za njim netko vrijeme, a onda sam digao ruke i progutao veliku dozu kinina i bacio se na krevet."

Žerar je zastao, a onda nastavio:

„Smrt gđe Bojnton nije otkrivena do poslije zalaska sunca. Zahvaljujući načinu na koji je sjedila i osloncu koji je stolica pružala njenom tijelu, nije došlo ni do kakve promjene njenog položaja i ništa nije primjećeno sve dok jedan od dječaka nije otišao ponju za večeru u šest i trideset."

Objasnio je detaljno položaj pećine i njenu udaljenost od velike markize.

„Gđica King, koja je kvalificirani doktor, pregledala je tijelo. Nije me uznemiravala znajući da imam groznicu. Ništa zapravo nije moglo da se uradi.

Gđa Bojnton je bila mrtva - i bila je mrtva već netko vrijeme."

Poaro je promrmljao: „Koliko točno?"

Žerar je polako rekao: „Ne vjerujem da je gđica King obratila pozornost na taj detalj. Pretpostavljam da nije smatrala da je to od ikakvog značaja."

„Može se reći, na kraju krajeva, kada je posljednji put bilo poznato da je ona živa?", reče Poaro.

Pukovnik Karberi je pročitao grlo i pokazao jedan dokument zvaničnog izgleda.

„Sa gđom Bojnton su razgovarale ledi Vijestholm i gđica Pirsmalo poslije četiri popodne.

Linoks Bojnton je razgovarao sa svojom majkom oko četiri i trideset.

Gđa Linoksa Bojntona je imala dugačak razgovor sa njom oko pet minuta kasnije.

Kerol Bojnton je imala par riječi sa svojom majkom u vreme koje ona nije u stanju da precizno odredi - ali koje, po svedočenju ostalih, izgleda da je bilo oko pet sati i deset minuta."

„Džeferson Koup, Amerikanac, prijatelj obitelji, vraćajući se u kamp sa ledi Vestholm i gđicom Pirs, vidio je kako spava. Nije razgovarao s njom. To je bilo oko dvadeset do šest.

Rejmond Bojnton, mladi sin, izgleda da je bio posljednja osoba koja je vidijela živu. Po svom povratku iz šetnje, otišao je i razgovarao s njom oko deset minuta do šest. Tijelo je otkriveno u šest i trideset, kada je sluga otišao da joj kaže da je večera spremna."

„Između vremena kada je Rejmond Bojnton razgovarao s njom i pola sedam nitko nije išao kod nje?"

„Razumeo sam da nije.“

„Ali je netko mogao?“, insistirao je Poaro.

„Ne vjerujem. Od blizu šest do pola sedam posluga se muvala pokampu, ljudi su ulazili i izlazili iz svojih šatora. Nitko nije vidio da netko prilazi staroj gospođi.“

„Onda je definitivno Rejmond Bojnton bio posljednja osoba koja je vidjela njegovu majku živu?“, reče Poaro.

Dr Žerar i pukovnik Karberi su izmjenjali brže poglede. Pukovnik Karberi je bubnjao prstima po stolu.

„Tu ulazimo u mutne vode. Nastavite Žerare. To je vaš golub.“

Dr Žerar reče: „Kao što sam spomenuo, kada je Sara King pregledala gđu Bojnton nije vidjela nikakvog razloga za određivanje točnog vremena smrti. Ona je prosto rekla da je gđa Bojnton bila mrtva već netko kratko vrijeme; ali kada sam sljedećeg dana, zbog nekih svojih razloga, nastojao da razgraničim stvari i dogodilo se da spomenem da je gđu Bojnton posljednji vidio živu njen sin Rejmond malo prije šest, gđica King je, na moje iznenađenje, rekla bez oklijevanja da je to nemoguće - da je u to vrijeme gđa Bojnton morala već da bude mrtva.“

Poaro je podigao obrve. „Čudno. Krajnje čudno. A što na to kaže g. Rejmond Bojnton?“

Pukovnik Karberi ih je prekinuo:

„On se kune da je majka bila živa. Popeo se kod nje i rekao: 'Vratio sam se.“

Nadam se da si imala prijatno popodne?' Tako nešto. Rekao je da je ona samo promumlala 'sasvim uredu', i otišao je u svoj šator.“

Poaro se namrštitio smeteno:

„Zanimljivo“, rekao je. „Izuzetno zanimljivo. Recite mi - to je bilo u sumrak?“

„Sunce je upravo zalazilo.“

„Zanimljivo“, reče Poaro opet. „A vi dr. Žerar, kada ste vi vidjeli tijelo?“

„Ne do sljedećeg dana. U devet ujutro, da budem precizan.“

“I vaša procjena o vremenu smrti je...?“

Francuz je slegnuo ramenima.

„Teško je biti točan poslije toliko vremena. Mora neophodno postojati granica od nekoliko sati. Kada sam svedočio o tome rekao sam da je ona bila mrtva sigurno dvanaest sati ali ne duže od osamnaest. Vidite, to uopće nije od pomoći!“

„Nastavite, Žerar“, reče pukovnik Karberi. „Dajte mu ostatak.“

„Kada sam ustao ujutro“, pričao je dr. Žerar, „našao sam svoj špric bioje iza kutije sa flašama na mom toaletnom stolu.“

Nagnuo se naprijed. „Možete ako hoćete da kažete da sam ga prijevidio prethodnog dana. Bio sam u jadnom stanju od groznice i sav nikakav, treslo me je od glavedo pete, a i koliko često tražite neku stvar koja je tu sve vrijeme, pa ipak ne možete da je nađete! Mogu samo da kažem da sam sasvim siguran da špric nije bio tamo tada.“

„Ima još nešto“, reče Karberi. „Da, dvije stvari koje vrijede i koje mnogo znače.“

Postojao je znak naruci mrtve žene - znak koji kao da potiče od uboda igle.

Njena kćerka je to objasnila kao da je bilo od uboda igle za šivenje..."

Poaro se uznemirio. „Koja kćerka?"

„Njena kćerka, Kerol."

„Da, nastavite, molim vas."

“I, tu je posljednja činjenica. Dogodilo se da sam, pregledajući svoju torbu s lijekovima, primijetio da je moja zaliha digitoksina veoma smanjena."

“Digitoksin", reče Poaro, „jeste lijek za srce, zar ne?"

„Da. Dobija se iz digitalis purpurea - obične pustikare. Postoje četiri aktivna sastojka - digitalin - digitonin - digitalein - i digitoksin. Od njih, digitoksin se smatra najaktivnijim otrovnim sastojkom lišća digitalisa. Prema Kopovim eksperimentima on je šest do deset puta jači od digitalina ili digitaleina. On je zvaničan lijek u francuskoj - ali ne i u britanskoj farmaceutici.

“A velika doza digitoksina?"

Dr Žerar je rekao smrknuto: „Velika doza digitoksina ubačena iznenada u krvotok intravenoznom injekcijom prouzročila bi iznenadnu smrt uslijed brzog zagušenja srca. Izračunato je da četiri miligrama mogu da se pokažu fatalnim za odraslog čovijeka."

“A gđa Bojnton je patila od srčanih problema?"

„Da, u stvari, ona je već uzimala lijek koji sadrži digitalis."

„To je", reče Poaro, „krajnje zanimljivo."

„Da li mislite", upita Karberi, „da je njena smrt možda posledica prekomerne doze njenog vlastitog lijeka?"

„To - da. Ali ja sam mislio i nešto više od toga."

„Na neki način", rekao je dr. Žerar, „digitalis može da se smatra kao kumulativna droga. Štoviše, ako se promatra posthumni izgled, aktivni sastojci digitalisa mogu da unište život a da ne ostave nikakvog značajnijeg traga."

Poaro je klimao glavom lagano, sa uvažavanjem.. „Da, to je pametno - vrlo pametno. Skoro je nemoguće izvesti dokaze tako da bi oni bili prihvatljivi za porotu. Ali dopustite mi da kažem, gospodo, ako je ovo ubojstvo, to je vrlo pametno ubojstvo! Spric je vraćen, otrov koji je korišten bio je isti koji je žrtva već uzimala - mogućnost greške – ili nesrećnog slučaja – jeste ogromna.

Oh, da, tu ima mozga. Tu ima razmišljanja - pažnje - genija."

Za trenutak je sjedio u tišini, a onda je podigao glavu.

„Ali, još me uvijekjedna stvar zbunjuje."

„Šta to?"

„Krađa šprica."

„Bio je uzet", reče dr. Žerar brzo.

„Uzet - i vraćen?"

„Da."

„Čudno", reče Poaro. „Vrlo čudno. Sve ostalo se tako dobro uklapa..."

Pukovnik Karberi gledao je u njega ljubopitljivo.

„Pa? Kakvo je vaše ekspertsko mišljenje? Tko je ubojica?”

Poaro je podigao ruku. „Trenutak. Još nismo stigli do te točke. Još uvijek ima nekih činjenica koje treba da se razmotre.”

„Kakvih činjenica? Imate ih sve.”

„Ah! Ali to su činjenice koje ja, Herkul Poaro, donosim vama.” Klimnuje glavom i nasmješio se njihovim zapanjenim licima.

„Da, to je zabavno! Da ja, kome ste ispričali priču, vama za uzvrat iznesem komad dokaza o kojem vi ne znate. Bilo je to ovako. U hotelu Solomon jedne noći ja idem do prozora da se uvjerim da je zatvoren...”

„Zatvoren - ili otvoren?”, upita Karberi.

„Zatvoren”, reče Poaro nepokolebljivo.

„Bio je otvoren tako da, prirodno, idem da ga zatvorim. Ali, prije nego što to učinim, dok mi je ruka na kvaki, ja čujem glas - jedan prijatan glas, tih i jasan koji podrhtava od nervne uzbuđenost. Kažem sebi da je to glas koji ću prepoznati. I što kaže taj glas?”

On kaže ove riječi: Ti shvaćaš, zar ne, da ona mora da bude ubijena? Zastao je.

“U tom trenutku, naturellement, ja te riječi ne uzimam kao da se odnose na ubijanje krvi i mesa. Ja mislim da je to neki autor ili neki komad koji on govori.

Ali sada - nisam tako siguran. Bolje reći siguran sam da nije bilo ništa slično.”

Ponovno je zastao prije nego što je rekao.

„Gospodo, reći ću vam ovo - prema mom najboljem znanju i uverenju ove riječi je izgovorio mladić koga sam kasnije vidio u salonu hotela i koji je, to su mi kazali kad sam se raspitao, bio Rejmond Bojnton.”

12.

„Rejmond Bojnton je to rekao?“, Francuzu se oteo uzvik.

„To vam ne izgleda vjerojatno - psihološki govoreći?“, ispitivao je Poaro vedro.

Žerar je odmahivao glavom. „Ne, ne bih rekao. Iznenaden sam, da. Ako me pratite, iznenaden sam jer se Rejmond Bojnton tako savršeno uklapa u sliku osumnjičenog.“

Pukovnik Karberi je uzdahnuo. Ti psihološki prijatelji! Izgledalo da govori taj uzdah.

„Pitanje je“, promrmljao je, “što ćemo da uradimo povodom ovoga?”

Žerar je slegnuo ramenima. „Ne vidim što možete da napravite“, priznao je.

„Dokazi su tako ograničeni da ne dovode do zaključka. Možete da znate da je izvršeno ubojstvo, ali biće teško da se to dokaže.“

„Vidim“, reče pukovnik Karberi. „Sumnjamo da je ubojstvo izvršeno i samo sjedimo i vrtimo prste! Ne sviđa mi se to!“

Dodao je kao da se pravda, svojom ranijom čudnom isprikom:

„Ja sam uredan čovjek.“

„Znam, znam.“ Poaro je klimao glavom sa simpatijama.

„Vi biste voljelida to raščistite. Voljeli biste da znate sasvim točno što se dogodilo i kakose dogodilo. A vi, dr. Žerar? Rekli ste da ništa ne može da se učini - da su dokazi tako ograničeni da ne navode na zaključke? To je vjerojatno istina. Ali, da li ste zadovoljni ako stvari ostanu takve?”

„Ona je bila osoba koja nije mogla mnogo da očekuje“, rekao je Žerar polako.

“U svakom slučaju mogla je da umre vrlo brzo - za nedjelju, mjesec, godinu.“

„Znači da ste zadovoljni?“, bio je uporan Poaro. Žerar je nastavio:

„Nema sumnje da je njena smrt - kako da kažem - dobrobit za zajednicu. To je donijelo slobodu njenoj obitelji. Imat će priliku da napreduju - svi su oni, mislim, ljudi dobrog karaktera i inteligencije. Oni će biti - sada - korisni članovi društva! Smrt gđe Bojnton, kako ja to vidim, ima za posljedicu samo dobro.“

Poaro je ponovio treći put: „Znači, vi ste zadovoljni?”

„Ne.“ Dr Žerar je spustio šaku iznenada na sto. „Ja nisam 'zadovoljan', kako kažete! Moj je instinkt da sačuvam život - a ne da požurujem smrt. Međutim, mada moj svjesni um može da ponavlja da je smrt te žene bila dobra stvar, moj nesvesni um se buni protiv toga! Nije dobro, gospodo, da ljudsko biće umre prije nego što mu je vrijeme.“

Poaro se smeškao. Zavalio se, zadovoljan odgovorom koji je dobio tako strpljivim ispitivanjem.

Pukovnik Karberi je rekao bez emocija: „On ne voli ubojstvo! Sasvimtočno! Ne volim ga ni ja.“

Ustao je i sipao sebi jak viski i sodu; čaše njegovih gostiju bile su još uvijek pune.

“A sad“, reče, vraćajući se predmetu, „idemo natrag na posao. Da li išta može da se učini u vezi stim? Ne dopada nam se - ne! Ali možda ćemo morati da ga rasvetlimo! Nema svrhe da se pravi gužva ako ne možete da isporučite robu.“

Žerar se nagnuo naprijed.

„Kakvo je vaše stručno mišljenje, g. Poaro? Viste stručnjak.“

Poaro nije odmah odgovorio. Metodično je aranžirao jednu ili dvije pepeljare i napravio malu hrpicu od upotrebljenih šibica.

„Vi čeznete da saznate, zar ne, pukovniče Karberi, tko je ubio gđu Bojntonl (To uslučajte da ona jeste ubijena i da nije umrla prirodnom smrću.) Točno kako i kada je ona ubijena - i, u stvari, celu istinu u ovoj stvari?“

„Voleo bih to da znam, da.“

Herkul Poaro je rekao polako:

„Ne vidim nikakvog razloga zašto ne biste to saznali!“

Dr. Žerar je gledao sa nevjericom. Pukovnik Karberi je izgledao blago zainteresiran. “Oh”, reče.

„Znači, ne vidite, zar ne? To je zanimljivo. Kako namjeravate da to sredite?“

„Metodičnim sređivanjem dokaza, procesom rezonovanja.“

„Odgovara mi“, reče pukovnik Karberi.

„I proučavanjem psiholoških mogućnosti.“,

Očekujem da to odgovara dr. Žeraru“, reče Karberi.

“I poslije toga - kada sredite dokaze i završite sa rasuđivanjem i preveslate popsihologiji - hokus-pokus! - mislite da možete da izvučete zeca iz šešira?“

„Bio bih krajnje iznenađen ako to ne bih mogao da uradim“, reče Poaro mirno.

Pukovnik Karberi je zurio u njega preko ruba svoje čaše. Samo za trenutak, te neodređene oči nisu više bile neodređene - one su odmeravale - i procenjivale.

Spustio je čašu gundajući.

„Šta vi kažete, dr.Žerar?“

„Priznajem da sumnjam u uspjeh - ipak, znam da g. Poaro ima veliku moć.“

„Obdaren sam - da.“ Mali čovjek se skromno smeškao.

Karberi je okrenuo glavu i nakašljao se. Poaro reče:

„Prva stvar koju treba da odlučimo je da li je ovo složeno ubojstvo - planirano i izvedeno od strane obitelji Bojnton kao celine ili jeto djelo samo jednog od njih. Ako je ovo drugo, koji član obitelji je najvjerojatnije to izveo.“

Dr Žerar reče: „Tu je vaše sopstveno svjedočenje. Mislim da prvo morada se razmotri Rejmond Bojnton.“

„Slažem se“, reče Poaro. „Reci koje sam čuo i nepodudaranje između njegovog svjedočenja i onog mlade doktorke stavlja ga definitivno uprvi red osumnjičenih. On je bio posljednja osoba koja je vidjela gđu Bojnton živu.“

To je njegova priča. Sara King to opovrgava.

Recite mi ima li - eh? - znate što mislim - malo tendresse, da kažemo - tu?“

Francuz je klimnuo.

„Naglašeno.“

„Aha! Je li ona, ta mlada dama, brineta sa kosom očešljanom unazad sačela i velikim smeđim očima i vrlo energičnog držanja?“

Dr Žerar je izgledao prilično iznenađeno.

„Da, vrlo ste je dobro opisali.“

„Mislim da sam je vidio - u hotelu Solomon. Razgovarala je sa tim Rejmondom Bojntonom i poslije toga je on ostao gledati kao u snu - zagrađujući izlaz iz lifta. Morao sam tri puta da kažem pardon prijenego što me čuo i pomakao se.“

Poaro je ostao zamišljen nekolikotrenutaka. Onda je rekao:

„Tako, za početak, prihvatit ćemo medicinski izvještaj gđice Sare King sa izvesnom rezervom. Ona je zainteresirana strana.“

Zastao je –onda nastavio:

„Recite mi dr. Žerar, da li mislite da Rejmond ima takav temperament da može lako da izvrši ubojstvo?“

Žerar je govorio polako: „Mislite namjerno, planirano ubio? Da, mislim da je moguće - ali samo u okolnostima intenzivne emocionalne napetosti.“

„Da li su takve okolnosti bile prisutne?“

„Nesumnjivo. To putovanje u inozemstvo nesumnjivo je podiglo nervozu i mentalnu napetost pod kojom su svi ti ljudi žili. Kontrast između njihovih života i života drugih ljudi bio im je očigledniji. A u slučaju Rejmonda Bojntona...“

„Da?“

„Bila je i dodatna komplikacija što ga je snažno privukla Sara King.“

„To bi mu dalo dodatni motiv? I dodatni stimulans?“

„Tako je.“ Pukovnik Karberi se nakašljao.

„Voleo bih da upadnem na trenutak. Ta njegova rečenica koju ste čuli - ti vidiš, zar ne, da ona mora da bude ubijena? - mora da je bila upućena nekom.“

„Dobra primedba“, reče Poaro, „nisam to zaboravio. Da, kome se Rejmond Bojnton obraćao? Nesumnjivo, članu svoje obitelji. Ali kom članu? Možete li da nam kažete nešto doktore o mentalnom stanju drugih članova obitelji?“

Žerar je odgovorio spremno: „Kerol Bojnton je bila, rekao bih, umnogome u istom stanju kao Rejmond - stanju pobunje praćenom opasnim nervnim uzbuđenjem, ali u njenom slučaju to nije bilo iskomplikovano uplitanjem seksualnog faktora.“

Linoks Bojnton je prošao stadijum otpora. On je upao u apatiju. Mislim da mu je bilo teško da se skoncentriše. Njegova reakcija na okolinu bila je da se povlači sve dublje i dublje u sebe, On je definitivno introvertan.“

“A njegova žena?“

„Njegova žena, mada umorna i nesretna, ne pokazuje znake mentalnog konflikta.“

Ona je, mislim, oklijevala sa donošenjem odluke.“

„Koja bi to odluka bila?“

„Da li ili ne da napusti muža.“

Ponovio je razgovor koji je vodio sa Džefersonom Koupom. Poaro je klimnuo sa razumijevanjem.

“A što je sa mlađom devojčicom - Ginevra, tako joj je ime, zar ne?”

Francuzovo lice bilo je ozbiljno. Rekao je:

„Rekao bih da je ona duševnou krajnje opasnom stanju. Već je počela da pokazuje simptome šizofrenije. Nesposobna da podnosi potiskivanje u svom životu, ona je počela da bježi od realnosti u maštu. Ona ima poodmakle iluzije o proganjanju - takoreći, ona izjavljuje da je kraljevskog roda - u opasnosti - okružena neprijateljima - sve uobičajene stvari!“

"A to je opasno?"

„Vrlo opasno. To je često početak ubilačke manije. Onaj koji pati ubija - ne zbog žudnje za ubijanjem - nego u samoodbrani. On ili ona ubija da ne bi bio sam ubijen. Sa njegove točke gledišta to je izvanredno racionalno.“

„Znači, vi mislite da je Ginevra Bojnton mogla da ubije svoju majku?“

„Da. Ali sumnjam da bi ona imala znanje ili konstruktivnost da uradi to onako kako je urađeno. Spretnost kod te vrste manitanaksa je obično vrlo prosta i očigledna. I skoro sam siguran da bi izabrala mnogo spektakularniji metoda.“

„Ali ona je imala mogućnosti“, insistirao je Poaro.

„Da“, priznao je Žerar.

„I nadalje - kada je djelo učinjeno? Mislite li da je ostatak porodice znao tko je to učinio?“

„Oni znaju!“, reče pukovnik Karberi neočekivano.

„Ako sam da sreo grupu ljudi koji imaju nešto da kriju - to su oni!“

„Nateraćemo ih da nam kažu što je to“, rekao je Poaro.

„Treći stupanj?“, reče Karberi podižući obrve.

„Ne.“ Poaro je odmahnuo glavom. „Samo običan razgovor, o svemu, znate, ljudi će vam kazati istinu.“

Zato što je tako lakše! Zato što je to manje naporno za stvaralačke sposobnosti. Možete da kažete jednu laž - ili dvije laži - ili tri laži - ili čak četiri laži - ali ne možete lagati sve vrijeme. I tako - istina postane jasna.“

„Nešto ima u tome“, složio se Karberi. Tada reče prostodušno:

„Razgovaraćete s njima, kažete? To znači da ste voljni da pozabavite stim?“

Poaro je nakrivio glavu.

„Budimo vrlo jasni u vezi s tim“, kaozao je.

„Ono što vi zahtijevate i što ću ja preuzeti da isporučim istina. Ali obratite pozornost na to da, čak i kad dobijete istinu, možda neće biti dokaza. Bolje reći dokaza koji bi bili prihvatljivi na sudu. Razumijete?“

„Sasvim“, reče Karberi. „Zadovoljite me s tim što se stvarno dogodilo, a poslije je na meni je da odlučim da li je moguće da se preduzmu neke akcije - s obzirom na međunarodne aspekte. U svakom slučaju, to će biti raščišćeno - neće biti zbrke.“

Poaro se smeškao.

„Još nešto", reče Karberi. „Ne mogu vam dati mnogo vremena. Ne mogu da zadržavam ove ljude beskonačno."

Poaro reče mirno: „Možete da ih zadržite dvadeset četiri sata. Imat ćete istinu do sutra uvečer."

Pukovnik Karberi je piljio u njega. „Prilično samouvereno zar ne?", upitao je.

„Znam svoje mogućnosti", promrmljao je Poaro.

Osjećajući se neudobno zbog ovog nebritanskog stava, pukovnik Karberije gledao na drugu stranu i gladio svoje neuredne brkove.

„Pa", mumlaše, „to je, na vama."

13.

Sara King je tražila pogledom Poaroa. Primijetila je jajoliku glavu, ogromne brkove, kicošku pojavu i sumnjivu crnu boju kose.

Sumnjičavi pogled nazirao se u njenim očima.

„Pa, gospođice, da li ste zadovoljni?”

Sara je pocrvenjela kada je vidjela zadovoljan satirični pogled njegovih očiju.

„Oprostite”, rekla je nespretno.

Ma tout! Da upotrijebim jedan izraz koji sam skoro čuo, zirali ste me, zar nije tako?”, reče on.

Sara se nasmjejala.

„Pa, u svakom slučaju, vi to isto možete napraviti meni”, rekla je.

„Svakako, nisam propustio da to uradim.”

Pogledala ga je oštro. Nešto u njegovom tonu - ali Poaro je gladio svoje brkove samodopadljivo i Sara je pomislila (po drugi put), taj čovjek je šarlatan!

Samopouzdanje joj se vratilo, uspravila se u stolici i rekla ispitivački:

„Ne mislim da baš sasvim razumijem koji je predmet ovog razgovora?”

„Dobri dr. Žerar nije objasnio?”

Sara reče mršteći se:

„Ne razumijem dr. Žerara. Izgleda da on misli..”

„Da je nešto trulo u državi Danskoj”, citirao je Poaro.

„Znam vašeg Sekspira.”

Sara je zanemarila Shakespearea. „Oko čega je točno cela ova zbrka?”, pitala je.

„Eh bien, treba, zar ne, doći do istine u ovoj aferi?”

„Da li govorite o smrti gđe Bojnton?”

„Da.”

„Zar to nije pomalo uzrujavanje ni zbog čega? Vi ste, naravno, specijalista g. Poaro. To je za vas prirodno...”

Poaro je završio rečenicu umjesto nje: „Za mene je prirodno da sumnjam na zločin kad god mogu da nađem bilo kakav izgovor za to?”

„Pa... da, možda.” „Vi nemate sumnje u vezi smrti gđe Bojnton?”

Sara je slegla ramenima. „Stvarno, g. Poaro, da ste bili u Petri shvatili biste da je putovanje tamo ponešto naporan posao za jednu staru ženu čije srce nije u zadovoljavajućem stanju.”

„Izgleda da je za vas to savršeno u redu?”

„Svakako. Ne mogu da razumijem ponašanje dr. Žerara. On nije ni znao ništa o tome. Ležao je u groznici. Ja bih se poklonila njegovom nadmoćnom medicinskom znanju, prirodno - ali u ovom slučaju on nema ništa čega bi se uhvatio. Pretpostavljam da mogu da imaju postmortem u Jeruzalemu ako hoće - ako nisu zadovoljni mojim nalazom.“

Poaro je šutio za trenutak, a onda je rekao:

„Postoje činjenice, gđice King, koje vi još uvijek ne znate. Dr Žerar vam nije pričao o tome.“

„Kakve činjenice?“, upitala je Sara.

„Jedna dza lijeka - digitoksina - nestala je iz medicinske putne torbe dr.Žerara.“

“Oh!“, Sara je brzo shvatila ovaj novi aspekt slučaja. Jedn pogled i brzo je ukazala na jednu sumnjivu stvar.

„Da li je dr. Žerar vim siguran u to?“

Poaro je slegao ramenima.

„Lekar je, kao što bi trebalo da te, gospođice, obično sasvim siguran kada da je takve izjave.“

“Oh, naravno. To ne poričem. Samo što je dr. Žerar u to vreme imao malariju.“

„To je tačno, naravno.“

„Ima li on ikakvu ideju o tome kada je to moglo da bude to?“

„Imao je priliku da zaviri u torbu one noći kad je stigao u Peetru. Htio je dauzme malo fenacetina pošto ga je jako bolela glava. Kada je sljedećeg jutra vratio fenacetin i zatvorio torbu, bio je siguran da su svi lijekovi bili netaknuti.“

„Skoro...“, reče Sara.

Poaro je slegnuo ramenima: „Da, to je sumnjivo! Tu ima sumnje koju bi svaki čovjek, ako je pošten, mogao da osjetiti!“

Sara je klimnula. „Da, znam. Nikad se ne vjeruje ljudima koji su pretjerano sigurni. No, svejedno, g. Poaro, dokazi jesu vrlo slabi. To mi izgleda...“

Poaro je završio rečenicu umjesto nje.

„Izgleda vam da je istraga s moje strane prenapgljena!“

Sara ga je pogledala otvoreno u lice.

„Iskreno, jeste. Jeste li sigurni, g. Poaro, da ovo nije slučaj nečijeg uživanja dok gleda kako drugi pate? “

Poaro se smeškao. „Privatni život jedne obitelji je smeten ili uznemiren -tako da Herkul Poaro može da odigra malu igru detekcije da zabavi sebe?“

„Nisam mislila da budem uvredljiva - ali, zar nije pomalo tako?“

„Vi ste, onda, na strani familije Bojnton, gospođice?“

„Mislim da jesam. Oni su dosta propatili. Oni - oni ne moraju više da trpe.“

“A la maman, bila je neprijatna, okrutna, odvratna i nesumnjivo bolje mrtva nego živa?“

„Kad to tako kažete...“, Sara je zastala, pocrvenjela, a on nastavila.

„Slažem se da ne bi trebalo da se to uzme u obzir.“

„No svejedno - uzima se! Odnosno, vi uzimate, gospođice Ja - ne! Za mene je to isto. Žrtva može da bude jedan od svetaca dobrog boga – ili podli monstrum.“

Stvar je ista. Život - oduzet! Ja to uvijek kažem – ne odobravam ubojstvo.“

„Ubistvo!“, Sara je zadržala dah. „Ali kakvi su ovdje dokazi o tome? Najpovršniji što se može zamisliti! Ni sam dr. Žerar ne može da bude siguran!“

Poaro reče smireno: „Ali, postoje i drugi dokazi, gospođice.“

„Kakvi dokazi?“, glas joj je bio oštar.

„Trag od igle iznad ručnog zgloba mrtve žene. I još nešto - neke riječikoje sam čuo izgovorene u Jeruzalemu jedne vedre i mirne noći kada sam pošao da zatvorim prozor svoje spavaće sobe. Da vam kažem koje su to riječi bile, gđice King? Bilo je ovako: čuo sam gospodina Rejmonda Bojntona kako kaže: Ti vidiš, zar ne, da ona mora da bude ubijena? “

Vidio je kako boja polako napušta Sarino lice. Rekla je: „Vi ste to čuli?“

„Da.“

Djevojka je zurila pravo pred sebe. Konačno je rekla: „Nije što ste vi to čuli!“On je prihvatio.

„Da, da sam bio baš ja. Takve stvari se dešavaju. Sada vidite zašto ja mislim da je potrebno da se sprovede istraga?“

Sara reče mirno: „Mislim da ste sasvim u pravu.“

„Ah! A vi ćete mi pomoći?“

„Svakako.“ Njen glas je bio poslovan - bez emocija. Njene su ga oči hladno gledale. Poaro se naklonio.

„Hvala vam, gospođice. Sada vas molim mi ispričate svojim recima točno čega možete da se sjetite o određenom danu.“

Sara je razmišljala. „Da vidim. Išla sam u ekspediciju tog dana. Nitko od Bojntonovih nije bio s nama. Vidjela sam ih za stolom. Izgledaloje da je gđa Bojnton neuobičajeno dobro raspoložena.“

„Koliko sam shvatio, ona obično nije bila ljubazna.“

„Vrlo daleko od toga“, reče Sara uz blagu grimasu. Zatim je opisala kako je gđa Bojnton oslobodila svoju obitelj od obaze da paze na nju.

„To je također bilo neobično?“

„Da. Obično ih je držala oko sebe.“

„Da li možda mislite da je iznenada osjetila samilost - da je imala, kako bi se reklo, un bon trenutak?“

„Ne, ne vjerujem“, reče Sara bez ustezanja.

„Šta ste onda pomislili?“ „Bila sam zbunjena. Sumnjala sam da je to nešto kao igra mačke i miša.“

„Da li biste objasnili, gospođice?“

„Mačka uživa da pusti miša da pobjegne - i da ga ponov uhvati. Gđa Bojnton je imala tu vrstu karaktera. Mislila sam da je ona bila spremna na neku novu pakost.“

„Šta se dalje dogodilo, gospođice?"

„Bojntonovi su krenuli.."

„Svi?" „Ne; najmlađa, Ginevra, je ostala. Rečeno joj je da ide da se odmori."

„Da li je ona to željela?"

„Ne, ali nije vrijedilo. Učinila je kako joj je rečeno. Ostali su krenuli. Dr.Žerar i ja smo im se pridružili.."

„Kada je to bilo?"

„Oko pola četiri."

„Gde je tada bila gđa Bojnton?"

„Nadin - mlada gđa Bojnton je posadila u stolicu ispred njene pećine."

„Nastavite."

„Kada smo stigli blizu okuke, dr. Žerar i ja smo sustigli ostale. Šetali smo svi zajedno. Poslije nekog vremena dr. Žerar se vratio. Izgledao je prilično loše - moglo se vidjeti da ima groznicu. Htjela sam da se vratim s njim, ali on nije htio ni da čuje."

„U koje vrijeme je to bilo?"

„Oh, oko četiri, pretpostavljam."

„A ostali?"

„Nastavili smo dalje."

„Jeste li svi bili zajedno?"

“U početku. Poslije smo se razišli."

Sara je ubrzala kao da je predvidela sljedeće pitanje.

„Nadin Bojnton i g. Koup išli su jednim putem a Kerol, Linoks, Rejmond i ja drugim."

“I tako ste nastavili?"

„Pa - ne. Rejmond i ja smo se odvojili od ostalih. Seli smo na zaravan na stijeni i divili se nedirnutom prizoru. Onda je on otišao a ja sam ostala tamo još netko vrijeme. Bilo je oko pola pet kad sam pogledala na sat i shvatila da je bolje da krenem '. Stigla sam ukamp u šest sati."

„Da li ste prošli pored gđe Bojnton?"

„Primetila sam da je još uvijek u svojoj stolici na grebenu."

„To vam se nije učinilo čudnim - da se nije pomjerila?"

„Ne, jer sam je vidjela kako sjedi tamo prethodne večeri kad smo stigli."

„Vidim. Continuez"

„Ušla sam u markizu. Svi ostali su bili tamo - osim dr. Žerarara. Umila sam se i vratila. Uneli su večeru i jedan od slugu otišao je da kaže gđi Bojnton da je večera gotova. Dotrčao je natrag da kaže da joj je loše. Ja sam požurila do nje.

Sjedila je u stolici ali, čim sam je takla, shvatila sam da je mrtva."

„Niste posumnjali da njena smrt nije bila prirodna?"

„Nikako. Čula sam da je patila od srčanih tegoba mada nije bilo nekog određenog oboljenja."

„Mislili ste da je umrla sjedeći u stolici?"

„Da." „Bez dozivanja u pomoć?"

„Da. Ponekad se tako događa. Možda je čak umrla u snu Sasvim je moguće da je zadrijemala. Cijeli kamp je spavao veći dio popodneva - nitko je ne bi čuo ako ne bi vikala veoma glasno."

„Da li ste formirali mišljenje o tome koliko je dugo bila mrtva?"

„Pa, nisam baš mnogo razmišljala o tome. Bilo je jasno je mrtva već netko vrijeme."

„Šta podrazumijevate pod netko vrijeme?", upita Poaro.

„Pa - više od jednog sata. Moglo je biti i mnogo duže odbijanje sunčevih zraka od stijena sačuvalo bi njeno tijelo od brzog hlađenja."

„Više od jednog sata? Da li ste svjesni, gospođice King, je Rejmond Bojnton razgovarao s njom samo malo više od la sata ranije i da je ona tada bila živa?"

Sada više nije gledala u njega. Ali je odmahнула glavom.

„Mora da je pogriješio. Mora da je to bilo ranije."

„Ne, gospođice, nije."

Pogledala ga je pravo u oči. On je ponovno primijetio da si joj usne čvrsto stisnute.

„Pa", reče Sara. Ja sam mlada i nemam mnogo iskustva sa mrtvim tijelima - ali znam dovoljno da bih bila sasvim sigurna u jedno – gđa Bojnton je bila mrtva najmanje jedan sat kada sam pregledala njenotijelo!"

„To je", kazao je Herkul Poaro neočekivano, „vaša priča i vi ćete se držati nje!"

„To je istina", reče Sara.

„Možete li onda objasniti zašto bi g. Bojnton rekao da njegova majka bila živa kada je u stvari bila mrtva?"

„Nemam pojma. Vjerojatno imaju nejasne pojmove o vremenu svi oni! Oni su vrlo nervozna obitelj."

“U koliko ste prilika, gospođice, razgovarali s njima?"

Sara je šutjela za trenutak mršteći se malo. „Mogu točno da kažem", rekla je.

„Razgovarala sam s Rejmondom Bojntonom – u hodniku spavaćih kola na putu za Jerusalem. Imala sam razgovora s Kerol Bojnton - jedan u Omarovoj džamiji i jedan kasnije te večeri, u mojoj spavaćoj sobi. Razgovarala sam sa Linoks Bojnton sledeceg jutra. To je sve do popodneva je umrla gđa Bojnton, kada smo svi zajedno bili ušetnji."

„Niste imali nikakav razgovor sa samom gđom Bojnton?"

Sara je pocrvenjela osjećajući se neugodno:

„Da, izmjenjale par reći onog dana kada je odlazila iz Jeruzalema."

Tada joj izletjelo: “U stvari, ja sam napravila budalu od sebe."

„Ah?“, ispitivanje je bilo tako vešto da je, ukočeno i nevoljko dala prikaz tog razgovora. Poaro je izgledao zainteresiran i ispitivao je pobliže.

„Karakter gđe Bojnton - to je vrlo važno u ovom slučaju“, rekao je.

“A vi ste outsiders - promatrač sa strane. Zato je vaša procjena o njoj vrlo značajna.”

Sara nije odgovorila. Još uvijek joj je bilo vruće i neugodno je razmišljala o tom razgovoru.

„Hvala vam gospođice“, rekao je Poaro. „Sada ću razgovarati sa ostalim svjedocima.“

Sara je ustala. „Izvinite g. Poaro, ali ako bih mogla da sugerišem..“

„Svakako. Svakako.“

„Zašto ne odložite sve ovo dok se ne izvrši autopsija i uvjerite se da li su vaše sumnje zadovoljene.“

Poaro je pompezno ispružio ruku.

„Ovo je metoda Herkul Poarova“, obznanio je.

Stisnutih usana Sara je izašla iz sobe.

14.

Ledi Vestholm je ušla u sobu sa sigurnošću broda na tranatlantskoj liniji koji pristaje uz dok. Gđica Anabel Pirs, neodređena vrsta čamca, pratila je linijski brod i sela na jednu stolicu lošije izrade malo pozadi.

„Svakako, g. Poaro“, galamila je ledi Vestholm. „Biće mi zavoljstvo da vam pomognem koliko god je u mojoj moći. Uvijek sam smatrala da u ovakvim stvarima postoji javna dužnost da se sve pravilno izvede...“

„Pošto je javna dužnost ledi Vestholm bila u centru pažnje koliko minuta, Poaro je bio dovoljno spretan da postavi pitanje.“

„Imam savršen uvid u događaje tog popodneva“, odgovorila ledi Vestholm.

„Gđica Pirs i ja ćemo učiniti sve da vam pomognemo.“

„Oh, da“, uzdahnula je gđica Pirs gotovo ushićeno. „Tako tragično! Smrt - u treptaju oka!“

„Hoćete li mi reći što se točno dogodilo?“

„Svakako“, reče ledi Vestholm. „Posle ručka odlučila sam da malo lenčarim.“

Jutarnja ekskurzija je bila pomalo zamorna. Nijesam bila zaista umorna - rijetko sam. Ja ne znam što je stvarno umor. Često morate u javnim prilikama, bez obzira što se ne osjećate...“

Ponovno je Poaro spretno promrmljao.

„Kao što sam rekla odlučila sam se za odmor. Gđica Pirs složila sa mnom.“

„Oh, da“, uzdahnula je gđica Pirs. „Ali ja sam bila strašno umorna poslije tog jutra. Takav opasan uspon - mada zanimljiv i izuzetno iscrpljujući. Bojim se da nisam tako jaka kao ledi Vešholm.“

Poaro reče: „Posle ručka, znači, vas dvije dame ste otišle svoje šatore?“

„Da.“

„Gđa Bojnton je sjedila u ulazu svoje pećine?“

„Njena snaha joj je pomogla da se tamo smjesti prije nego što je otišla.“

„Obe ste mogle da je vidite?“

„Oh, da“, reče gđica Pirs. „Bila je nasuprot, znate - samo naravno, malo dalje i iznad.“

Ledi Vestholm je razjasnila svjedočenje. „Pećine su otvorene prema grebenu.“

Ispod tog grebena ima nekih šatora, zatim jedan potočić i preko njega velika markiza i još šatora. Gđica Pirs i j smo imale šatore blizu markize. Ona je bila sa desne strane markize, a ja sa lijeve. Otvori naših šatora gledali su ka grebenu ali na izvesnoj udaljenosti.“

„Blizu dvjesto jardi, kako sam razumio.“

„Moguće.“

„Imam ovdje plan“, reče Poaro, „načinjen uz pomoć tumača Mahmuda.“

Ledi Vestholm je primijetila da je vjerojatno pogrešan! „Taj Mahmud je veoma netočan. Provjerila sam njegove izjave u svom Dekeru. Nekoliko puta njegove informacije su bile potpuno netačne.“

„Prema mom planu“, reče Poaro, „pećinu pored pećine gdje je bla gospođa Bojnton zauzimao je njen sin Linoks i njegova žena.“

Rejmond i Ginevra Bojnton imali su šatore odmah ispod, ali više no - u stvari skoro nasuprot markizi. Desno od šatora Gđe Bojnton bio je šator dr. Žerara i do njegovog onaj gđice g. King. Na drugoj strani - lijevo pored markize imali ste šatore vi i Koup. Šator gđice Pirs, kako ste spomenuli, bio je desno od Markize.

Da li je to točno?"

Ledi Vestholm je teška srca potvrdila da je, koliko ona zna točno.

„Ja vam se zahvaljujem. To je savršeno jasno. Molim vas da nastavite.“

Ledi Vestholm se dražesno nasmjehala i nastavila: „Oko četvrt do četiri jasam odbazala do šatora gđice Pirs da vidim da je već budna i da li je raspoložena za šetnju. Ona je sjedila u tima šatora i čitala. Dogovorile smo se da krenemo za okopola sata kada sunce bude manje vrelo. Vratila sam se u svoj šator i čitala još oko dvadeset pet minuta. Onda sam se pridružio gđici Pirs. Bila je spremna i krenule smo. Izgledalo je kao da u kampu svi spavaju; nikog nije bilo vani i kada sam vidjela u Bojnton da sjedi gore sama, predložila sam da je pitamo da želi nešto prije nego što odemo.“

„Da, jeste. Smatram to vrlo promišljenim s vaše strane“, promrmljala je gđica Pirs.

Poaro je gledao ispitivački.

„Naša staza prolazila je baš ispod grebena“, objasnila je ledi Vestholm, „i ja sam je pozvala i rekla da mi idemo u šetnju i upitala je da li bismo mogli da učinimo nešto za nju pre nego što odemo. Zna li, gospodine Poaro, apsolutno jedino što je ona odgovorila bilo je gundanje! Gledala je u nas kao da smo prljave!“

„To je bilo sramotno!“, reče gđica Pirs pocrvenevši.

„Moram da priznam“, reče ledi Vestholm pocrvenevši malo „da sam tada izrekla ponešto bezobzirnu primjedbu.“

„Kakva je to bila primedba?“, upita Poaro.

„Kazala sam gđici Pirs da ona možda pije! Stvarno, njeno ponašanje je bilo više nego neobično. Tako je bilo sve vrijeme Mislila sam da je moguće da je piće krivo za to.“

Poaro je vesto navodio razgovor dalje od pitanja pića.

“Dali je njeno ponašanje bilo vrlo neobično tog određenog dana? Na primjer za ručkom?”

“N... ne“, reče ledi Vestholm prisećajući se. „Ne, rekla bih da je njeno ponašanje u to vrijeme bilo sasvim normalno - za takav tip Amerikanca, da tako kažem.“

„Bila je vrlo gruba prema tom slugi“, reče gđica Pirs.

“Oh, da. Sjećam se. Jeste izgledala izuzetno ljuta na njegov Naravno.“ Nastavila je ledi Vestholm:

„To može da iritira kad posluga ne može da razumije ni riječ engleski, ali ja imam običaj da kažem da kada putujete morate i da pravite ustupke.“

„Koji je to sluga bio?“, upita Poaro.

„Jedan od beduina dodeljenih kampu. On se popeo kod nje- mislim da ga je poslala da joj donese nešto i pretpostavljam da je donio pogrešnu stvar - ne znam što je to zaista bilo - ali je zbog toga bila veoma ljuta. Jadni čovjek se posramljeno ozšunjavao što je mogao brže, a ona je mahala štapom za njim i vikala...“

„Šta je vikala?“

„Bili smo suviše daleko da čujemo. Ja bar nisam čula ništa, jeste li vi, gđice Pirs?“

„Ne, nisam. Mislim da ga je poslala da donese nešto iz šatora mlade kćerke - ili je možda bila ljuta na njega što je išao u šator njenekćerke - ne mogu točno da kažem.“

„Kako je on izgledao?“ Gđica Pirs je zavrtila glavom neodređeno.

„Zaista ne bih mogla da kažem. On je također bio predaleko. Svi ti Arapi mi izgledaju slično.“

„To je bio čovjek natprosečne visine“, reče ledi Vestholm, „i imao je uobičajeni lokalni ukras za glavu. Imao je na sebi pariz gužvanih i umrljanih čakšira - to je stvarno sramota – i njegovi povezi za noge bili su obmotani vrlo neuredno!“

„Da li biste mogli da pokažete na tog čovjeka među sluga-“

„Sumnjam. Nismo mu vidjele lice - bio je suviše daleko. Kao kaže gđica Pirs ti Arapi svi izgledaju slično.“

„Pitam se“, reče Poaro zamišljeno, „štaje to napravio da tako ljuti gđu Bojnton?“

„Oni ponekad veoma izazivaju strpljenje“, rekla je ledi Vijestni. „Jedan od njih je odnio moje cipele - mada sam mu izričito rekla - i pantomimom također - da više volim sama da čistim svoje cipele.“

„I ja to uvijek radim“, reče Poaro skrenuvši sa teme za trenutak.

„Svugde nosim svoj mali pribor za čišćenje obuće. Takođe nosim i ogrtač za prašinu.“

„I ja.“ Ledi Vestholm je zvučala sasvim ljudski. „Jer ovi Arapi ne čiste prašinu sa vaših stvari.“

„Da, zaista. Ja ne mogu da podnesem prljavštinu!“ Ledi Vestholm je nesumnjivo izgledala ratoborno. Dodala je osećajno:

„Muve – u bazarima - užasno!“

„Dobro, dobro“, rekao je Poaro sa blagim izgledom krivca.

„Možemo brzo da saznamo što je to iznerviralo gđu Bojnton. Hoćete li nastaviti priču?“

„Polako smo tumarale“, pričala je ledi Vestholm.

“A onda smo srele dr. Žerara. On je teturao i izgledao je vrlo bolesno. Odmah sam vidjela da ima groznicu.“

„On se tresao“, upala je gđica Pirs, „celim tijelom.“

„Odmah sam vidjela da ga hvata napad malarije, rekla je ledi Vestholm. „Ponudila sam da se vratim s njim i da mu dam nešto kinina, ali on je rekao da ima svoje zalihe.“

„Jadan čovjek“, reče gđica Pirs. „Znate, meni izgleda strašno da vidim liječnika bolesnog.“

„Nastavile smo da tumaramo“, produžila je ledi Vestholm. “A onda smo sele na kamen.“

“Gđica Pirs je promrmljala: „Stvarno - tako umorne poslije jutarnjeg napora - penjanja...“

„Ja nikad ne osjećam umor“, reče ledi Vestholm odlučno. „Ali nije imalo svrhe da se ide dalje. Imale smo veoma dobar pogled na predio koji nas je okruživao.“

„Da li ste bile izvan vidokruga kampa?“

„Ne, sedele smo okrenute prema njemu.“

„Tako romantično“, promrmljao je Poaro. „Kamp podignut usred netaknutog crvenoružičastog stenja.“

„Taj kamp bi mogli mnogo bolje da vode“, reče leđi Vijestholm. Njene konjske nozdrve su se raširile. „Razmotriću tu stvar kod uprave. Uopće nisam sigurna da im je voda za piće prokuvana i filtrirana. Trebalo bi da bude. Na to ću im ukazati.“

Poaro se nakašljao i brzo skrenuo razgovor sa vode za piće.

„Da li ste vidjele još nekog iz društva?“, ispitivao je.

„Da. Stariji g. Bojnton i njegova žena prošli su pored nas na putu za kamp.“

„Jesu li bili zajedno?“

„Ne. G. Bojnton je naišao prvi. Izgledao je kao da ga je pomalo udarilo sunce.“

Hodao je kao da je bio blago omamljen.“

„Šta je napravio g. Linoks Bojnton kad je stigao u kamp“, upita Poaro. Ovaj put je gđica Pirs uspjela da progovori prije leđi Vijestholm.

„Popeo se pravo kod svoje majke, ali nije dugo ostao s njom.“

„Koliko dugo?“ „Samo minut ili dva.“

„Ja bih rekla ne više od punog minuta“, rekla je leđi Vijestholm. „Onda je otišao u svoju pećinu, a poslije toga otišao je u markizu.“

“A njegova žena?“ „Ona je naišla oko pola sata kasnije. Zastala je i razgovarala s nama - sasvim uljudno.“

„Mislim da je ona vrlo fina“, rekla je gđica Pirs.

„Ona nije tako nemoguća kao ostatak obitelji“, dozvolila j leđi Vestholm. „Posmatrale ste njen povratak u kamp?“

„Da. Popela se i razgovarala sa svekrvom. Onda je otišla svoju pećinu i iznijela stolicu, sela je pored nje i razgovarale s desetak minuta.“

“I onda?“ „Onda je vratila stolicu u pećinu i sišla do markize gdje j bio njen muž.“

„Šta se dogodilo sljedeće?“

„Naišao je taj vrlo neobičan Amerikanac“, kazala je leđi Vestholm. „Koup, mislim da se tako zove. Rekao nam je da se jedan vrlo dobar primjerak izvorne arhitekture onog vremena nalazi upravo iza okuke. Rekao je da ne bi trebalo da to propustimo. Složile smo se i odšetale donde.“

„Sve je to bilo veoma zanimljivo“, izjavila je gđica Pirs. Leđi Vestholm je nastavila: „Odbazale smo natrag u kamp, to je bilo oko dvadeset minuta do šest.“

„Gđa Bojnton je i dalje sjedila tamo gdje ste je ostavile?“

„Da.“ „Da li ste razgovarale s njom?“

„Ne. U stvari, jedva sam je primijetila.“

„Šta ste dalje radile?“

„Ja sam otišla u šator, presvukla cipele i izvadila svoj paketić čaja. Onda sam otišla u markizu. Vodič je bio tamo i ja sam ga uputila da napravi malo čaja za gđicu Pirs i mene od čaja koji sam donijela i da provjeri da li je voda proključala. Rekao je da će večera biti spremna za oko pola sata - dječaci su u to vreme postavljali sto - ali ja sam

rekla da to ne mijenja stvari."

„Da li je bilo nekoga umarkizi?"

“Oh, da. Gospodin i gospođa Linoks Bojnton sjedili su na njenom kraju i čitali.

Kerol Bojnton je također bila tamo."

“A g. Koup?"

„Pridružio nam se za čajem", rekla je gđica Pirs. „Mada je rekao da ispijanje čaja nije američki običaj." Ledi Vestholm se nakašljala.

„Pomalo sam se plašila da bi Koup mogao biti gnjavator - da bi se mogao zalepiti za mene. Ponekad je teško držati ljude na odstojanju kad putujete. Neki su skloni da se drznu. Amerikanci, posebno, ponekad prilično nametljivi."

Poaro je promrmljao učtivo: „Siguran sam, ledi Vestholm, da ste vi sasvim sposobni da izađete na kraj sa takvom situacijom."

„Mislim da sam ustanju da se nosim sa većinom situacija", rekla je ledi Vestholm samodopadljivo. Nije uopće primijetila kad je Poaro namignuo.

„Akobiste samo dovršili vaš prikaz događaja tog dana?"

„Svakako. Koliko ja mogu da se sjetim, Rejmond Bojnton i crvenokosa djevojka Bojnton ušli su ubrzo poslije.

Gđica King je stigla posljednja. Večera je tada bila spremna da se servira. Vodič je poslao jednog odslugu da to javi gđi Bojnton. Taj čovjek je dotrčao natrag sa jednim odsvojih prijatelja u stanju izvjesnog uzbuđenja i razgovarao je s vodičemna arapskom. Pominjalo se da je gđi Bojnton pozlilo.

Gđica King jeponudila svoje usluge. Izašla je sa tumačem. Vratila se i priopćila vijest članovima obitelji gđe Bojnton."

“I kako su članovi obitelji gđe Bojnton primili tu vijest?", upitao je Poaro. Jednom su i ledi Vestholm i gđica Pirs izgledale malčice zatečene. Ona prva je na kraju kazala, glasom koji je ostao bez svoje uobičajne nesigurnosti u sebe:

„Pa - stvarno, to je teško riječi. Oni - bili su veoma tihi oko toga."

„Nedorasli", rekla je gđica Pirs. Ponudila je tu riječ više kao sugestiju nego kao činjenicu.

„Svi su izašli sa gđicom King", rekla je ledi Vestholm. „Gđica Pirs i jasmo vrlo obzirno ostale gdje smo bile."

U očima gđice Pirs bio je malodušan zamišljen pogled... „Gnušam se prostačke radoznalosti!", nastavila je ledi Vestholm. Zamišljeni pogled postao je izražajni. „Kasnije", zaključila je ledi Vestholm, „tumač i gđica King su se vratili.

Predložila sam da se odmah posluži večera za nas četvoro tako da obitelj Bojnton može da večera kasnije neuznemiravana prisustvom drugih ljudi. Moj prijedlog je prihvaćen i odmah poslije obroka vratila sam se u šator.

Gđica King i gđica Pirs su uradile isto. G. Koup je, vjerujem, ostao u markizi; on je obiteljski prijatelj i mislio je da može da im bude od neke pomoći. To je sve što znam."

„Pošto je gđica King priopćila vijest da li su je svi iz obitelji Bojnton pratili kad je izašla iz markize?"

„Da... ne, vjerujem, sad kad ste to spomenuli, da je crvenokosa djevojka ostala.

Možda vi možete da se sjetite, gđice Pirs?"

„Da, mislim - sasvim sam sigurna da jeste."

Poaro je upitao: „Šta je ona radila?"

Ledi Vestholm je zurila u njega. „Šta je ona radila, gospodine Poaro? Koliko se ja sećam ona nije radila ništa."

„Mislim, da li je šila - ili čitala - da li je izgledala uplašeno - da li je nešto rekla?"

„Pa, stvarno...", ledi Vestholm se namrgodila. „Ona... ovaj.. ona je samo sjedila tamo, koliko se sjećam."

„Motala je prste", rekla je gđica Pirs iznenada. „Sećam se da sam to primijetila - sirotica. Pomislila sam da to pokazuje što ona osjeća! Ničeg nije bilo na njenom licu, znate - samo njene ruke koje se vrte i krše... Jednom", nastavila je gđica Pirs razgovorljivo, „sećam se da sam jednom tako iscepkala novčanicu od jedne funte - ne misleći što radim. Da li da uhvatim prvi vlak i odem kod nje?, mislila sam (to je bila moja stara tetka, koja se iznenada razboljela), ili neću. I nisam mogla nikako da se odlučim, a onda sam pogledala dolje i, umjesto telegrama, iscepala sam novčanicu od jedne funte - od jedne funte - u sitne parčiće."

Ne odobravajući sasvim ovaj iznenadni poziv za malo pažnje od strane njene pratilje, ledi Vestholm je rekla hladno:

„Ima li još nešto, g. Poaro?"

Trgnuvši se, Poaro je izgledao kao da je izašao iz zamišljenosti.

„Ništa... ništa... bile ste veoma jasne - veoma određene."

„Imam izvrsnu memoriju", rekla je ledi Vestholm.

„Imam još jednu molbu, ledi Vestholm", reče Poaro. „Molim vas nastavite da sjedite ovako - bez osvrtnja oko. Sada, hoćete li biti ljubazni da mi točno opišete što danas gđica Pirs ima na sebi - to jest, ako gđica Pirs nema ništa protiv?"

“Oh, ne, ni najmanje!", zacvrkutala je gđica Pirs. „Stvarno, g. Poaro, da li ima neke svrhe..."

„Molim vas, budite ljubazni pa napravite ono što tražim, gospođo."

Ledi Vestholm je slegnula ramenima i onda je počela da priča prilično neljubazno: „Gđica Pirs ima na sebi prugastu smeđe-bijelu pamunu haljinu i sa njom nosi sudanski pojas od plave i bež kože. Nosi bež svilene čarape i smeđe cipele od lakovanih traka. Ima ispuštenu očicu na lijevoj čarapi. Ima narukvicu od ralnih perli i jednu od svijetlih kraljevskoplavih perli - i nosi broš sa leptirom od bisera. Ima imitaciju skarabeja na prstenu na trećem prstu desne ruke. Na glavi ima dupli tropski šešir od ružičastog i smeđeg filca."

Ućutala je - šutnja mirne kompetencije. „Ima li još nešto?", upitala je hladno.

Poaro je ispružio ruke širokim pokretom. „Imate moje potpuno divljenje, gospođo. Vaše zapažanje je na najvišem nivou."

„Detalji mi rijetko promaknu." Ledi Vestholm je ustala, načinila blagi naklon glavom i napustila sobu. Dok ju je gđica Pirs pratila Poaro je, piljeći skrušeno u njenu lijevo nogu, rekao:

„Samo trenutak, molim vas, gospođice?"

„Da?", gđica Pirs je podigla pogled. Poaro se nagnuo naprijed povjerljivo.

„Vidite li ovaj buket cvijeća nastolu?"

„Da", reče gđica Pirs buljeći.

"I primijetili ste kad ste ušli u sobu da sam kinuo jednom ili dvaput?"

„Da."

„Da li ste primijetili da sam njuškao to cvijeće?"

„Pa... zaista... ne... ne bih mogla reći."

„Ali se sjećate mog kijanja?"

“Oh, da. Sjećam se toga"

„Ah, dobro. Nije važno. Pitao sam se, vidite, da li ovo cveće može da izazove polensku groznicu. Nije važno!"

„Polensku groznicu!", uzviknula je gđica Pirs. „Sećam se da je jedna moja rođaka bila žrtva toga! Ona je uvijek govorila da ako svakodnevno prskate nos Burovim rastvorom.."

Uz određene teškoće Poaro je otkao rođakin nosni tretman i oslobodio se gđice Pirs. Zatvorio je vrata i vratio se u sobu sa uzdignutim obrvama. „Ali ja nisam kijao", promrmljao je.

„Toliko o tome. Ne, nisamkijao."

15.

Linoks Bojnton ušao je u sobu brzim, odlučnim korakom. Da je bio tamo, dr. Žerar bi bio iznenađen promjenom na tom čoveku. Apatija je nestala. Njegovo držanje je bilo odmereno - mada je očigledno bio nervozan. Njegov pogled brzo je preleteo po predmetima u sobi.

„Dobro jutro, g. Bojnton.“

Poaro je ustao i ceremonijalno se naklonio –

Linoks je uzvratilo nekako nespretno.

„Veoma cijenim što ste pristali na ovaj razgovor.“

Linoks Bojnton je rekao prilično nesigurno.

„Pa... pukovnik Karberi je rekao da bi to bilo dobro... savjetovao je... nekakve formalnosti.. tako je rekao.“

„Molim vas, sjedite, g. Bojnton.“

Linoks je sjeo u stolicu u kojoj je prije njega sjedila leđi Vijestholm.

Poaro je zapodenuo razgovor: „Ovo je bio veliki šok za vas, bojim se.“

„Da, naravno... Pa, ne, možda ne... Oduvijek smo znali da je majka imala slabo srce.“

„Da li je bilo mudro u takvim okolnostima dopustiti joj da poduzme jednu takvu napornu ekspediciju?“

Linoks Bojnton je podigao glavu. Govorio je ne bez izvesnog tužnog dostojanstva.

„Moja majka, gospodine - e, Poaro, sama je donosila odluke. Ako je nešto odlučila nije bilo dobro da joj se suprotstavljamo.“

„Dobro znam“, priznao je Poaro, „da su starije dame ponekad tvrdoglave.“

Linoks je rekao razdražljivo: „Kakva je svrha svega ovoga? Zašto su se pojavile sve ove formalnosti?“

„Možda vi ne shvaćate, g. Bojnton da u slučajevima iznenadne i neobjašnjene smrti formalnosti neizbježno moraju da se pojave.“

Linoks reče oštro: „Šta podrazumijevate pod 'neobjašnjene'?“

Poaro je slegnuo ramenima.

„Uvek mora da se razmotri pitanje da li je smrt prirodna - ili je možda samoubojstvo?“

„Samoubistvo?“, Linoks Bojnton je zurio. Poaro reče blago:

„Vi biste, naravno, najbolje znali o tim mogućnostima. Pukovnik Karberi je, prirodno, u mraku. Neophodno je za njega daodluči da li da naredi istragu - autopsiju - i sve ostalo. Pošto sam se našao tu i pošto imam mnogo iskustva u ovakvim stvarima, on je predložio da ja izvršim neka istraživanja i da ga posavjetujem o toj stvari. Prirodno, on ne želi da vam prouzrokuje neprijatnosti ako to može da se izbjegne.“

Linoks Bojnton reče ljutito: „Telegrafisaču našem konzulu u Jeruzalemu.“

Poaro reče neobavezno: „Vi svakako imate pravo da to napravite.“

Nastala je pauza. Tada Poaro ispruži ruke i reče:

„Ako odbijate da odgovorite na moja pitanja...”

Linoks Bojnton reče brzo: „Nipošto. Samo - to izgleda - sve tako nepotrebno...”

„Savršeno vas razumijem. Ali to je, u stvari, sve vrlo jednostavno. Što bi se reklo, stvar rutine. Dakle, ono popodne kad umrla vaša majka, g. Bojnton, mislim da ste napustili kamp Petri i otišli u šetnju?”

„Da, svi smo otišli - izuzev moje majke i mlađe sestre.”

„Vaša majka je sjedila na ulazu u svoju pećinu?”

„Da, točno ispred. Sjedila je tamo svatko popodne.”

„Upravo tako. Krenuli ste - kada?”

„Malo poslije tri, rekao bih.”

„Vratili ste se iz šetnje - kada?”

„Stvarno ne mogu da kažem koliko je bilo sati - četiri možda pet.”

„Okolo sat do dva poslije odlaska?”

„Da - tako. Mislim.”

„Da li ste nekog sreli na povratku?”

„Da li sam što?”

„Sreli nekog. Dvije dame koje su sedele na kamenu?”

„Ne znam. Da, mislim da jesam.”

„Bili ste isuviše obuzeti svojim mislima da biste primijetili?”

„Da, bio sam.”

„Da li ste razgovarali s majkom kad ste se vratili?”

„Da, da, jesam.”

„Nije se tada požalila da se loše osjeća?”

„Ne... ne, izgledala je savršeno u redu.”

„Mogu li da pitam što ste točno pričali?”

Linoks je zastao za trenutak. „Rekla je da sam se brzo vratio. Odgovorio sam da jesam.” Opet je zastao u nastojanju da se koncentriše. „Rekao sam da je toplo. Ona - pitala me je za vreme- rekla je da joj je stao sat. Uzeo sam ga od nje, navio ga i vratio joj ga na ruku.”

Poaro ga je ljubazno prekinuo: “I koliko je bilo sati?”

„Eh?”, reče Linoks.

„Koliko je bilo sati kad ste namjestili ručni sat?”

„Oh, vidim. Bilo je - bilo je dvadeset pet minuta do pet.”

„Tako, vi znači znate točno vrijeme povratka u kamp!“, reče ljubazno.

Linoks je buknuo. „Da, kakva sam budala! Oprostite g. Poaro, moj razum je sasvim zabludeo, bojim se.“

Poaro mu je brzo upao uriječ. “Oh, savršeno razumijem! Sve to vrlo neprijatno!

Što se dogodilo zatim?”

„Pitao sam majku da li nešto želi. Piće - čaj, kafa? Rekla je. Onda sam otišao u markizu. Izgledalo je da uopće nema posluge, ali sam našao nešto sode i popio je. Bio sam žedan. Sjedio tamo i čitao neke stare brojeva Saturday evening posta!“

„Vaša žena vam se pridružila u markizi?”

„Da, došla je ubrzo.“

„I više niste vidjeli svoju majku živu?”

„Ne.“

„Ona ni na koji način nije izgledala uzbuđena ili uznemirena kada ste razgovarali s njom?”

„Ne, bila je sasvim kao obično.“

„Nije spominjala neku nevolju ili ljutnju na nekog od slugu Linoks je blenuo.

„Ne, ništa.“

„I to je sve što možete da mi kažete?”

„Bojim se da - jeste.“

„Hvala vam, gospodine Bojnton.“

Poaro je nagnuo glavu razgovor je bio završen. Linoks nije izgledao mnogo voljan da ode. Stajao je oklevajući u vratima.

„Ovaj - nema ništa više?”

„Ništa. Možda ćete biti tako dobri da zamolite vašu ženu da dođemo?”

Linoks je polako izašao. U notesu ispred sebe Poaro je napisao: „L.B.4:35 popodne.“

16.

Poaro je gledao sa zanimanjem u visoku, plemenitu mladu ženu koja je ušla u sobu. Ustao je i naklonio joj se uljudno.

Gđa Linoksa Bojntona? Herkul Poaro vam stoji na usluzi."

Nadin Bojnton je sela. Njen zamišljen pogled počivao je na Poaroovom licu.

„Nadam se da nemate ništa protiv, gospodo, što uznemiravam vašu žalost na ovakav način?"

Nije djelovala neodlučno, ali nije odmah odgovorila. Pogled j je ostao čvrst i ozbiljan. Konačno je rekla: „Mislim da je najbolje za mene da budem sasvim iskrena sa vama, g. Poaro."

„Slažem se s vama, gospodo."

„Izvinili ste se što uznemiravate moju žalost. Ta žalost, g. Poaro, ne postoji i uzaludno je pretvarati se da je ima. Ja nisam voljela svoju svekrvu i ne mogu pošteno da kažem da mi je žao lio je mrtva."

„Hvala vam, gospodo, što govorite otvoreno."

Nadin je nastavila: „Ipak, mada ne mogu da se pravim da sam tužna, mogu da priznam jedno drugo osjećanje - kajanje."

„Kajanje?", Poaroove obrve su se digle.

„Da. Zato što, vidite, ja sam prouzročila njenu smrt. Zbog toga krivim sebe gorko."

„Šta vi to govorite, gospodo?"

„Kažem da sam ja uzrok smrti moje svekrve. Mislim da s postupala pošteno - ali rezultat je bio nesretan. Po svim namerama i posljedicamaja sam je ubila."

Poaro se zavalio u stolici. „Hoćete li biti ljubazni da rasvetlite tu izjavu, gospodo?"

Nadin je sagnula glavu. „Da, želim to da učinim. Moja prva reakcija je, prirodno, bila da sačuvam svoje privatne stvari za sebe, ali vidim da bibilo bolje da govorim. Ne sumjam da ste često slušali isповijesti intimne prirode?"

„To da."

Onda ću vam sasvim jednostavno reći što se dogodilo. Moj bračni život, g. Poaro nije bio posebno sretan. Mog muža uopšte ne treba kriviti zbog toga - utjecaj koji je njegova majka imala na njega bio je nesretan - ali ja sam počela da osjećam da moj život postaje nepodnošljiv."

Zastala je, a onda nastavila.

„Tog popodneva kad je umrla moja svekrva ja sam donijela odluku. Ja imam prijatelja – vrlo dobrog prijatelja. On mi je ne jednom savjetovao da bi trebalo da podijelim sudbinu s njim. Tog popodneva prihvatila sam njegov prijedlog."

„Odlučili ste da napustite vašeg muža?"

„Da."

„Nastavite, gospodo." Nadin je govorila tihim glasom. „Kada sam jednom odlučila htjela samda to uradim što je moguće prije. Vratila sam se sama u kamp. Moja svekrva je sjedila sama, nikog nije bilo u blizini i ja sam odlučila da joj saopćim vijest tu i tada. Uzela sam stolicu - sela i rekla joj što sam odlučila."

„Bila je iznenađena?"

„Da, bojim se da je to bio veliki šok za nju. Bila je kako iznenađena i tako ljuta - vrlo ljuta. Ona... to ju je prilično pogodilo. Ubrzo sam odbila da dalje razgovaram o tome. Ustala sam i otišla." Njen glas je utihnuo.

„Ja... više je nisam vidjela živu."

Poaro je polako klimao glavom. Rekao je: „Vidim."

Onda je rekao: „Mislite da je njena smrt bila posljedica šoka?"

„To mi izgleda skoro sigurno. Ona je već isuviše iscrpela se dolazeći na to mjesto. Moje novosti i njena ljutnja učinili su ostalo. Osjećam dodatnu krivicu jer sam imala izvesno iskustvu negovanju bolesnika i trebalo je da ja, više nego bilo tko drugi, shvatim mogućnost da se tako nešto dogodi."

Poaro je sjedio ćutke nekoliko minuta, a onda je rekao: „Sta te točno uradili kad ste je napustili?"

„Odnela sam stolicu koju sam iznijela natrag u moju pećinu, onda sam otišla u markizu. Moj muž je bio tamo." Poaro je pomno promatrao dok je govorio:

„Da li ste njemu laopštilisvoju odluku? Ili ste mu to ranije rekli?"

Nastala je pauza, beskonačno kratka pauza, prije nego što je Nadin kazala:

„Rekla sam mu tada."

„Kako je on to primio?" Odgovorila je mirno:

„Bio je vrlo uznemiren."

„Da li vas je nagovarao da ponovno zmotrite svoju odluku?'"

Odmahnula je glavom. „On.. on nije mnogo govorio. Vidite, oboje smo već netko vrijeme znali da to može da se dogodi."

Poaro reče: „Oprostite ali - drugi čovjek je, naravno, g. Džeferson Koup?"

Pognula je glavu. „Da."

Dugo su šutjeli, a onda - bez promjene u glasu - Poaro je upitao:

„Da li imate špric, gospođo?"

„Da - ne."

Njegove obrve se podigoše. Objasnila je:

„Imam jedan stari špric među drugim stvarim u putnoj medicinskoj kutiji, ali ona je u našem velikom prtljagu koji smo ostavili u Jeruzalemu."

„Vidim." Opet su šutjeli, a onda ona reče glasom koji je nesigurno podrhtavao:

„Zašto ste me to pitali, g. Poaro?"

Nije odgovorio na pitanje. Umjesto toga, postavio je jedn svoje.

„Gđa Bojnton je, vjerujem, uzimala mešavinu koja sadrži digitalis?"

„Da." Sada je već bila sasvim oprezna.

„To je bilo zbog njenih srčanih tegoba?“

„Da.“ „Digitalis je do određenog stupnjeva kumulativna droga?“

„Verujem da jeste. Ne znam mnogo o tome.“

„Ako je gđa Bojnton uzela preveliku dozu digitalisa...“

Prekinula ga je brzo, ali odlučno.

„Nije. Uvijek je bila veoma pažljiva. Ija sam, kada sam merila dzu za nju.“

„Mogla je da bude pretjerana doza baš u toj boci. Greška farmaceuta kojije pripremio?“

„Mislim da je to malo vjerojatno“, odgovorila je mirno.

„Ah, dobro, analiza će nam uskoro pokazati.“

Nadin reče: „Nažalost, bočica je slomljena.“

Poaro je pogledao. „Zaista! Tko je slomio?“

„Nisam sasvim sigurna. Mislim da je jedan od slugu. Dok le tijelo moje svekrve unosilo u pećinu bilo je dosta konfuzije, a i svetlo je bilo vrlo slabo. Sto se prevrnuo.“

Poaro je gledao uporno minut-dva.

„To je“, rekao je, „vrlo zanimljivo.“

Nadin je klonula u stolici.

„Mislim da vi sugerirate da moja svekrva nije umrla od šoka nego od prevelike doze digitalisa-?“, rekla je i nastavila:

„To mi izgleda sasvim nevjerojatno.“

Poaro se nagnuo naprijed.

„Čak i kad bih vam rekao da dokom Žeraru, francuskom liječniku koji je bio u vašem kampu, nedostaje polovina flašice što je znatna količina preparata digitoksina iz njegove medicinske kutije?“

Njeno lice je postalo jako blijedo. Vidio je stisak njene ruke na stolu. Spustila je pogled. Sjedila je vrlo mirno.

„Pa, gospođo“, reče Poaro naposljetku, „šta imate da kažete na to?“

Sekunde su otkucavale ali ona nije govorila. Prošle su dvije minute prije nego što je podigla glavu i on se malo trgnuo kad je vidio njen pogled.

“G. Poaro, ja nisam ubila moju svekrvu. Vi to znate! Ona je bila živa i zdrava kad sam ja otišla od nje. Mnogi ljudi mogu lo da posvedoce! Pošto sam nevinna, mogu da se upustim u rizik i da tražim milost. Zašto morate da se miješate u ovu stvar? Ako vam se zakunem svojom čašću da je učinjena pravda, i samo pravda, hoćete li napustiti ovu istragu? Bilo je tako mnogo patnje - vi ne znate. Sada kad je konačno mir i mogućnost da se bude sretan, morate li uništiti sve to?“

Poaro je sjedio vrlo uspravno.

„Dozvolite mi da budem jasan, gospodo.Što tražite od mene da uradim?“

„Kažem vam da je moja svekrva umrla prirodnom smrću i tražim od vas da prihvatite tu tvrdnju.“

„Budimo jasni. Vi vjerujete da je vaša svekrva namjerno ubijena i tražite od mene da oprostim - ubojstvo!"

„Tražim da imate milosti!"

„Da - prema nekome tko nije imao milosti!"

„Ne razumijete - to nije bilo tako."

„Da li ste vi sami izvršili zločin, gospođo, kad znate tako dobro?"

Nadin nije pokazivala znake krivice.

„Ne", rekla je mirno. „Bila je živa kada sam otišla od nje."

“I onda, što se dogodilo? Vi znate - ili sumnjate?" Nadin je rekla strastveno:

„Čula sam, gospodine Poaro, da ste jednom, uslučaju Orient ekspresa, prihvatili zvaničnu verziju događaja?"

Poaro je pogledao radoznavo. „Pitam se tko vam je to rekao."

„Da li je istina?"

Rekao je polako: „Taj slučaj je bio - drugačiji."

„Ne. Ne, nije bio drugačiji! Čovjek koji je ubijen bio je zao", glas joj je utihnuo, „kao što je ona bila..."

Poaro reče: „Moralni lik žrtve nema ništa s tim! Ljudsko biće koje uzme pravo da privatno sudi i oduzme život drugom ljudskom biću treba da bude sprečeno da nastavi to da radi."

„Kako ste teški!"

„Gospođo, ja sam za neke stvari čvrst kao granit. Neću da oprostim ubojstvo!

To je konačna riječ Herkula Poaroa."

Ustala je. Njene tamne oči plamtele su iznenadnom vatrom.

„Hajde! Pretvorite u ruševine i bedu živote nevinih ljudi! Nemam više ništa dakažem."

„Ali ja... ja mislim da imate mnogo toga da kažete!"

„Ne, ništa više."

„Ali da. Što se dogodilo, gospođo, pošto ste napustili svoju svekrvu? Dok ste vi i vaš muž bili zajedno u markizi?"

Slegnula je ramenima. „Kako bih ja mogla da znam?"

„Vi znate - ili sumnjate." Pogledala ga je pravo u oči.

„Ne znam ništa, g. Poaro." Okrenula se i izašla iz sobe.

17.

Pošto je u svojoj notes zapisao „N.B. 4:40“, Poaro je otvorio vrata i pozvao momka kojeg mu je pukovnik Karberi ostavio na raspolaganju. Zamolio ga je da dovede gđicu Kerol Bojnton. Poaro je gledao sa izvesnim interesovanjem djevojku kad je ušla – njenu kestenjastu kosu, držanje glave na dugom vratu, nervoznu energiju lijepo oblikovanih ruku. Rekao je:

„Sedite, gospođice.“ Sela je pokorno. Lice joj je bilo bezizražajno. Poaro je započeo mehaničkim izrazima saučesća, koje je djevojka primila ne promjenivši izraz.

„A sada, gospođice, hoćete li mi izložiti kako ste proveli popodne tog dana?“

Njen odgovor došao je spremno, pobudivši sumnju da je bio dobro uvježban.

„Posle ručka svi smo odšetali. Ja sam se vratila u kamp...“

Poaro je prekinuo: „Samo malo. Da li ste do tada bili svi zajedno?“

„Ne, ja sam većinu vremena bila s mojim bratom Rejmondom i gđicom King. Onda sam odšetala sama.“

„Hvala. I rekli ste da ste se vratili u kamp. Zna li približno vrijeme?“

„Verujem da je bilo baš oko pet i deset.“

Poaro je stavio „K.B. 5:10“.

„I što onda?“ „Moja majka je još sjedila tamo gdje smo je ostavili. Razgovarala sam s njom i otišla u svoj šator.“

„Možete li da se sjetite o čemu ste pričale?“

„Ja sam rekla da je vrlo toplo i da idem da legnem. Moja majka je rekla da će ostati tamo. To je sve.“

„Da li vam se nešto u njenoj pojavi učinilo neobičnim?“ „Ne. Barem - to je...“, zastala je. „Od mene ne možete dobiti odgovor, gospođice“, rekao je Poaro mirno. Pocrvenjela je i pogledala na drugu stranu.

„Pokušavala sam da se saberem. Jedva da sam primijetila u to vrijeme, ali sada, kad se prisetim..“

„Da?“ Kerol je govorila polako:

„Istina je... imala je čudnu boju... lice joj je bilo vrlo crveno - više nego inače.“

„Možda je imala nekakav šok?“, sugerisao je Poaro.

„Šok?“, buljila je u njega.

„Da, možda je imala, da kažemo, male nevolje sa nekim od arapskih slugu.“

„Oh!“, lice joj se razvedrilo.

„Da... može biti.“ „Nije spomenula tako nešto?“

„N - e - ne, ništa.“

„I što ste dalje radili, gospođice?“

„Otišla sam u svoj šator i ležala oko pola sata. Onda sam sišla umarkizu. Moj brat i njegova žena su tamo čitali.“

„A što ste vi radili?“

“Oh! Imala sam nešto da sašijem. Poslije sam pokupila jedan časopis.”

„Da li ste razgovarali ponovno s majkom kad ste išli u markizu?”

„Ne, otišla sam pravo dolje. Mislim da nisam čak ni pogledala u njenom pravcu.”

“A onda?”

„Ostala sam u markizi dok - dok nam gđica King nije rekla da je ona mrtva.”

“I to je sve što znate, gospođice?”

„Da.” Poaro se nagnuo naprijed. Njegov ton je bio isti, vedar i razgovorljiv.

“I kako ste se osećali?”

„Šta sam osjećala?”

„Da - kad ste otkrili da je vaša majka - pardon - vaša maćeha, zar ne? -što ste osekali kad ste saznali da je ona mrtva?”

Blenula je u njega. „Ne razumijem na što mislite!”

„Mislim da vrlo dobro razumijete.”

Rekla je nesigurno: „To je bio - veliki šok.”

„Je li?” Krv joj je udarila u lice. Gledala je u njega bespomoćno. Sada je vidio strah u njenim očima.

„Da li je to bio tako veliki šok, gospođice? Ako se setimo izvjesnog razgovora koji ste imali sa vašim bratom Rejmondom jedne noći u Jeruzalemu?”

Pogodio je pravo u metu. Vidio je to po načinu na koji se povukla boja iz njenih obraza. „Vi znate za to?”, prošaputala je.

„Da, znam.”

„Ali, kako - kako?”

„Neko je čuo dio vašeg razgovora.”

“Oh!”, Kerol Bojnton je zarila lice u šake. Njeni jecaji su tresli sto. Herkul Poaro je sačekao trenutak, a onda je polako kazao: a jedno ste planirali da udesite smrt vaše maćeha.”

Kerol je slomljeno jecala: „Bili smo ljudi - ljudi - te noći!”

„Možda.”

„Vi ne možete da razumijete stanje u kojem smo bili!” Ustaje sklanjajući kosu s lica.

„To će zvučati nestvarno. U Americi nije bilo toliko loše – ali putovanje nam je to otkrilo.”

„Sta vam je otkrilo?”, njegov glas je sada bio ljubazan i osećajan.

„To da smo drugačiji od - drugih ljudi! Mi - postali smo jadni zbog toga. A tu je i Gini.”

„Gini?” „Moja sestra. Niste je vidjeli. Njeno stanje se zbog majke pogoršalo. Izgleda da ona nije shvatala. Plašili smo se, Rej i ja, da Gini postaje sasvin, sasvim luda! A vidjeli smo da i Nadin to misli.”

„Da, da?“

„Te večeri u Jeruzalemu je proključalo. Rej je bio van sebe nas dvoje smo sve pretresli i - oh, zaista, izgledalo je ispravno da to isplaniramo. Majka - majka nije bila normalna. Ne znam vi to ne mislite, ali može da izgleda sasvim u redu - ubiti netkoga. Poaro je polako klimao glavom.

„Da, znam da je tako izgledalo isuviše mnogo puta. To je dokazala povijest.“

„Tako smo se Rej i ja osjećali - te noći.“

Spustila je ruku na sto. „Ali mi to nismo doista uradili. Naravno da nismo to uradili!

Po danu je ta stvar izgledala apsurdno, melodramatično - zločesto, također!

Zaista, g. Poaro, majka je umrla savršeno prirodno od slabog srca. Rej i ja nismo imali ništa s tim.“

Poaro je rekao mirno:

„Hoćete li mi se zakleti, gospođice pošto se nadate spasenju poslije smrti, da gđa Bojnton nije umri od posljedica nekog vašeg dijela?“

Podigla je glavu, glas joj je bio čvrst i dubok.

„Kunem se“ reče Kerol, „kao što se nadam spasenju, da je nikad nisam povredila...“

Poaro se zavalio u stolici. „Znači“, reče, „to je to.“

Poaro je zamišljeno gladio svoje izvanredne brkove. Onda j rekao:

„Kakav je točno bio vaš plan?“

„Plan?“

„Da, vi i vaš brat mora da ste imali plan.“ U mislima je od brojavao sekunde prije nego što je odgovorila: jedan, dva, tri.

„Nismo imali nikakav plan“, rekla je Kerol konačno.

„Nism išli tako daleko.“

Herkul Poaro je ustao. „To je sve, gospođice. Hoćete li bi tako dobri da mi pošaljete vašeg brata?“

Kerol je ustala. Stajala je neodlučno za trenutak.

„Gospodine Poaro, dali - da li mi vjerujete?“

„Da li sam rekao“, upita Poaro, „da ne vjerujem?“

„Ne, ali..“, zastala je.

On reče: „Hoćete li zamoliti vašeg brata da dođe ovamo?“S

„Da.“ Krenula je polako ka vratima. Kad je došla do njih stala je i okrenula se uzbuđeno. „Kazala sam vam istinu - jesam!“

Herkul Poaro nije odgovorio.

Kerol Bojnton je polako izašla iz sobe.

18.

Poaro je uočio sličnost između brata i sestre kad je Rejmond Bojnton ušao u sobu. Njegovo lice bilo je ozbiljno i spokojno. Nije izgledao nervozno ni uplašeno.

Spustio se u stolicu, pogledao čvrsto u Poaroa i rekao:

„Dakle?“ Poaro reče nježno:

„Vaša sestra je razgovarala s vama?“

Rejmond je klimnuo. „Da, kad mi je rekla da dođem ovamo. Naravno, shvaćam da su vaše sumnje sasvim osnovane. Ako je netko čuo naš razgovor te noći, činjenica da je moja maćeh umrla prilično nenadano svakako može da izgleda sumnjivo! Mogu samo da vas uvjerim da je taj razgovor bio - ludilo jedne večeri!

Mi smo u to vrijeme bili pod nepodnošljivim stresom. Ta fantastičan plan da ubijemo našu maćehu učinio je - kako da kažem? - nekako je oslobodio paru!“

Herkul Poaro je polako sagnuo glavu. „To je“, rekao je „moguće.“

„Ujutro je, naravno, sve izgledalo - prilično apsurdno! Kunem vam se, g. Poaro, da više nikad nisam mislio o tome!“

Poaro nije odgovorio. Rejmond brzo reče:

“Oh, da, znam da je to lako reći. Ne mogu da očekujem da mi vjerujete na riječ. Ali, razmotrite činjenice. Razgovarao sam s mojom majkom malo prije šest sati. U to vrijemeje sigurno bila živa i zdrava. Otišao sam u svoj šator, okupao se i pridružio ostalima u markizi. Od tada pa nadalje Kerol i ja smo bili svima pred očima. Morate da shvatite, gospodine Poaro, da je smrt moje majke bila prirodna.”

Poaro je polako govorio:

„Da li znate, g. Bojnton, da je gđica King mišljenja da, kad je ona pregledala tijelo - u šest i trideset - smrt je bila nastupila najmanje sat i po, a možda i dva sata ranije?“

Rejmond je buljio u njega. Izgledao je zaprepašten.

„Sara je to rekla?“, prostenjao je.

Poaro je klimnuo. „Šta imate sada da kažete?“

„Ali - to je nemoguće!“

„To je izjava gđice King. Sada vi dolazite i kažete mi da je Vaša majka bila živa i zdrava samo četrdeset minuta prije nego što je gđica King pregledala tijelo.“

Rejmond reče: „Ali bila je!“

„Pazite, g. Bojnton.“

„Sara mora da je pogriješila! Mora da nije uzela u obzir neki faktor.“

Poaroovo lice nije govorilo ništa. Rejmond se nagnuo naprijed ozbiljno.

“G. Poaro, znam kako lo mora davam izgleda, ali pogledajte na stvar pravedno.

Vi ste pristrasna osoba. Vi ste predodređeni da budete - vi živite u atmosferi zločina. Svaka iznenadna smrt vama mora da izgleda kao mogući zločin! Zar ne možete da shvatite da vaš osjećaj proporcije nije taj na koji se treba

osloniti.

Ljudi svakodnevno umiru - posebno ljudi sa slabim srcem."

Poaro je uzdahnuo. „Znači, vi hoćete da me učite mom poslu, je li tako?"

„Ne, naravno. Ali mislim da imate predrasude - zbog to nesrećnog razgovora.

Nema ničega u smrti moje majke što niže da pobudi sumnju osim tog nesrećnog histeričnog razgovor između Kerol i mene."

Poaro je odmahnuo glavom. „Vi grešite", rekao je. „Postoj još nešto. Netko je uzeo otrov iz medicinske torbe dr. Žerara."

„Otrov?", Rej je zurio u njega. „Otrov!" Odgurnuo je malu stolicu. Izgledao je potpuno preneražen.

„Da li vi na to sumnjate?" Poaro mu je dao minut-dva. Onda je rekao mirno, gotovo ravnodušno:

„Vaš plan je bio drugačiji - eh?"

“Oh, da." Rejmond je odgovorio mehanički. „Zato je... to sve mijenja. Ja... ne mogu jasno da razmišljam."

„Kakav je bio vaš plan?"

„Naš plan? Bio je...", Rejmond se iznenada zaustavio. Njegove oči postale su pažljive, iznenada oprezne.

„Mislim da", reče, „neću kazati ništa više." Ustao je.

„Kako hoćete", reče Poaro. Gledao je kako mladić izlazi iz sobe. Stavio je svoj notes ispred sebe imalim, urednim slovima izvršio posljednji unos: „R.B. 5:55"

Zatim je uzeo veliki list papira i nastavio da piše. Kad je završio zadatak zavalio se glavom nagnutom na jednu stranu promatrajući rezultat.

Ovo je bio redosled događaja:

Bojntonovi i Džeferson Koup napuštaju kamp (približno) 3:05, dr. Žerar i Sara King napuštaju kamp (približno) 3:15

Ledi Vestholm i gđica Pirsnapuštaju kamp (približno) 4:15

Dr Žerar se vraća u kamp 4:20

Linoks Bojnton se vraća u kamp 4:35

Nadin Bojnton se vraća u kamp i razgovara sa gđom Bojnton 4:40

Nadin Bojnton napušta svekrvu i ide u markizu (približno) 4:50

Kerol Bojntonse vraća u kamp 5:10

Ledi Vestholm, gđica Pirs i g. Džeferson Koup se vraćaju u kamp 5:40

Rejmond Bojnton se vraća u kamp 5:50

Sara King se vraća u kamp 6:00

Tijelo otkriveno 6:30

„Pitam se", reče Herkul Poaro. Spremio je spisak, otišao do vrata i naredio da mu se dovede Mahmud. Podbuli vodič bio je pričljiv. Riječi su tekle iz njega kao nadiruća bujica. „Uvek, uvijek mene okrivljuju. Što god da se dogodi uvijek kažu da je moja krivica. Uvijek moja krivica. Moj sav život jedna beda!"

Konačno je Poaro uspio da obuzda bujicu i da postavi svoja pitanja.

„Pola šest, kažete? Ne, ja ne misli nijedan sluga bio tamo. Vidite, ručak je kasno - dva sata. I onda da se očisti. Poslije ručka celo popodne spava. Da, Amerikanci, oni ne uzmu čaj. Svi smjestili spavati do pola četiri. U pet, ja koji sam oličenje efikasnosti - uvijek - uvijek pazim na udobnost dama i gospode ja služi, ja izašla znajući da u to vrijeme sve engleske dame žele čaj.

Ali nitko tamo. Oni svi otišli šetaju. Za mene, to je vrlo dobro - bolje nego inače.

Mogu da se vratim spavam. U četvrt do šest počinje nevolja - velika engleska dama - vrlo velika dama - vrati se i traži čaj mada dječaci sada postavljaju večeru. Ona pravi dosta galamu - kaže voda mora ključa - ja treba da sam proverim. Ah, moj dobri gospodine! Kakav život! Ja čini sve što može - uvijek sam kriv - ja..."

Poaro ga je kratko prekinuo. „Ima još jedna mala stvar. Preminula gospoda je bila ljuta na jednog od momaka. Da li znate, koji je to bio i o čemu se radilo?"

Mahmudove ruke su se digle ka nebu.

„Trebalo li da znam? Svakako ne, stara gospođa se nije meni žalila."

„Možete li da saznate?"

„Ne, dobri moj gospodine, to bi bilo nemoguće. Nitko od momaka neće to da prizna. Stara dama ljuta, kažete? Onda prirodno dječaci ne bi kazali. Abdul kaže to Mohamed, a Mohamed kaže to Aziz, a Aziz kažete Aisa i tako redom.

Oni svi vrlo glupi beduini - razumije ništa."

Poaro je uspio da se oslobodi vodiča. Zatim je odnio svoju listu pukovniku Karberiju.

Karberi je namjestio kravatu malo ukrivo i upitao:

„Imate li nešto?"

Poaro je sjeo. „Hoćete li da vam kažem svoju teoriju?"

„Ako hoćete", rekao je pukovnik Karberi i uzdahnuo.

„Moja teorija je da je kriminologija najlakša znanost na svijetu! Samo treba pustiti kriminalca da priča - prije ili kasnije on će vam sve reći."

„Sećam se da ste tako nešto rekli i ranije. Tko vam je kazao stvari?"

„Svi." Ukratko, Poaro je prepričao sve razgovore koje je imao tog jutra.

„Hm", reče Karberi. „Dobili ste jedan ili dva putokaza, možda. Šteta što izgleda da pokazuju u suprotnim smjerovima. Imamo li slučaj?"

„Ne."

Pukovnik Karberi je ponovno uzdahnuo. „Toga sam se plašio."

„Ali prije mraka", reče Poaro, „imaćete istinu!"

„Pa, to je sve što ste mi ikad obećali", reče Karberi.

"I prilično sam sumnjao da to možete! Jeste li sigurni?"

„Vrlo sam siguran."

„Mora da je lijepo tako se osjećati."

Ako je bilo laganog namigivanja njegovih očiju, izgledalo je da Poaro nije toga svjestan. Izvadio je svoj spisak.

„Uredno", rekao je pukovnik Karberi uz odobravanje. Nagnuo se nad njim. Poslije minut-dva reče:

„Znate što ja mislim?"

„Biću oduševljen ako mi kažete."

„Mladi Rejmond Bojnton je izvan toga."

„Ah! Tako mislite?"

„Da. Jasno kao dan što je on mislio. Mogli smo da znamo da je on izvan toga.

Pošto je, kao u detektivskim romanima, on najsumnjivija osoba. Pošto ste ga praktično čuli da kaže da će se otarasiti stare gospode - mogli smo da znamo da je nevin!"

„Vi čitate detektivske priče, da?"

„Hiljade njih", rekao je pukovnik Karberi. Dodao je tonom učenika željnog znanja:

„Pretpostavljam da vi ne biste mogli da radite takve stvari koje rade detektivi u knjigama? Napisati spisak značajnih činjenica - stvari koje naizgled ništa ne znače, ali su strašno važne?"

„Ah", reče Poaro ljubazno. „Vi volite takvu vrstu detektivskih priča? Pa naravno, napraviti ću vam to sa zadovoljstvom."

Stavio je list papira ispred sebe i zapisao brzo i uredno: Gđa Bojnton je uzimala smjesu koja sadrži digitalis.

Dr Žeraru nedostaje špric za injekcije.

Gđa Bojnton je definitivno uživala da drži svoju obitelj podalje od drugih ljudi.

Gđa Bojnton je tog popodneva ohrabrila svoju obitelj da idu i ostave je.

Gđa Bojnton je bila mentalni sadista.

Daljina između markize i mjesta gdje je sjedila gđa Bojnton je (grubo)200 jardi.

G. Linoks Bojnton je najprije rekao da ne zna kad se vratio u kamp, ali je kasnije priznao da je navio ručni sat njegove majke na pravo vrijeme.

Dr Žerar i gđica Ginevra Bojnton imali su šatore jedan do drugog.

U 6:30, kada je večera bila spremna, jedan sluga je poslat da javi gđi Bojnton.

Pukovnik je to pomno pročitao sa velikim zadovoljstvom.

„Kapitalno!", rekao je. „Prava stvar! Učinili ste da bude teško – naizgled nevažno - apsolutno autentično! Usput, izgleda mi da ima jedna ili dvije prilično primetne omaške. Ali to je, pretpostavljam, nešto što namjerno zamagljujete?"

Poaro je zatreptao očima, ali nije odgovorio.

„Tačka dva na primjer“, pokušao je pukovnik Karberi. „Dr Žeraru nedostaje špric - da. Njemu također nedostaje koncentrovani rastvor digitalisa - ili nešto te vrste.“

„Ovo drugo“, reče Poaro, „nije važno na isti način na koji je važno odsustvo šprica.“

„Sjajno!“, rekao je pukovnik Karberi dok mu se lice ozarilo osmijehom.

„Uopšte ne shvaćam. Ja bih rekao da je digitalis mnogo važniji od šprica! I što je sa tim motivom sluga koji štrči - sluga je poslat da joj kaže da je večera gotova - i ta priča da je ona mahala štapom na jednog slugu ranije tog popodneva?“

Nećete mi reći da je nekiod mojih jasnih pustinjskih pasa sustigao poslije svega? Jer“, dodao je pukovnik Karberi ozbiljno, „ako je tako, to bi bila prijevara.“

Poaro se smeškao, ali nije odgovorio.

19.

Sara King je sjedila na jednom uzvišenju i kidala poljsko cvijeće. Dr.Žerar je sjedio na zidiću od grubog kamena blizu nje. Iznenada je bijesno kazala: „Zašto ste započeli sve ovo? Da nije bilo vas...”

Dr Žerar reče polako: „Mislite da je trebalo da šutim?”

„Da.”

„Znajući ono što sam znao?”

„Vi niste znali”, reče Sara. Francuz je uzdahnuo.

„Znao sam. No, priznajem da se n može biti apsolutno siguran.”

„Da, može”, reče Sara beskompromisno. Francuz je slegao ramenima.

„Da, možda!”

Sara je govorila: „Vi ste imali groznicu - visoku temperaturu – niste mogli da budete čiste glave u vezi sa tim. Verovatn je špric bio tu sve vrijeme. I možda ste pogriješili u vezi sa digitoksinom ili je možda neki sluga preturao po torbi.”

Žerar je rekao cinično:

„Ne treba da brinete! Dokazi su skoro sasvim neuverljivi. Vidjet ćete da će se vaši prijatelji Bojntono vi izvući!”

Sara je rekla bijesno: „Ja ne želim ni to.”

Zatresao je glavom. „Vi ste nelogični!”

„Zar to niste bili vi”, upitala je Sara, “u Jeruzalemu, koji ste kazali mnogo toga o ne uplitanju?”

„Ja se nisam uplitaio. Samo sam rekao ono što znam!”

“A ja kažem da to ne znate - oh, zaboga, opet smo na istom! Vrtim se ukруг.”

Žerar je rekao nježno:

„Žao mi je, gđice King.” Sara reče tihim glasom: „Vidite, na kraju krajeva, oni se nisu izvukli - nitko od njih! Ona je još tu! Čak i iz groba ona još uvijek može da ustane i da ih drži. Osjećam - osjećam da ona uživa u ovome!” Onda reče sasvim drugačijim tonom: „Onaj čovečuljak se penje uzbrdo.”

Tamnim očima pratila je uspinjanje Herkula Poaroa. Stigao je do njih uz glasno „uf” i obrisao čelo. Onda je tužno pogledao usvoje lakovane cipele.

„Avaj”, reče. „Ova kamenita zemlja! Sirote moje cipele.”

„Možete da pozajmite od ledi Vestholm aparat za čišćenje”, rekla je Sara neljubazno. “I njenu četku za prašinu. Ona putuje sa jednom vrstom opreme za održavanje domaćinstva.”

„To neće ukloniti ogrebotine, gospođice.”

„Možda neće. Zašto, pobogu, nosite takve cipele u ovakvoj zemlji?”

Poaro je nagnuo glavu malo u stranu.

„Volim da je moja pojavu soigne1', rekao je.

„Ja bih digla ruke od takvih pokušaja u pustinji."

„Žene ne izgledaju najbolje u pustinji", reče dr. Žerar pospano.

„Ova gđica King, da - ona uvijek izgleda uredno i dobro sređeno. Ali ona leđi Vestholm u njenim velikim debelim jaknama i suknjama i onim užasno neprikladnim jahaćim hlačama i čizmama! I sirota gđica Pirs - njena odjeća je tako mlitava ka sparušeno lišće kupusa i osušeno zrnevlje koje zveckaa! Čak n mlada gđa Bojnton, koja je lijepa žena, nije, kako biste vi kazali, šik! Njena odjeća je nezanimljiva."

Sara reče nestrpljivo:

„Pa, pretpostavljam da se g. Poaro ni je popeo ovamo da bi razgovarao o odjeći!"

„Tačno", reče Poaro. „Došao sam da se posavjetujem s Žerarom - njegovo mišljenje bi mi koristilo - i vaše također, g spodice - vi ste mladi i savremeni u Vašoj psihologiji. Želim znam, vidite, sve što možete dami kažete o gđi Bojnton."

„Zar ne znate sve to napamet?", upitala je Sara.

„Ne. Imam osjećaj - više od osjećaja - sigurnost da je mentalni sklop gđe Bojnton vrlo važan u ovom slučaju. Takav tip kao što je ona je bez sumnje je poznat dr. Žeraru."

„S moje točke gledišta, ona je svakako bila zanimljiva za proučavanje", rekao je doktor.

„Kažite mi."

Dr Žerar je opisao svoje interesiranje za tu obitelj, svo razgovor sa Džefersonom Koupom i njegovo potpuno pogrešn shvaćanje situacije.

„On je, dakle, sentimentaln", reče Poaro.

"Oh, suštinski! On ima ideale - koji su u stvari zasnovan' na lenjosti. Uzimati ljudsku prirodu s najbolje strane i svijet smatrati prijatnim mjestom jeste nesumnjivo najlakši način života Džeferson Koup, shodno tome, nema ni najmanju ideju kakvi su ljudi u stvari."

„To ponekad može da bude opasno", reče Poaro.

Dr Žerar je nastavio: „On je uporno promatrao ono što mogu da opišem kao „situaciju Bojntonovih" kao slučaj pogrešne privrženosti. O skrivenoj mržnji, pobuni, ropstvu i bedi on je imao samo najslabiji nagovještaj."

„To je glupo", komentirao je Poaro.

„Svejedno", nastavio je dr. Žerar, „čak ni najdobronamerniji tupavi sentimentalni optimista ne može da bude sasvim šlep. Mislim da su se na putu za Petru g. Džefersonu Koupu otvorile oči."

Tu je opisao razgovor koji je imao sa Amerikancem ujutro onog dana kada je umrla gđa Bojnton.

„To je zanimljiva priča, ta priča o služavki", reče Poaro zamišljeno. „To baca svetio na metode stare žene."

Žerar reče: „To je sve zajedno bilo jedno čudno, neobično jutro! Vi niste bili u Petri, g. Poaro? Ako odete morate svakako da se popnete do mjesta za žrtvovanje. Ono ima jednu - kako da kažem? – jednu atmosferu!" Opisao je mjesto detaljno i dodao „Ova gospođica je sjedila kao mladi sudac i govorila o žrtvovanju jednog bića da bi se spasila mnoga. Sjećate se, gđice King?"

Sara je zadržtala. „Nemojte! Nemojmo da pričamo o tom danu!"

„Ne, ne", reče Poaro. „Hajde da pričamo o događajima iz dalje prošlosti. Interesira me, dr. Žerar, vaša skica naravi

gde Bojnton. Ono što ja ne razumijem sasvim je sljedeće - pošto je dovela svoju obitelj u potpunu zavisnost, zašto je organizirala ovo putovanje u inozemstvo gdje je svakako postojala opasnost od spoljašnjih kontakata i od toga da njen autoritet oslabi?"

Dr Žerar se nagnuo naprijed uzbuđeno.

„Ali to je upravo to! Sve stare dame su iste širom svijeta. Njima je dosadno!

Ako im je specijalnost da igraju pasijans one se zasite pasijansa koji isuviše dobro znaju. Žele da nauče novi pasijans. Ista stvar je sa starom gospođom čija rekreacija (makako to nevjerojatno zvučalo) jeste mučenje i vlast nad ljudskim bićima!

Gđa Bojnton je ukrotila svoje tigrove. Možda je bilo nekog uzbuđenja dok su prolazili kroz pubertet. Linoksova ženidba sa Nadin bila je avantura. Ali onda je sve postalo otrcano. Linoks je tako utonuo u melanholiju da ga je praktično nemoguće povrijediti ili uznemiriti. Rejmond i Kerol ne pokazuju nikakve znakove pobune. Ginevra - ah! la pauvre Ginevra - ona je, sa gledišta njene majke, najbjedniji od svih natjecatelja u tom sportu. Jer je Ginevra našla način da se izvuče! Ona bježi od stvarnosti u fantaziju. Što je majka više proganja, ona lakše nalazi potajno uzbuđenje u tome da bude proganjena heroina!

Sa točkogledišta gđe Bojnton sve je to smrtno dosadno. Ona žudi, kao Aleksandar, da pokori nove svjetove. I tako planira putovanje u inozemstvo.

Tamo će biti opasnosti da se njene ukroćene životinje pobune, biće prilike da se nanese sveža patnja! To zvuči apsurdno, ali je tako! Želela je novo uzbuđenje."

Poaro je duboko uzdahnuo. „To je savršeno. Da, točno vidim što mislite. Tako je bilo. Sve se uklapa. Izabrala je da živi opasno, la maman Bojnton- i platila je ceh!"

Sara se nagnula naprijed, njeno inteligentno lice bilo je veoma ozbiljno.

„Mislite", rekla je, „da je ona sa svojim žrtvama otišla predaleko i - i da su se one okrenule protiv nje - ili - ili jedno od njih?"

Poaro je načinio naklon glavom. Sara reče, pomalo bez daha: „Koji od njih?"

Poaro je pogledao. Nije odgovorio - zapravo je bio spašen odgovora jer mu je u tom trenutku Žerar dodirnuo rame i rekao:

„Pogledajte."

Djevojka je hodala padinom brda. Kretala se čudnom ritmičkom ljupkošću koja je nekako odavala utisak da ona nije sasvim stvarna. Zlatno crvena kosa presijavala se na suncu, čudan tajanstveni osmijeh podigao je divne uglove njenih usta.

Poaro je zaustavio dah. Rekao je:

„Kakva ljepota! Kakva čudna ljepotakoja se kreće! Tako bi trebalo da se igra Ofelija - kao mlada boginja zalutala iz drugog svijeta, sretna što je umakla od stega ljudskih radosti ipatnji."

„Da, da, u pravu ste", rekao je Žerar. „To je lice koje se sanja, zar ne? Jasam ga sanjao. U groznici sam otvorio oči i vidio to lice - sa njegovim slatkim vanzemaljskim osmijehom... To je bio lijep san. Bilo mi je žao da se probudim.."

A onda, vrativši se svom uobičajenom maniru reče:

„To je Ginevra Bojnton." Sljedećeg trenutka djevojka je stigla do njih. Dr Žerar je izvršio predstavljanje: „Gđice Bojnton, ovo je g. Herkul Poaro."

“Oh!" Gledala ga je nesigurno. Sastavila je prste i nesigurno ih odvajala i satavljala u parovima. Začarana nimfa se

vratila iz začarane zemlje. Sada je bila samo jedna obična nespretna djevojka, pomalo nervozna i izgubljena.

Poaro reče: „Sreća je što sam vas sreo ovdje, gospođice. Tražio sam vas u hotelu.”

Jeste li?” Njen osmijeh je bio odsutan.

Rekao je: „Hoćete li malo da prošetate sa mnom?”

Krenula je, dosta odlučno se pokoravajući njegovom hiru. Onda je rekla prilično neočekivano, čudnim, užurbanim glasom:

„Vi ste, vi ste detektiv, zar ne?”

„Da, gospođice.” Ginevra Bojnton je disala vrlo mekano: „Vi ste došli da me zaštitite?” Poaro je sukao svoje brkove zamišljeno.

„Da li ste u opasnosti, gospođice?”

„Da, da.” Gledala je okolo brzim, sumnjičavim pogledom.

„Govorila sam dr. Žeraru o tome u Jeruzalemu. On je bio vrlo pametan. Nije dao nikakav znak. Ali me je pratio - do tog strašnog mjesta s crvenim stijenama.”

Tresla se. „Oni su mislili da me tamo ubiju. Moram da budem stalno na oprezu.”

Poaro je klimnuo blago i strpljivo. Ginevra reče:

„On je ljubazan - i dobar. On je zaljubljen u mene!”

„Da?”

“Oh, da. On izgovara moje ime li snu..” Lice joj se razmekšalo - ponovno se neka vrsta treperave, vanzemaljske ljepote nazirala na njemu.

„Videla sam ga - kako leži i vrti se i uvija - i kako izgovara moje ime... iskrala sam se polako.”

Zastala je. „Mislila sam da je možda on poslao po vas? Imam strašno mnogo neprijatelja, znate. Oni su svuda oko mene. Ponekad su prijerušeni.”

„Da, da”, rekao je Poaro nježno. „Ali ovdje ste sigurni - sa celom vašom porodicom.”

Ona se uspravila ponosno.

„Oni nisu moja obitelj! Nemam ništa s njima. Ne mogu da vam kažem tko sam ja u stvari - to je velika tajna.”

Nježno je rekao: „Da li je smrt vaše majke veliki šok za vas, gospođice?”

Ginevra se ukopala. „Kažem vam - ona nije bila moja majka! Moji neprijatelji su joj plaćali da se pretvara da jeste i da pazi da ne pobjegnem!”

„Gde ste vi bili onog popodneva kad je ona umrla?” Spremno je odgovorila:

„Bila sam u šatoru... Bilo je vruće unutra, ali nisam se usuđivala da izađem. Oni bi mogli da me uhvate.”

Malčice jezadrhtala. Jedan od njih - pogledao je u moj šator. Bio je maskiran, ali sam ga prepoznala. Pravila sam se da spavam. Seik ga je poslao. Šeik je želio da me otme, naravno.”

Nekoliko trenutaka Poaro je hodao ćutke, a onda je rekao: „To su vrlo lijepe priče koje vi sebi pripovedate.”

Povikala je: „Oni su stvarni - stvarni.. " Onda se ljutito okrenula i otrčala niz brdo. Poaro je stajao i gledao za njom. Kroz minut ili dva začuo je glas izasebe.

„Šta ste joj rekli?" Poaro se okrenuo i pogledao tamo gdje je stajao dr. Žerar, pomalo bez daha.

Sara je išla prema njima, ali ležernijim korakom. Poaro je odgovorio na Žerarovo pitanje.

„Rekao sam joj da ona zamišlja neke lijepe priče."

Doktor je klimnuo glavom zamišljeno.

“A ona se naljutila! To je dobar znak. To, vidite, pokazuje da ona još nije sasvim prošla kroz vrata. Ona još uvijek zna da to nije istina. Izlečiću je."

„Ah, vi preduzimate liječenje?"

„Da. Razgovarao sam o tome s mladom gđom Bojnton i njenim mužem. Ginevra će doći u Pariz i smjestit će se u jednoj od mojih klinika. Poslije toga će se pripremati za pozornicu."

„Pozornicu?"

„Da - postoji mogućnost da u tome uspije. I to je ono što joj je potrebno - što ona mora da ima! U mnogim bitnim stvarima ona ima istu prirodu kao njena majka."

„Ne!", uzviknula je Sara revoltirano.

„Vama to izgleda nemoguće, ali neke osnovne osobine su iste. Obje su rođene sa velikim očekivanjima da budu važne, obje zahtijevaju da njihove ličnosti ostave utisak! Ovo jadno dijete bilo je osujećeno i gušeno na svakom koraku, nije joj omogućeno da oduška svojim osobnim žestokim ambicijama, da izrazi svoju ljubav prema životu i svoju bujnu romantičnu prirodu."

Kratko se nasmijao. „fious allons changer tout ga!"

Onda je, uz mali naklon, promrmljao: „Izvinićete me?" i požurio za djevojkom.

Sara je rekla: “Dr Žerar je izvanredno posvećen svom poslu."

„Primitio sam njegovu posvećenost", reče Poaro.

Sara reče namršteno: „Svejedno, ne mogu da podnesem što je poredi stom užasnom staricom - mada jednom - i sama sam osjećala sažaljenje za gđu Bojnton."

„Kada je to bilo, gospođice?"

„Tada, u Jeruzalemu, pričala sam vam o tome. Iznenada sam osjetila kao da sam sve pogrešno razumjela. Znaete to osjećanje koje imate Done kad kad vam se zakratko učini da sve izgleda drugačije? Ja sam sve uzbunila oko toga i otišla i napravila budalu od sebe!"

“Oh, ne - to ne!" Sara je, kao i uvijek kad bi se sjetila svog razgovora sa gđom Bojnton, trenutno pocrvenjela.

„Osećala sam se sva zanesena kao da mi je to bila misija! Kasnije, kad me ledi Vestholm fiksirala ribljim očima i rekla da me je vidjela kako razgovaram sa gđom Bojnton, pomislila sam da je vjerojatno čula i osjećala sam se kao najkompletniji magarac."

Poaro je rekao: „Šta vam je tačno rekla gđa Bojnton? Možete li da se sjetite tačnih riječi?"

„Mislim da mogu. Ostavile su priličan utisak na mene. Ja nikad ne zaboravljam.

Tako je rekla. Zapamtite. Nikad ništa nisam zaboravila – ni postupak, ni ime, ni lice. Sara se stresla. „Rekla je to

tako zločesto – nije čak ni gledala u mene.

Osjećam - osjećam kao da čak i sada mogu da je čujem.."

Poaro reče nježno: „To je na vas ostavilo jak utisak?“ „Da. Ja se ne dam lako zaplašiti - ali ponekad sanjam kako mi ona govori te riječi i mogu da vidim njeno ružno, zlobno, trijumfalno lice. Uh!"

Kratko se stresla. Onda se iznenada okrenula prema njemu.

“G. Poaro, možda ne bi trebalo da pitam, ali da li ste nešto zaključili u vezi ovog posla?"

„Da." Njene usne su zadrhtale dok je pitala:

„Šta?“ „Otkrio sam s kim je razgovarao Rejmond Bojnton one noći u Jeruzalemu.

To je bila njegova sestra Kerol."

„Kerol - pa naravno!" Onda je nastavila: „Da li ste mu rekli - da li ste ga pitali.."

Nije mogla da nastavi.

Poaro je gledao u nju ozbiljno i saosećajno. „To vam znači- tako mnogo, gospođice?"

„To znači baš sve!", reče Sara. Onda je skupila ramena. „Ali moram daz nam!"

Poaro reče mirno: „Rekao mi je da je to bio histerični ispad- ništa više! Da su on i njegova sestra bili razdraženi. Rekao mi je da je na dnevnom svijetlu ta ideja oboma izgledala nezamisliva."

„Vidim.."

Poaro reče nježno: „Gđice Sara, zar nećete da mi kažete što vas to plaši?"

Sara mu je okrenula blijedno, očajno lice.

„Tog popodneva - mi smo bili zajedno. On me je napustio govoreći - govoreći da želi da učini nešto sada - dok ima hrabrosti. Mislila sam da je htio samo - da joj kaže. Ali pretpostavivši da je mislio..."

Njen glas je utihnuo. Stajala je ukočeno, boreći se da se kontrolira.

20.

Nadin Bojnton je izašla iz hotela i nesigurno oklijevala. Figura koja je čekala je iskočila. G. Džeferson Koup je odmah bio pored svoje dame.

„Hoćemo li dašetamo ovuda? Mislim da je to najprijetnije.“

Pošli su u šetnju i g. Koup je govorio. Riječi su mu izlazile slobodno, mada pomalo monotono. Nije sigurno da li je primećivao da ga Nadinne sluša. Kada su skrenuli na kamenitu, cvijećem pokrivenu padinu brda ona ga je prekinula.

„Džefersone, žao mi je. Moram da razgovaram s tobom.“

Lice joj je ubledelo.

„Pa, naravno, draga moja. Što god želiš, samo nemoj da se uznemiravaš.“

Ona reče: „Pametniji si nego što sam mislila. Ti znaš, zar ne, što ću ja reći?“

„Nesumnjivo je istina“, reče g. Koup, „da okolnosti mijenjaju stvari. Ja osjećam, vrlo duboko, da u sadašnjim okolnostima možda treba da se neke odluke ponovno razmotre.“ Uzdahnuo je.

„Treba da ideš pravo naprijed Nadin i da uradiš baš ono što želiš.“

Rekla je s iskrenim osećajem: „Tako si dobar, Džefersone. Tako strpljiv!“

Osjećam da sam bila vrlo loša prema tebi. Zaista sam bila sasvim nekorektna prema tebi.“

„Sad, gledaj, Nadin, da uzmemo ovo kako treba. Uvijek sam znao kakva su moja ograničenja kada si ti u pitanju. Imao sam najdublje poštovanje i divljenje prema tebi uvijek od kad te znam. Sve što želim je tvoja sreća. To je sve što sam ikad želio. Skoro sam poludio gledajući te nesrećnu. I mogu da kažem da sam krivio Linoksa. Osjećao sam da on ne zaslužuje da te zadrži ako mu nije stalo do tvoje sreće malo više nego što je to izgledalo.“ G. Koup je uzeo zrak i nastavio:

„Sada priznajem da poslije putovanja s tobom u Petru, osjetio sam da možda Linoksa ne treba tako mnogo kriviti kao što sam mislio. Ne želim da kažem ništa protiv mrtvih, ali mislim da je tvoja svekrva bila možda neobično teška žena.“

„Da, mislim da može tako da se kaže“, promrmljala je Nadin.

„Bilo kako bilo“, nastavio je g. Koup, „ti si došla jučer i rekla mi da si definitivno odlučila da napustiš Linoksa. Podržao sam tvoju odluku. To nije bilo ispravno - život koji si vodila. Ti si bila sasvim poštena prema meni.“

Nisi se pretvarala da ti se ja više nego samo sasvim blago sviđam. Sve što sam tražio bila je prilika da pazim na tebe i da te tretiram kao štobi trebalo da budeš tretirana. Mogu da kažem da je to popodne bilojedno od najsretnijih u mom životu.“

Nadin je uzviknula:

„Žao mi je... žao mi je.“

„Ne, draga moja, jer sve vrijeme sam imao osjećanje kao da to nije stvarno.“

Osjećao sam da je to prilična lutrija da li ćeš promeniti mišljenje do sljedećeg jutra. Pa, stvari su sada drukčije. Ti i Linoks možete da vodite svoj život.“

Nadin reče polako: „Da, ne mogu da napustim Linoksa. Molim te da mi oprostiš.“

„Nema što da se prašta“, izjavio je g. Koup. „Ti i ja ćemo ponovno biti stari prijatelji. Jednostavno ćemo da zaboravimo to popodne.“

Nadin je stavila ruku nježno na njegovu. „Dragi Džefersone, hvala ti. Idem sada da nađem Linoksa.“

Okrenula se i ostavila ga. G. Koup je nastavio sam.

Nadin je našla Linoksa kako sjedi na vrhu ostataka grčko-rimskog teatra. Jedva da je primijetio dok nije klonula bez daha pored njega. „Linoks.“

On se okrenuo do pola.

„Nismo mogli da razgovaramo do sada. Ali ti znaš, zar ne, da te ja neću napustiti?“

„Da li si ikada stvarno to mislila, Nadin?“

Klimnula je. „Da. Vidiš, izgledalo je da je još jedino to moglo da se uradi. Nadala sam se - da bi ti pošao za mnom. Jadni Džeferson, kako sam loša bila prema njemu.“

Linoks se iznenada kratko nasmijao. „Ne, nisi. Nikome tko je tako nesebičan kao Koup ne treba dati pun delokrug za njegovu plemenitost! I bila si u pravu, Nadin. Kad si mi rekla da odlaziš s njim priredila si mi šok života! Znaš, pošteno, mislim da sam postao čudan ili tako nešto uposljednje vrijeme. Zašto, do đavola, nisam pucnuo prstima majci u lice i otišao s tobom kad li to željela?“

Ona reče nježno: „Nisi mogao, dragi moj.“

Linoks reče duboko zadubljen u misli: „Majka je bila prokleta čudne naravi...“

Vjerujem da nas je sve polu hipnotisala.“

„Jeste.“

Linoks je bio zamišljen još minut ili dva. Onda je rekao:‘

„Kad si mi reklato popodne - to je bilo kao udarac u glavu! Vratio sam se polu omamljeni iznenada sam vidio kakva sam prokleta budala bio! Shvatio sam da mogu da uradim samo jednu stvar ako ne želim da te izgubim.“ Njegov ton je posta ozbiljniji. „Otišao sam i..“

„Nemoj..“

Brzo je pogledao. „Otišao sam i - posvađao se s njom.“

Govorio je sasvim promjenjenim tonom - pažljivo i prilično bezvučno.

„Rekao sam joj da moram da biram između nje i tebe - i da sam izabrao tebe.“

Ponovio je, tonom zanimljivog samoodobravanja: „Da, to sam joj rekao.“

21.

Poaro je u povratku sreo dvije osobe. Prvi je bio Džeferson Koup.

"G. Herkul Poaro? Moje ime je Džeferson Koup."

Dva čovjeka su se rukovala ceremonijalno. Pridruživši se Poarou ušetnji g. Koup je objašnjavao:

„Upravo sam saznao da vršite neku vrstu rutinske istrage o smrti moje stare prijateljice gđe Bojnton. To je svakako bila šokantna stvar. Ne zaboravite, stara dama nije trebalo da preduzima tako zamorno putovanje, ali ona je bila tvrdoglava, g. Poaro.

Njena obitelj nije mogla ništa da uradi. Ona je bila neka vrsta kućnog tiranina.

Moralo je da bude po njenom!"

Nastala je pauza. „Hteo bih samo da vam kažem, g. Poaro, da sam ja stari prijatelj obitelji Bojnton. Prirodno, oni su svi uzbuđeni zbog ove stvari, prilično su nervozni i veoma napeti takode, znate, i ako ima nešto da se sredi - neophodne formalnosti za sahranu - prijenos tijela do Jeruzalema - pa, ja ću preuzeti na sebe koliko mogu brigu oko toga. Samo me pozovite za sve i to treba da se uradi."

„Siguran sam da će obitelj cijeliti vašu ponudu", reče Pairo. Dodao je:

„Mislim da ste vi posebno prijatelj mlade gđe Bojnton."

G. Džeferson Koup se malo zarumeneo. „Pa, nećemo mnogo o tome, g. Poaro.

Čujem da ste razgovarali s gđom Linoksa Bojntona jutros i možda vam je ona nagovestila kako su stvari stajale između nas, ali to je sad gotovo. Gđa Bojnton je vrlo fina žena i ona osjeća da je njena dužnost da bude uz muža u njegovoj žalosti zbog gubitka."

Poaro je primio to obavještenje uz delikatni pokret glave.

„To je želja pukovnika Karberija da ima jasan izvještaj u vezi tog popodneva kad je umrla gđa Bojnton. Možete li da mi date pregled tog popodneva?"

„Pa, naravno. Poslije ručka i kratkog odmora otišli smo u neku vrstu neformalnog razgledanja okoline. Izbjegli smo, drago mi je da kažem, tog smrdljivog tumača.

U svakom slučaju, kao što rekoh, krenuli smo. Tada sam imao razgovor s Nadinom. Kasnije je htjela da bude nasamo sa svojim mužem da to raspravi s njim. Ja sam nastavio sam postepeno idući prema kampu. Na pola puta donde sreo sam dvije engleske dame koje su bile na jutarnjoj ekspediciji - koliko sam shvatio, jedna od njih je plemkinja, član Parlamenta."

Poaro je to potvrdio. „Ah, ona je fina žena, vrlo moćne inteligencije i vrlo dobro obavještena. Ona druga mi je izgledala kao slaba sestra - i izgledalo je da je mrtva umorna.

Ta jutarnja ekspedicija je bila vrlo naporna za jednu stariju damu, posebno ako ne voli visinu. Pa, sreo sam te dvije dame i bio samu mogućnosti da im pružim neke informacije o stanovnicima Nabateje, stare arapske kraljevine u Palestini.

Malo smo šetali okolo i vratili se ukamp oko šest. Ledi Vestholm je insistirala na čaju i imao sam zadovoljstvo da s njom popijem jednu solju - čaj je bio slab ali je imao zanimljiv ukus.

Onda su dječaci postavili sto za večeru i kada su poslali po staru gospođu, našli su je mrtvu u stolici."

„Da li ste je primijetili kad ste se vraćali?"

„Samo sam primijetio da je tamo - bilo je uobičajeno da sedi tamo popodne i uvečer, ali nisam posebno obratio pozornost. Objašnjavao sam leđi Vestholm naš skorašnji pad vrijednosti. Morao sam i da pazim na gđicu Pirs. Bila je tako umorna da su joj se krivili članci na nogama.“

„Hvala vam, g. Koup. Mogu li da budem tako indiskretan da vas pitamda li je gđa Bojnton ostavila veliko nasljedstvo?“

„Vrlo značajno. Striktno govoreći, nije ga ona ostavila. Ona je imala doživotni interes u njemu i, poslije njene smrti ono se dijeli između djece pokojnog Elmera Bojntona. Da, oni će od sada biti vrlo dobro zbrinuti.“

„Novac“, promrmlja Poaro, „čini mnoge razlike. Koliko je zločina počinjeno zbog njega!“

G. Koup je izgledao malo zatečen. „Pa, tako je.“

Poaro se slatko smeškao i mrmljao: „Ali ima toliko motiva za ubojstvo, zar ne?“

Hvala vam, g. Koup, na suradnji.“

„Nema na čemu, siguran sam“, reče g. Koup.

„Da li to vidim gđicu Kingkako sjedi gore? Popričaću s njom.“

Poaro je nastavio da silazi niz brdo. Sreo je gđicu Pirs koja se lomatala uzbrdo.

Pozdravila ga je bez daha.

“Oh, g. Poaro, tako mi je dragoda sam vas srela. Razgovarala sam sa tom vrlo čudnom djevojkom Bojnton - najmlađom, znate. Govorila je najčudnije stvari o neprijateljima i nekom šeiku koji hoće da je otme i špijunima svuda oko nje.“

Zaista, to je zvučalo veoma romantično Ledi Vestholm kaže da je sve to besmislica i da je ona jedno imala crvenokosu služavku koja je pričala iste takve laži, ali ponekad pomislim da je leđi Vestholm isuviše kruta.

A to može da bude istina, može li, g. Poaro? Čitala sam prije nekoliko godina da jedna od carevih kćerki nije ubijena u revoluciji u Rusiji nego je pobjegla tajno u Ameriku. Kako bi to bilo uzbudljivo!“

Gđica Pirs je izgledala zamišljeno i uzbuđeno. Poaro reče pomalo sentimentalno:

„Tačno je da u životu i mnogo čudnih stvari.“ „Ja nisam jutros sasvim razumjela tko ste vi“, reče gđica Pirs sklopivši ruke.

„Naravno, vi ste taj vrlo čuveni detektiv! Pročitala sam sve oslučaju A.B.C. Bilo je tako uzbudljivo. Upravo sam u to vrijeme radila kao guvernanta blizu Donkastera.“

Poaro je nešto promrmljao. Gđica Pirs je nastavila sa rastućim uzbuđenjem:

„Zato sam osjećala da možda - nisam bila u pravu - jutros. Uvijek mora sv da se kaže, zar ne? Čak i najmanji detalj ma koliko može da izgleda nebitan. Jer, naravno, ako ste vi umiješani u ovo, sirota gđa Bojnton mora da je bila ubijena!“

Sad mi je to jasno, zato sam se pitala da li treba da vam kažem - jer je to bilo prilično neobično, kad razmislim o tome.“

„Tačno“, reče Poaro. „I zato ćete mi ispričati sve o tome.“

„Pa, u stvari to i nije nešto mnogo. To je samo to da sam sljedećeg jutra poslije smrti gđe Bojnton ustala dosta rano - i pogledala sam van iz šatora da vidim izlazak sunca, znate...“

„Da, da. I vidjeli ste?“

„To je neobično - bar tada nije izgledalo mnogo. Ja sam samo vidjela da je djevojka Bojnton izašla iz šatora i bacila nešto pravo u potok - ništa u tome, naravno, ali to je svjetlucalo - na suncu!"

„Koja Bojnton djevojka je to bila?" „Mislim ona koju zovu Kerol - vrlo lijepa djevojka, tako slična svom bratu - oni bi stvarno mogli da budu blizanci. Ili je to mogla biti ona najmlađa. Sunce mi je udaralo u oči pa nisam mogla dobro da vidim. Ali ne mislim da je kosa bila crvena - samo brončana."

"I ona je bacila svjetlucavi predmet?", reče Poaro.

„Da. I, naravno, nisam mislila da je to nešto posebno, u to vrijeme. Ali kasnije sam šetala duž potoka i tamo je bila gđica King. I onda, među mnogim drugim vrlo neprikladnim stvarima - čak i konzerva ili dvije - vidjela sam malu svjetlu, metalnu kutiju.."

„Ali, da. Razumijem savršeno. Kao poručeno?"

„Da, kako pametno od vas. I pomislila sam: pretpostavljam da je djevojka Bojnton to bacila, ali to je lijepa kutijica. I iz puke radoznalosti ja sam je uzela i otvorila. Unutra je bila neka vrsta šprica - isti kao onaj kojim su me boli u ruku kada sam bila vakcinisana protiv tetanusa.

I pomislila sam kako je čudno baciti ga tako jer nije izgledao slomljen ili bilo što. Ali dok sam se čudila, gđica King me oslovila. Nisam je čula da dolazi. Rekla je: "

Oh, hvala vam - to je moj špric. Došla sam da ga potražim." Tako sam joj ga dala i ona se vratila u kamp.

Gđica Pirs je zastala, a onda žurno produžila: "I, naravno, očekujem da u tome nema ničeg - samo, izgledalo je pomalo čudno da Kerol Bojnton baci špric gđice King. Mislim, to je bi loneobično, ako znate što mislim. Mada, naravno, očekujem d postoji valjano objašnjenje."

Zastala je gledajući u Poaroa sa iščekivanjem. Njegovo lice je bilo ozbiljno.

„Hvala vam, gospođice. To što ste mi rekli možda nije važno samo po sebi, ali reći ću vam ovo To kompletira moj slučaj! Sada je sve jasno i u redu."

"Oh, stvarno?" Gđica Pirs je izgledala ozarena i zadovoljn kao dijete. Poaro je otrpazio do hotela. Kad se našao u svojoj sobi dodao je jedan red u svoj podsetnik:

Točkabr. 10. Nikad ne zaboravljam. Zapamtite to. Nika. ništa ne zaboravljam... Klimnuo je glavom: "Afow ouF, rekao je „Sada je sve jasno!"

22.

„Moje pripreme su završene“, rekao je Herkul Poaro. Uz mali uzdah načinio je jedan ili dva koraka unazad i promatrao kako je aranžirao jednu od slobodnih hotelskih soba.

Pukovnik Karberi se ne baš elegantno naslonio na krevet koji je bio gurnut do zida i nasmješio se.

„Vi ste zabavan prijatelj, zar ne, Poaro?“, reče. „Volite da dramatzujete stvari.“

„Možda, to je tačno“, priznao je mali detektiv. „Ali, u stvari, nije to sve samo zadovoljstvo. Ako igrate komediju morate prvo da postavite scenu.“

„Je li ovo komedija?“

„Čak i ako je tragedija - i tu također decor mora biti korektan.“

Karberi ga je gledao radoznavo. „Pa, to je vaša stvar! Neznam kakva vam je namjera. Mada mislim da vi imate nešto.“

„Imaću čast da vam predstavim ono što ste tražili od mene istinu!“

Poaro je pogledao u svoj sat. „Vreme je da započnemo naš postupak“, reče Poaro.

„Vi, mon Colonel, sešćete iza ovog stola u jednoj zvaničnoj pozi.“

„Oh, dobro“, gundao je Karberi.

„Ovde“, nastavio je Poaro lagano doterujući položaj stolić „postavićemo la famille Bojnton. A ovdje preko“, išao je dalje „postavićemo tri autsajdera koji imaju definitivno ulogu u slučaju.“

Dr Žerar, od čijih iskaza zavisi slučaj za sud. Gđica Sara King, koja ima dva odvojena interesa u slučaju, jedan osobni i jedan medicinskog radnika.

Također g. Džeferson Koup, koji je bi u intimnim odnosima sa Bojntonovima i tako može da bude opisan kao zainteresirana strana.“ Prekinuo je.

„Aha - evo ih, dolaze.“

Linoks Bojnton i njegova žena došli su prvi. Rejmond i Kerol su ih sledili. Ginevra je išla sama sa blagim odsutnim smiješkom na usnama. Dr. Žerar i Sara King su ih sledili. G. Kou je kasnio par minuta. Kad je on zauzeo svoje mjesto Poaro je istupio.

„Dame i gospodo“, rekao je, „ovo je sasvim neformalno okupljanje. To se zbilo tokom mog slučajnog prisustva u Amanu. Pukovnik Karberi mi je učinio čast da me savjetuje...“

Poaro je bio prekinut. To je došlo sa strane sa koje se naizgled najmanje moglo očekivati. Linoks Bojnton je rekao svađalački, „Zašto? Zašto bi vas, do đavola, on uvodio u ovu stvar?“

Poaro je raširio ruke uslužno. „Mene često pozivaju u slučajevima iznenadne smrti.“ Linoks Bojnton reče: „Lekari uvijek šalju po vas u slučaju otkazivanja srca?“

Poaro reče blago: „Otkazivanje srca je tako vrlo neodređen i nenaučni izraz.“

Pukovnik Karberi je pročistio grlo. Bio je to zvaničan zvuk. Progovorio je službenim tonom: „Najbolje je da to sasvim raščistimo. Obaviješten sam o okolnostima smrti. Vrlo prirodna pojava. Vrijeme neobično toplo- putovanje veoma naporno za jednu stariju damu lošeg zdravlja. Dotle je sve sasvim jasno.“

Ali, dr. Žerar je došao kod mene i dobrovoljno dao izjavu.."

Pogledao je ispitivački u Poaro. Poaro je klimnuo. "Dr Žerar je vrlo eminentan doktor sa svjetskom reputacijom. Svaka izjava koju on da treba da bude primljena sa punom pažnjom. Dr Žerar je izjavio sljedeće: onog jutra poslije smrti gđe Bojnton primijetio je da je određena količina jakog lijeka koji utječe na srce nestala iz njegove medicinske zalihe. Prethodnog popodneva primijetio je da je nestao jedan špric. Špric je vraćen tokom noći. Konačno - postojao je ubod iznad ručnog zgloba mrtve žene koji je odgovarao tragu od igle."

Pukovnik Karberi je zastao. "U tim okolnostima smatrao sam da je dužnost onih koji su na vlasti da istraže tu stvar. G. Herkul Poaro je bio moj gost i vrlo pažljivo je ponudio svoje visoko profesionalne usluge. Dao sam mu puna ovlaštenja da izvrši sva istraživanja koja želi. Sad smo se okupili da čujemo njegov izvještaj."

Nastupila je tišina - tako oštra da se moglo čuti, što bi se teklo, da padne igla.

Upravo tada, netko u susjednoj sobi je ispustio nešto, vjerojatno cipelu. To je zazvučalo kao bomba u tihoj atmosferi.

Poaro je brzo pogledao grupicu od troje ljudi s njegove destrane, a onda je okrenuo pogled ka petoro njih skupljenih zajedno sa lijeve strane.

Poaro reče mirno: „Kad mi je pukovnik Karberi spomenuo ovaj posao dao sam mu svoje mišljenje kao stručnjak. Rekao sam mu da bi moglo da bude nemoguće da se nađe dokaz - takav dokaz koji bi bio prihvatljiva sudu - ali sam mu rekao vrlo određeno da sam siguran da mogu da saznam istinu - jednostavno postavljajući pitanja ljudima koji su umiješani. Jer, dopustite mi da vam kažem ovo, prijatelji moji, da biste istražili zločin jedino što je neophodno je da dopustite krivcu ili krivcima da govore - uvijek, na kraju, oni vam kažu ono što želite daznate!"

Zastao je. „Tako, u ovom slučaju, mada ste me lagali, vi ste mi također, nesvesno, kazali istinu."

Čuo je slab uzdah, ali nije skrenuo pogled.

„Prvo sam razmotrio mogućnost da je gđa Bojnton umrla prirodnom smrću - i odlučio sam protiv toga. Lijek koji je nestao -špric - i iznad svega stav obitelji umrle dame, sve me je uverilo da takva pretpostavka ne bi mogla biti prihvaćena. Ne samo da je gđa Bojnton hladnokrvno ubijena - već je svaki član njene obitelji bio svjestan te činjenice!

Zajednički su reagirali kao krivci.

„Ali, postoje stupnjeva krivice. Ispitao sam dokaze pažljivo sa izgledom da se uvjerim da je ubojstvo - da, to je bilo ubojstvo! - izvršila obitelj stare dame radeći po usklađenom planu. Tu je postojao, mogu da kažem, nadmoćan motiv.

Svaki od njih i svi oni dobijali su njenom smrću - i u finansijskom smislu, jer bi odjednom stekli finansijsku nezavisnost i zaista uživali u vrlo značajnoj imovini, a također i u smislu oslobođenja od nečeg što je postala skoro nepodnošljiva tiranija.

„Da nastavim: odlučio sam, skoro istog trenutka, da teorija o usklađenom planu ne bi držala vodu. Priče obitelji Bojnton nisu se uklapale pažljivo jedna u drugu i nije bio pripremljen sistem ubedljivih alibija. Izgledalo je da činjenice više sugerišu da je jedan - ili možda dva- člana familije djelovao prema tajnom dogovoru i da su ostali bili saučesnici u toj stvari. Sljedeće sam razmotrio koji je posebno član ili članovi bio označen. Tu, mogu da kažem, bio sam sklon da se oslonim na izvesno komad dokaza koje je bilo poznato samo meni."

Herkul Poaro je prepričao svoje iskustvo iz Jeruzalema. „Prirodno, to je vrlo snažno ukazivalo na g. Rejmonda Bojntona kao prvog inicijatora u ovoj aferi.

Proučavajući obitelj došao sam do zaključka da je najvjerojatnije da je svoje povjerenje te noći ukazao svojoj sestri Kerol. Oni odgovaraju jedno drugom po pojavi i temperamentu i trebalo bi da su jako povezani saosećanjem, a također posjeduju nervozan, buntovan temperament potreban da bi se smislio jedan ovakav čin. To da su njihovi motivi bili djelimično nesebični - da oslobode celu obitelj, a posebno njihovu mlađu sestru - samo je doprinelo da

planiranje te smrti bude uverljivije."

Poaro je zastao na trenutak. Rejmond Bojnton je napola otvorio usta, a onda ih opet zatvorio. Gledao je pravo u Poaroa sa nekom vrstom neme agonije u pogledu.

„Pre nego što započnem slučaj protiv Rejmonda Bojntona hteo bih davam pročitam spisak značajnih momenata, koji sam ovog popodneva predočio pukovniku Karberiju:

Gđa Bojnton je uzimala smjesu koja sadrži digitalis.

Dr Žeraru nedostaje špric.

Gđa Bojnton je definitivno uživala da drži svoju obitelj podalje od drugih ljudi.

Gđa Bojnton je tog popodneva ohrabrila svoju obitelj da idu i ostave je.

Gđa Bojnton je bila mentalni sadista.

Daljina između markize i mjesta gdje je sjedila gđa Bojnton je (grubo) 200 jardi.

G. Linoks Bojnton je najprije rekao da ne zna kad se vratio u kamp, ali je kasnije priznao da je navio ručni sat njegove majke na pravo vrijeme.

Dr Zerar i gđica Ginevra Bojnton imali su šatore jedan do drugog.

U 6:30 kada je večera bila spremna jedan sluga je poslat da javi gđi Bojnton.

Gđa Bojnton je u Jeruzalemu upotrebila ove riječi: 'Nikad ne zaboravljam.

Zapamtite. Nikad nisam ništa zaboravila.'

Mada sam ove točke naveo odvojeno, one slučajno mogu da se svrstaju u parove.

To je slučaj, na primjer, sa prve dvije. Gđa Bojnton je uzimala smjesu koja sadrži digitalis. Dr Zeraru nedostaje špric.

Ove dvije točke bile su prvo što me je pogodilo u vezi sa slučajem i mogu da vam kažem da su mi izgledale vrlo neobične - i prilično protivrečne. Ne vidite na što mislim? Nije važno. Vratit ću se na tu točku uskoro.

„Zaključicu svoju studiju o mogućnosti krivice Rejmonda Bojntona. Njega sam čuo kako razgovara o mogućnosti da se oduzme život gđi Bojnton. Bio je u stanju velike nervne uzbuđenosti. On je - gospođica će mi oprostiti..", naklonio se izvinjavajući se Sari, „on je upravo prolazi kroz trenutke velike emocionalne krize. To jest, on se zaljubio. Zanos njegovih osećanja mogao je da ga tjera da djeluje na jedan od nekoliko načina. Mogao je da osjeća blaženo i razneženo prema svijetu uopšte, uključujući i njegovu maćehu - mogao je da osjeća hrabrost da joj se konačno odupre i otrese njenog utjecaja - ili je mogao da nade baš dodatni poticaj da svoj zločin sprovede iz teorije u praksu.

To je teorija! Sada ćemo da ispitamo činjenice"

„Rejmond Bojnton je napustio kamp sa ostalima oko tri i petnaest. Gđa Bojnton je tada bila živa i zdrava. Nedugo zatim, Rejmond i Sara King imali su razgovor licem u lice. Zatim je otišao. Po njemu, vratio se u kamp u deset minuta do šest.

Popeo se do svoje majke, razrtenio s njom riječi, zatim je otišao u svoj šator i kasnije u markizu. On kaže da je u deset minuta do šest gđa Bojnton bila živa i zdrava.

Ali sada dolazimo do činjenice koja direktno protivreči toj tvrdnji. U pola sedam je sluga otkrio smrt gđe Bojnton. Gđica King, koja je završila medicinu, pregledala je njeno tijelo i ona se kune da sasvim sigurno u to vrijeme, mada nije posebno obratila pozornost na vrijeme smrti, to se veoma sigurno i nesumnjivo dogodilo najmanje jedan sat

prije šest sati.

„Ovde, vidite, imamo dvije suprotne tvrdnje. Da ostavimo po strani mogućnost da je gđica King mogla da pogriješi..“

Sara ga je prekinula. „Ja ne griješim. To jest, da jesam ja bih to priznala.“

Poaro joj se ljubazno naklonio. „Onda imamo samo dvije mogućnosti - ili gđica King ili g. Bojnton lažu!

Da razmotrimo razloge da Rejmond Bojnton to uradi. Pretpostavimo da gđica King nije pogriješila i da ne laže namjerno. Kakav je onda bio slijed događaja?

Rejmond Bojnton se vraća u kamp, vidi svoju majku koja sjedi u otvoru pećine, penje se kod nje i vidi da je mrtva. S on radi? Da li poziva pomoć? Da li odmah obavještava kamp što se dogodilo? Ne, on čeka minut-dva, a onda produžava u svoj šator i pridružuje se svojoj obitelji u markizi i ne kaže ništa.

Takvo ponašanje je izuzetno čudno, zar ne?“Rejmond je rekao nervoznim, oštrim glasom: „To bi, naravno, bilo idiotski. To mora da vam pokazuje da je majka bila živa i zdravu to vrijeme, kao što sam i rekao. Gđica King je bila usplahirena i uzbuđena i napravila je grešku.“

„Može se postaviti pitanje“, reče Poaro mirno nastavljajući da se obara na njega, „da li je možda mogao postojati razlog za takvo ponašanje? Izgleda, usprkos svemu, da Rejmond Bojnton ne može da bude kriv pošto je u vrijeme kada je on, po saznanju, jedino mogao da priđe svojoj maćehi tog popodneva, ona već netko vrijeme bila mrtva. Ako pretpostavimo, dakle, da je Rejmond Bojnton nevin, možemo li da objasnimo njegovo ponašanje?

“I ja tvrdim da, pod pretpostavkom da je nevin, možemo! Zato što se sjećam onog dijela razgovora koji sam čuo. Ti vidiš, zar ne, da ona morada bude ubijena?, on se vraća iz šetnje i nalazi je mrtvu i odjednom mu njegova nečista savjest ukazuje na izvesnu mogućnost. Plan je izvršen - ne sa njegove strane - već njegovog drugara u planu. On sumnja da je njegova sestra, Kerol Bojnton, krivac.“

„To je laž“, rekao je Rejmond tihim drhtavim glasom.

Poaro je nastavio: „Razmotrimo sada mogućnost da je Kerol Bojnton ubojica.“

Kakvi su dokazi protiv nje?

Ona ima isti visoko napet temperament - onu vrstu temperamenta koja može da vidi takvo djelo kao heroizam. S njom je Rejmond Bojnton razgovarao one noći u Jeruzalemu. Kerol Bojnton se vratila u kamp u pet. Vrijeme se dovoljno uklapa. Slučaj protiv Kerol Bojnton je sasvim moguć.“

Zastao je. Kerol je podigla glavu. Njene oči gledale su u njegove čvrsto i tužno.

„Ima još jedna stvar. Sljedećeg jutra, vrlo rano, Kerol Bojnton je viđena kako baca nešto u potok. Ima razloga da se vjeruje da je to 'nešto' bio špric.“

„Comment?“, dr. Žerar je pogledao zaprepašteno. Ali, moj špric je vraćen. Da, da, sada je kod mene.“

Poaro je klimnuo snažno. „Da, da. Taj drugi špric, to je vrlo čudno – vrlo zanimljivo. Dano mi je da razumijem da taj drugi špric pripada gđici King. Je li tako?“

Sara je zastala za djelić sekunde. Kerol je brzo rekla: „To nije bila igla gđice King, već moja...“

„Znači, priznajete da ste je bacili, gospođice?“ Oklijevala je samo trenutak.

„Da, naravno. Zašto ne bih?“

„Kerol!“, to je bila Nadin. Nagnula se naprijed raširenih i uplašanih očiju.

„Kerol - oh, ne razumijem.“

Kerol se okrenula i pogledala je. Bilo je nečeg neprijateljskog u njenom pogledu.

„Nema što da se razumije! Bacila saman stari špric. Nikad nisam pipnula - otrov.“

Sarin glas je upao. „Sasvimje točno to što vam je rekla gđi. Pirs, g. Poaro. To jeste bio moj špric.“

Poaro se smeškao. „Vrlo je zamršen taj slučaj sa špricom - ipak, mislim da se može objasniti. Ah, dobro, sad imamo dva slučaja - slučaj nevinosti Rejmonda Bojntona - slučaj krivice njegove sestre Kerol. Ali ja, ja sam oprezan i pravedan. Uvek gledam na obje strane. Razmotrimo što se događa ako je Kerol Bojnton nevinna.“

„Ona se vraća u kamp, odlazi kod svoje majke i nalazi je - da kažemo - mrtvu! Što je prvo što će pomisliti? Posumnjat će da je njen brat Rejmond možda ubio. Ne zna što da radi. I tako ne kaže ništa. I uskoro, oko jedan sat kasnije, Rejmond Bojnton se vraća i, pošto je po svoj prilici razgovarao s majkom, ne kaže ništa o tome da nešto nije u redu. Zar ne mislite da su njene sumnje tada postale sigurnost? Možda ona odlazi u njegov šator i nalazi špric. Tada svakako postaje sigurna. Ona ga brzo uzima i sakriva. Rano ujutro ga baca.“ „Ima još znakova da je Kerol Bojnton nevinna. Ona me uverava, kad je ispitujem, da ona i njen brat nikada nisu ozbiljno namjeravali da provedu svoj plan.“

Tražim od nje da se zakune - i ona se odmah zaklinje i to krajnje svečano da nije kriva za zločin! Vidite, ona to kažena taj način. Ne zaklinje se da oni nisu krivi. Zaklinje se za sebe, ne za njenog brata - i misli da ja neću posebno obratiti pozornost na zamenicu.

„Eh, bien, to je okolnost za nevinost Kerol Bojnton. A sada se vratimo i razmotrimo ne nevinost nego - Rejmondovu moguću krivicu. Pretpostavimo da Kerol govori istinu da je gđa Bojnton bila živa u pet ideset. Pod kojim okolnostima bi Rejmond mogao da bude kriv? Možemo da pretpostavimo da je ubio svoju majku u deset minuta do šest kad je otišao gore da s njom razgovara.“

Momci su bili okolo po kampu, istina, ali je svetio bivalo slabije. To je moglo da se obavi, ali onda slijedi da je gđica King lagala.

Sjetite se, ona je stigla u kamp samo pet minuta poslije Rejmonda. Iz daljine mogla ga je vidjeti kako ide gore kod majke. Onda, kada su je kasnije našli mrtvu, gđica King shvaća da je Rejmond ubio i, da bi ga spasila, ona laže - znajući da je dr. Žerar u groznici i da ne možeda razotkrije njenu laž!

"Ja nisam lagala!", reče Sara jasno.

„Postoji i druga mogućnost. Gđica King, kao što sam rekao, stigla je u kamp pet minuta poslije Rejmonda. Ako je Rejmond zatekao svoju majku živu može biti da je gđica King udelila fatalnu injekciju. Ona je vjerovala da je gđa Bojnton u osnovi zla. Mogla je da vidi sebe kao izvršioca pravde. To bi jednako dobro objasnilo njeno laganje o vremenu smrti.“

Sara je ubledela. Govorila je tihim, čvrstim glasom: „Istina je da sam govorila o svrsishodnosti da jedna osoba umre da bi spasila mnoge. Mjesto za žrtvovanje dalo mi je tu ideju. Ali mogu da vam se zakunem da nisam nikad povrijedila tu odvratnu staricu - niti bi mi takva ideja ikad pala na pamet!“

„Pa ipak“, reče Poaro mekano, „jedno od vas dvoje mora da laže.“ Rejmond Bojnton se meškoltio u stolici. Povikao je naglo, „Pobedili ste, g. Poaro! Ja sam lažov. Majka je bila mrtva kad sam se popeo kod nje. To- to me sasvim pogodilo.“

Vidite, išao sam da raščistim s njom. Da joj kažem da sam od tog trenutka slobodan strijelac. Bio sam - sav obuzet, razumijete. Kad tamo, ona je bila - mrtva! Ruka joj je bila sasvim hladna i mlohava. I pomislio sam - baš to što ste rekli - možda Kerol - vidite, bio je trag na njenom zglobu..“

Poaro je brzo rekao: „To je jedna stvar o kojoj još nisam u potpunosti obavesten. Koji je metoda koji ste računali da primenite? Imali ste metoda - i to je bilo povezano sa iglom.“

Rejmond je govorio užurbano: „To je bio način o kojem sam čitao u jednoj knjizi - engleskoj detektivskoj priči - zabodete iglu sa praznim špricom u nekoga i to proizvede trik. To je zvučalo savršeno znanstveno.“

„Ah“, reče Poaro. „Razumem. I vi ste nabavili iglu i špric?“

„Ne. U stvari, pokupili smo Nadinin.“

Poaro je uputio brz pogled prema njoj. „Iгла koja je u vašem prtljagu u Jeruzalemu?“, promrmljao je. Blago rumenilo razlilo se po licu mlade žene.

„Ja - nisam bila sigurna što je bilo s njim“, rekla je. Poaro je promrmljao:

„Vi ste tako oštroumni, gospođo.“

23.

Nastala je pauza. Onda, kad je pročistio grlo malo izvještačenimzvukom, Poaro je nastavio: „Sada smo resili misteriju onoga što bih ja nazvao drugi špric. On je pripadao gđi Linoks Bojnton, uzeo ga je Rejmond Bojnton prije nego što su napustili Jerusalem, Kerol ga je uzela od Rejmonda kada je otkriveno telo gđe Bojnton, bacila ga je, gđica Pirs ga je otkrila, a gđica King je izjavila da je njen.

Pretpostavljam da je onsada kod gđiće King."

„Da, kod mene je", reče Sara. „Znači da kad ste upravo rekli da je vaš uradili ste ono što ste nam reklida ne radite - kazali ste laž."

Sara reče mirno:

„To je drugačija vrsta laži. To nije - to nije profesionalna laž."

„Da, ima nešto u tome. Savršeno vas razumijem."

„Hvala", reče Sara.

Poaro je ponovno pročistio grlo:

„Hajde da sada razmotrimo našu tabelusa vremenima. Dakle:

Bojntonovi i Džeferson Koup napuštaju kamp (približno) 3:05

Dr Žerar i Sara King napuštaju kamp (približno) 3:15

Ledi Vestholm i gđica Pirsnapuštaju kamp (približno) 4:15

Dr Žerar se vraća u kamp 4:20

Linoks Bojnton se vraća u kamp 4:35

Nadin Bojnton se vraća u kamp i razgovara sa gospođom Bojnton 4:40

Nadin Bojnton napušta svekrvu i ide u markizu (približno) 4:50

Kerol Bojnton se vraća u kamp 5:10

Ledi Vijestholm, gđica Pirs i g. Džeferson Koup se vraćaju u kamp 5:40

Rejmond Bojnton se vraća ukamp 5:50

Sara King se vraća u kamp 6:00

Tijelo otkriveno 6:30.

Ovdje je, primetićete, praznina od dvadeset minuta između četiri i pedeset, kad je Nadin Bojnton napustila svoju svekrvu, i pet i deset, kada se vratila Kerol.

Međutim, ako Kerol govori istinu, gđa Bojnton je morala biti ubijena u tih dvadeset minuta. E sad, tko je mogao da je ubije? U to vrijeme gđica King i Rejmond Bonton su bili zajedno. G. Koup (nije da on ima neki prihvatljiv motiv da je ubije) ima alibi. Bio je sa ledi Vestholm i gđicom Pirs. Linoks Bojnton je bio u markizi sa svojom ženom. Dr Žerar je stenjao u groznici u svom šatoru. Kamp je prazan, momci spavaju. To je odgovarajući trenutak za zločin! Postoji li osoba koja je to mogla da izvede?"

Uputio je zamišljen pogled prema Ginevri Bojnton. Jma jedna osoba. Ginevra Bojnton je bila u svom šatoru celo poslepodne. Tako nam je rečeno - ali, u stvari, postoje dokazi da onanije bila u svom šatoru sve vrijeme. Ginevra je stavila vrlo značajnu primjedbu. Rekla je da je dr. Žerar izgovorio njeno ime u groznici. I dr.Žerar nam je također rekao da je u groznici sanjao lice Ginevre Bojnton. Ali to nije bio san! On je zaista vidio njeno lice dok je stajala pored njegovog kreveta. Mislio je da je to posljedica groznice - ali to je bilo stvarno.

Ginevra je bila u šatoru dr. Žerara. Nije li moguće da je došla da vrati špric pošto ga je upotrebila?"

Ginevra je podigla glavu sa krunom zlatno crvene kose. Njene širom otvorene lijepe oči gledale su u Poaroa. Bile su potpuno bezizražajne. Izgledala je kao zagonetna svetica.

„Ah, me non", uzviknuo je dr. Žerar.

„Da li je to tako psihološki nemoguće?", raspitivao se Poaro. Francuz je oborio pogled. Nadin Bojnton je oštro kazala:

„To je sasvim nemoguće!" Poaro je brzo skrenuo pogled ka njoj.

„Nemoguće, gospodo?"

„Da."

Zastala je, skupila usne, a zatim nastavila, „Neću da čujem takve optužbe protiv moje inteligencije.

„Mislim, gospodo, da sam za ovo vrijeme shvatio da vi imate ono što vjerujem da se zove 'izvršna glavica'.

"„Laskate mi."

„Ne bih rekao. Sve vrijeme vi sagledavate situaciju mirno i sabrano. Vi ste ostali izvana u dobrim odnosima sa svojom svekrvom, smatrajući da je to najbolje što može da se uradi, ali u duši vi ste je osuđivali i proklinjali. Mislim da ste prije izvjesnog vremena shvatili da je jedina šansa za sreću vašeg muža da napusti dom - da se sam bori bez obzira koliko bi težak i pun oskudice mogao da bude takav život. Bili ste voljni da preuzmete sve rizike i pokušali ste da utičete na njega. Ali niste uspjeli, gospodo. Linoks Bojnton više nije imao zelju da bude slobodan.

„Znači, ja uopće ne sumnjam, gospodo, da vi volite svog muža. Vaša odluka da ga napustite nije izazvana većom ljubavlju prema drugom čovjeku. Mislim da je to bila posljednja očajnička nada. Žena u vašem položaju može da pokuša samo tri stvari. Može da pokuša da moli. To, kao što sam rekao, nije uspjelo. Može da zaprijeti da će ostaviti muža. Ali, moguće je da čak ni takva prijetnja ne bi pokrenula Linoksa Bojntona. To bi ga gurnulo dublje u bedu, ali ne bi doprinelo da se on pobuni. Postojao je jedan posljednji očajnički izlaz. Mogli ste da odete sa drugim čovjekom.

Ljubomora instinkt za posedovanjem su dva od najdublje ukorenjenih osnovnih instinkata u čovjeku. Vi ste pokazali svoju mudrost pokušavajući da doprete do tog dubokog, podzemnog, žestokog instinkta. Ako bi vas Linoks pustio da odete drugom čovjeku bez opiranja - tada bi zaista morao da bude izvan ljudskih moći i isto tako vi biste mogli da započnete novi život negdje drugdje.

„Ali, pretpostavimo da je čak i taj posljednji očajnički pokušaj izlječenja propao. Vaš muž je bio strašno uznemiren vašom odlukom, ali, usprkos tome on nije, kao što ste se nadali, reagovao kao primitivni muškarac sa provalom posedničkog instinkta. Da li je išta moglo spasiti vašeg muža od njegovog ubrzanog mentalnog propadanja?

Samo jedno. Ako bi njegova maćeha umrla možda ne bi bilo prekasno. Možda bi bio u stanju da počne život ispočetka kao slobodan čovjek i da još jednom u sebi izgradi nezavisnost i muškost.

"Nadin ga je i dalje gledala pravo u oči. Mirnim, blagim glasom kazala je:

„Vi sugerirate da sam ja pomogla da se to dogodi, zar ne? Ali ne možete, g. Poaro. Pošto sam gđi Bojnton saopštila svoju namjeru da odem, otišla sam pravo u markizu i pridružila se Linoksu. Nisam odlazila odande sve dok moja svekrva nije pronađena mrtva. Mogla bih da budem kriva za njenu smrt u smislu da sam joj priredila šok - to naravno podrazumeva prirodnu smrt. Ali ako je, kao što vi kažete (mada još uvijek nemate direktne dokaze za to i ne možete ih imati dok se ne izvrši autopsija), ona namjerno ubijena, tada ja nisam imala priliku da to uradim."

Poaro reče: „Vi niste napuštali markizu dok vaša svekrva nije pronađena mrtva"?

Upravo ste to kazali. To je, gđo Bojnton, bila jedna od stvari koje su mi bile čudne u ovom slučaju."

„Kako to mislite?" „To je ovdje na mom spisku. Točka 9 - u pola sedam, kada je večera bila spremna, jedan sluga je poslat da o tome obavesti gđu Bojnton."

Rejmond reče: „Ne razumijem." Kerol reče: „Ni ja."

Poaro je prelazio pogledom sa jednog na drugog. „Ne razumete, eh? Jedan sluga je poslat - zašto slugal Zar niste vi svi bili veoma ustrajni usvojoj pažnji prema staroj dami? Zar je nije netko od vas uvijek pratio na objed? Ona je bila slaba.

Bilo joj je teško da ustane iz stolice bez pomoći. Uvijek joj je netko od vas bio pri ruci. Ja onda tvrdim da je, kad je objavljeno da je večera spremna, bilo prirodno da netko od članova vaše obitelji ode i pomogne joj. Ali nijedan od vas se nije ponudio da to uradi."

Nadin je oštro kazala: „Sve je to besmisleno, g. Poaro. Svi imo bili umorni te večeri. Trebalo je da odemo, priznajem, ali - te večeri – prosto nismo!"

„Tačnije - upravo te večeri, vi ste, gospodo, možda više od ikog pazili na nju. To je bila jedna od dužnosti koje ste mehanički prihvatili. Ali te večeri niste se ponudili da odete da joj pomognete. Zašto? Pitao sam se - zašto?"

I reći ću vam moj govor. Zatošto ste vrlo dobro znali da je ona mrtva... Ne, nemojte da me prekidate gospođo." Podigao je strastveno ruku. „Sada ćete čuti mene – Herkula Poaroa! Postoje svjedoci vašeg razgovora sa svekrvom. Svedoci koji su mogli da vide, ali nisu mogli da čuju! Ledi Vestholm gđica Pirs su bile daleko. One su vidjele da vi prividno vodi razgovor sa svekrvom, ali koji su stvarni dokazi o tome što događalo?"

Ja ću vam umjesto toga ponuditi jednu malu teoriju. Ako ste se na svoj miran i promišljen način odlučili za - hoćemo li da kažemo eliminaciju majke vašeg muža - vi ćete to da izvršite inteligentno i uz odgovarajuću pripremu. Vi imate pristup šatoru dr. Žerara dok je on odsutan na jutarnjem izletu. Prilično ste sigurni da ćete naći odgovarajuć lijek. Tu vam pomaže vaša obuka za bolničarku. Birate digitoksi- istu vrstu lijeka koji uzima i vaša svekrva. Također uzimate i njegov špric pošto je, što vas je naljutilo, vaš nestao. Nadate se da ćete ga vratitiprije nego što doktor primjeti njegov nestanak.

„Pre nego što nastavite da sprovedite svoj plan vi činite poslednji pokušaj da gurnete svog muža u akciju. Govorite mu o svojoj namjeri da se udate za Džefersona Koupa. Mada je vaš muž strašno uznemiren, on ne reagira onako kako ste se nadali- tako da ste prisiljeni da sprovedete svoj plan o ubojstvu.

Vraćate se u kamp, razmenjujete ljubazne i prirodne riječi sa ledi Vestholm i gđicom Pirs dok prolazite pored njih. Penjete se tamo gdje sjedi vaša svekrva. Špric sa lijekom u njemu spreman je kod vas. Lako je dohvatiti njen članak i - sposobni kakvi ste zbog svoje obuke za bolničarku – pritisnuti klip. To je učinjeno prije nego što je vaša svekrva shvatila što radite. Daleko iz doline ostali vide samo kako razgovarate s njom nagnuti nad nju. Onda, namjerno, iznosite stolicu i sjedite tamo prividno zauzeti prijateljskim razgovorom nekoliko minuta. Smrt mora da je bila skoro trenutna. Vi sjedite i razgovarate s mrtvom ženom, ali tko će to da pogodi? Onda sklanjate stolicu i idete dolje u markizu i nalazite vašeg muža kako čita knjigu. I pazite da ne napustite markizu! Smrt gđe Bojnton, sigurni ste, biće pripisana srčanim smetnjama. (Biće, zaista, uzrokovana srčanim smetnjama.) Samo u jednoj stvari je vaš plan skrenuo s pravog puta. Ne možete da vratite špric u šator dr. Žerara jer se doktor unutra tresu od malarije - i, mada Vi to ne znate, on je već otkrio da špric nedostaje. To je, gospođo, bila greška u jednom, inače, savršenom zločinu."

Nastupila je tišina - trenutna mrtva tišina - a onda je Linoks skočio nanoge.

„Ne!", povikao je.

„To je prokleta laž! Nadin nije učinila ništa! Nije mogla ništa da uradi! Moja majka - već je bila mrtva!"

„Ah!", Poaro je nježno skrenuo pogled ka njemu. „Dakle, naposljetku, vi ste je ubili g. Bojnton?"

Opet kratka pauza - onda je Linoks ponovno sjeo i drhtavim rukamapokrio lice.

„Da - točno - ja sam je ubio." „Vi ste uzeli digitoksin iz šatora dr. Žerara?"

„Da."

„Kada?"

„Kao... kao... što ste rekli - ujutro."

„I špric?"

„Špric? Da."

„Zašto ste je ubili?"

„Kako možete da pitate?"

„Ja pitam, g. Bojnton."

„Ali vi znate - moja žena me je napuštala, sa Koupom."

„Da, ali to ste saznali tek popodne"

Linoks je blenuo u njega. „Naravno. Kad smo bili vani.."

„Ali ste uzeli otrov i špric ujutro - prije nego što ste saznali?"

„Zašto me, do đavola, gnjavite tim pitanjima?" Zastao je i prešao preko čela rukom koja se tresla. „Zašto je to uopće važno?"

„To je veoma važno. Savjetujem vam, g. Linoks Bojnton, da mi kažete istinu."

„Istinu?", Linoks je buljio u njega. Nadin se iznenada okrenula u stolici i zagledala se u muža.

„Tako sam rekao - istinu."

„Zaboga, hoću", reče Linoks iznenada. „Ali ne znam da li ćete mi vjerovati."

Duboko je uzdahnuo.

„To popodne, kad sam napustio Nadin, bio sam potpuno rastrojen. Nikada ne bih mogao ni sanjati da bi mogla da ode od mene nekom drugom. Bio sam - bio sam skoro lud! Osjećao sam se kao pijan ili kao poslije teške bolesti."

Poaro je klimnuo.

„Zapazio sam kako je leđi Vestholm opisala vaše držanje kad ste prošli pored nje. Zbog toga sam znao da vaša žena ne govori istinu kada tvrdi da vam je rekla poslije povratka u kamp. Nastavite g. Bojnton."

„Jedva da sam znao što radim... Ali, kad sam se približio, moj um je počeo da se bistri. Sinulo mi je da mogu samo sebe da krivim! Bio sam bijedni crv! Trebalo je da se oduprem svojoj maćehi i da raščistim godinama ranije. I shvatio sam da možda ne bi bilo kasno ni sada. Bila je tamo, stari đavo, sjedila je tamo kao bestidni idol nasuprot crvenih stijena. Popeo sam se pravo tamo da završim s tim. Mislio sam da joj kažem što mislim i da objavim da hoću da raščistimo. Imao sam žestoku ideju da bih mogao da odem odmah te večeri – da raščistim s Nadin i da odem do Ma'ana te noći."

“Oh, Linoks - dragi.. " To je bio dugačak mekan uzdah.

Nastavio je: “I onda, bože moj - mogli ste me oboriti dodiranjem! Bila je mrtva.

Sjedila je tamo - mrtva... Ja... ja nisam znao što da radim. Bio sam nijem - zbunjen. Sve što sam htio da joj saspem nakupilo se u meni - pretvorilo se u olovo - ne mogu da objasnim... Kamen - tako sam se osjećao - kao skamenjen.

Nešto sam napravio mehanički - uzeo sam njen ručni sat (bio joj je u krilu) i stavio ga na njenu ruku - njenu groznu, mlohavu, mrtvu ruku.."

Stresao se. „Bože! - To je bilo grozno! Onda sam se otetirao dolje i otišao u markizu. Trebalo je da pozovem nekog, pretpostavljam – ali nisam mogao. Samo sam sjedio tamo, okretao stranice - čekao..."

Stao je. „Nećete povjerovati u to - ne možete. Zašto nisam pozvao nekog?

Rekao Nadin? Ne znam."

Dr Žerar je pročistio grlo. „Vaša izjava je savršeno uverljiva, g. Bojnton", rekao je.

„Vi ste bili u lošem nervnom stanju. Dva ozbiljna šoka zadata u kratkom razmaku sasvim su dovoljna da vas dovedu u stanje koje ste opisali. To je Vajsenhalterova reakcija - najbolje opisana uslučaju ptice koja je udarila glavom u prozor. Čak i kad dođe k sebi ona se instinktivno uzdržava od bilo kakve akcije - dajući sebi vremena da ponovno dogodi nervne centre - ne izražavam se dobro na engleskom, ono što ja mislim je sljedeće: vi niste mogli da se ponašate dru gačije. I odlučna akcija bilo koje vrste bila bi vam nemoguća. Prošli ste kroz period mentalne paralize."

Okrenuo se Poarou „Uveravam vas, prijatelju, da je tako Oh, ne sumnjam u to", reče Poaro. „Već sam zapazio jednu malu činjenicu - činjenicu da je g. Bojnton vratio na mjesto sat svoje majke.

To je moglo da ima dva objašnjenja - to je moglo biti pokriće za pravo djelo ili bi to mogla da primjeti i pogrešno protumači mlada gđa Bojnton. Ona se vratila samo pet minuta poslije muža. Stoga je to morala da vidi. Kad se popela kod svekrve i našla je mrtvu sa tragom uboda na ruci, prirodno da bi zaključila da je njen muž izvršio to djelo - da je njena najava da će ga napustiti kod njega izazvala reakciju različitu od one kojoj se nadala. Ukratko, Nadin Bojnton je vjerovala da je ona inspirisala svog muža da izvrši ubojstvo."

Pogledao je u Nadin. „Je li tako, gospodo?"

Pognula je glavu. Onda je upitala: „Da li ste zaista sumnjali u mene, g. Poaro?"

„Mislio sam da je to moguće, gospodo."

Nagnula se naprijed. "A sada? Što se zaista dogodilo, g. Poaro?"

24.

„Šta se zaista dogodilo?“, ponovio je Poaro. Potražio je stolicu iza sebe, stavio je ispred i sjeo. Ponašanje mu je sada bilo prijateljski ne formalno.

„To je pitanje, zar ne? Jer digitoksin jeste uzet - špric jeste nestao – na ruci gdje Bojnton jeste trag uboda igle. Za nekoliko dana znat ćemo definitivno - autopsija će nam kazati - da li je gđa Bojnton umrla od prekomerne doze digitalisa ili nije. Ali tada bi moglo da bude prekasno!

Bolje bi bilo da saznamo istinu večeras - dok nam je ubojica tu, na dohvata ruke.“

Nadin je naglo podigla glavu.

„Hoćete da kažete da još uvijek vjerujete - da je netko od nas...“ Glas joj je utihnuo.

Poaro je polako klimao za sebe. „Istina - to sam obećao pukovniku Karberiju. I tako, pošto smo raščistili stazu, ponovno smo tamo gdje sam bio ranije danas kad sam pravio spisak događaja i bio suočen sa dvije prodorne nedoslednosti.“

Pukovnik Karberij je po prvi put progovorio: „Pretpostavljam da ćemo sada čuti koje su?“, predložio je.

Poaro reče dostojanstveno: „Sada ću vam kazati. Još jednom ćemo uzeti ove dvije prve točke na mom spisku. Gđa Bojnton je uzimala mešavinu digitalisa i dr Zeraru nedostaje špric. Uzmite ove činjenice i suočite ih sačinjenicom koja se ne može poricati, a sa kojom sam se trenutno sudario - da je obitelj Bojnton pokazivala nepogrešivo znake krivice. Zbog toga bi izgledalo izvesno da je nekoo obitelji Bojnton izvršio zločin!

Pa ipak, te dvije činjenice koje sam spomenuo sasvim su protiv te teorije. Jer, vidite, uzeti koncentrisani rastvor digitalisa - to da, to je pametna ideja jer je gđa Bojnton već uzimala taj lijek. Ali što bi onda napravio član obitelji? Ah, ma foil Mogao je da uradi samo jednu razumnu stvar. Staviti otrov u njenu bočicu s lijekom! To je ono što bi bilo tko - bilo tko sa zrcem razuma i tko ima pristup leku - sigurno učinio! Prije ili kasnije, gđa Bojnton uzima dozu i umire - i čak ako se otkrije digitoksin u flaši može da se smatra da je to greška apotekara koji ju je pripremio. Svakako ništa ne može da bude dokazano!,,

”Čemu, onda, krađa šprica?,, Mogu da se daju samo dva objašnjenja za to - ili dr. Žerar nije vidio špric i ovaj nije ni bio ukraden ili je špric uzet zato što ubojica nije imao pristup leku - drugim rečima, ubojica nije član obitelji Bojnton. Ove dvije prve činjenice snažno ukazuju na to da je autsajder izvršio zločin!

To sam shvatio - ali sam bio zbunjen, kao što rekoh, snažnim ispoljavanjem krivice koje je pokazivala obitelj Bojnton. Da li je moguće da su, usprkos tom osjećaju krivice, Bojntonovi nevini?

Počeo sam sa time da dokažem - ne krivicu - nego nevinost tih ljudi! Tu smo mi sada. Ubojstvo je izvršio autsajder - to jest netko tko nije bio dovoljno intiman sa gđom Bojnton da bi ušao u njen šator ili rukovao njenom bočicom s lijekom.“

Zastao je. „Troje ljudi u ovoj sobi su, tehnički, autsajderi, ali koji su nedvosmisleno povezani sa slučajem. G. Koup, koga ćemo prvog uzeti u razmatranje, netko vrijeme je bio tjesno povezan sa porodicom Bojnton.“

Možemo li otkriti njegov motiv i priliku? Izgleda da ne. Smrt gđe Bojnton za njega je imala negativne posljedice - pošto je prekinula izvjesne nade. Ukoliko motiv g. Koup nije bila skoro fanatična želja da ostvari dobrobit za druge, ne možemo da nađemo nikakav razlog da onpoželi smrt gđe Bojnton. Osim ako postoji motiv oko kojeg smo mi upotpunom mraku.“

Koup reče ponosito: „Ovo mi izgleda pomalo neubedljivo, g. Poaro. Morate da se sjetite da ja nisam apsolutno imao priliku da izvršim to djelo i, u svakom slučaju, imam vrlo stroge poglede na nepovredivost ljudskog života.“

„Vaš položaj svakako izgleda besprekorno“, reče Poaro ozbiljno. “U nekom romanu sigurno biste bili veoma

sumnjivi zbog toga." Malo se okrenuo u stolici.

„Sada dolazimo do gđice King. Gđica King je imala izvesnu količinu motiva i posjeduje potrebno medicinsko znanje, ona je karakterna i odlučna osoba, ali, pošto je sa ostalima napustila kamp prijetri i trideset i nije se vratila do šest sati, izgleda teško vidjeti gdje je mogla da ima priliku.,,

Sledeći je dr. Žerar. E sad, ovdje moramo da uzmemo u račun pravovrijeme u koje je zločin izvršen. Prema posljednjem svedočenju g. Linoksa Bojntona njegova je majka bila mrtva u četiri i trideset pet. Prema leđi Vestholm i gđici Pirs ona je bila živa u četiri i petnaest kada su one pošle u šetnju. To ostavlja tačno dvadeset minuta koje nisu uračunate.

Sad, pošto su te dvije dame otišle od kampa dr. Žerar je prošao pored njih idući ka njemu. Nitko ne može da kaže kakvo je bilo kretanje dr. Žerara kad je stigao ukamp jer su dvije dame bile okrenute leđima. One su se udaljavale. Prema tome, savršeno je moguće da je dr. Žerar izvršio zločin. Pošto je doktor, on može lako da odglumi pojavu malarije.

Postoji, rekao bih, mogući motiv. Možda je dr. Žerar želio da spasi određenu osobu čiji je razum (možda vitalniji gubitak od gubitka života) bio u opasnosti imožda je smatrao da je žrtvovanje jednog istrošenog života vrijednotoga!"

„Vaše ideje", reče dr. Žerar, „su fantastične!"

Ne obraćajući pozornost, Poaro nastavi: „Ali ako je tako, zašto je Žerar skrenuo pozornost na mogućnost podvale? Sasvim je sigurno da bi, da nije bilo njegove izjave pukovniku Karberiju, smrt gđe Bojnton bila pripisana prirodnim uzrocima. Dr. Žerar je prvi ukazao na mogućnost ubojstva. To, prijatelji moji", reče Poaro, „nema nikakvog smisla!"

„Izgleda da nema", reče pukovnik Karberi nabusito.

„Postoji još jedna mogućnost", nastavio je Poaro. „Gđa Bojnton je upravo snažno negirala mogućnost da je njena mlađa zaova kriva. Snaga njene primjedbe leži u činjenici da je ona znala da je njena svekrva u to vrijeme bila mrtva. Ali, sjetite se: Ginevra Bojnton je čelo popodne bila u kampu. I bio je trenutak - trenutak kad su leđi Vestholm i gđica Pirs odlazile iz kampa i prije nego što se dr. Žerar vratio..."

Ginevra se uznemirila. Nagnula se naprijed i zagledala Poarou u lice. Jasam to napravila? Mislite da sam ja to napravila?"

Onda iznenada, pokretom brzonoge, neuporedive ljepote, ustala je iz stolice, odlepršala preko sobe i spustila se na koljena pored dr. Žerara, privila se uz njega gledajući strastveno u njegovo lice.

„Ne! Ne! Ne dajte mu da to kaže! Oni opet podižu zidove oko mene! To nije istina! Ništa nisam napravila! Oni su mi neprijatelji - žele da me zatvore. Morate da mi pomognete!"

„Dobro, dobro, dijete moje." Onda se obratio Poarou.

„To što govorite je nerazumno - besmisleno."

„Manija gonjenja?", promrmljao je Poaro. „Da, ali ona to ne bi mogla da uradi na takav način. Ona bi to napravila, morate da uvidite, dramatično - bodež - nešto nakičeno - spektakularno- nikada ta hladnokrvna, mirna logika! Kažem vam, prijatelji, to je tako. Ovo je zločin sa razlogom - zdrav zločin."

Poaro se smeškao. Neočekivano se naklonio. Je suis en-tierement devotre avis", rekao je prijazno.

25.

„Hajde“, reče Herkul Poaro. „Trebalo da prođemo još mali dio puta!“

Dr. Žerar se pozvao na psihologiju. Ispitat ćemo sada psihološku stranu slučaja.

Uzeli smo činjenice, ustanovili smo kronološki redoslijed događaja, čuli smo svjedočenja. Ostaje - psihologija. A najvažniji psihološki dokazi tiču se mrtve žene - psihologija gđe Bojnton osobno.

„Uzmite sa moje liste navedenih činjenica točke tri i četiri. Gđa Bojnton je nesumnjivo uživala sprečavajući svoju obitelj da uživaju u društvu drugih ljudi.“

Gđa Bojnton je tog popodneva ohrabrila svoju obitelj da odu i ostave je. Ove dvije činjenice glatko protivreče jedna drugoj! Zašto bi tog posebnog popodneva gđa Bojnton iznenada pokazala potpuno uzmicanje od svoje uobičajene politike? Da li je osjetila iznenadnu toplinu u srcu - instinkt dobrote? To je, čini mi se zbog svega što sam čuo, krajnje neverovatno! Ipak, mora da je postojao razlog. Koji je to razlog?

„Razmotrićemo bliže karakter gđe Bojnton. Bilo je mnogo različitih ocjena.“

Ona je bila stari, prestrogi tiranin - bila je mentalni sadista - bila je inkarnacija zla - bila je luda. Koji od ovih pogleda je pravi? Mislim da je Sara King bila najbliža istini kada je ublijed inspiracije u Jeruzalemu vidjela staru damu kao intenzivno jadnu. Ali ne samo jadnu - beznačajnu.

„Zamislimo, ako možemo, sebe u mentalnom stanju gđe Bojnton. Ljudska kreatura sa urođenim ogromnim ambicijama, željna dominaciji utjecaja nad drugim ljudima. Niti je potiskivala tu intenzivnu žudnju da ima moć - niti je nastojala da je savlada - ne, dame i gospodo, ona ju je hranila! Ali na kraju - slušajte dobro - na kraju, dokle je to dovelo?“

Ona nije bila veliki moćnik! Nisu je se plašili i nisu je mrzili svuda! Bila je sitni tiranin jedne izolovane obitelji! I, kao što mi reče dr. Žerar - počelaje da se dosađuje kao i svaka druga stara dama uz svoj hobi i žudjela jeda proširi svoje aktivnosti i da zabavi sebe tako što će svoju dominaciju učiniti rizičnijom! Ali to vodi do sasvim drukčijeg aspekta tog slučaja!

Dolazeći u inozemstvo, shvatila je po prvi put koliko je beznačajna! „I sada dolazimo direktno do točke broj deset - riječi koje je kazala Sari King u Jeruzalemu.“

„Sara King je, vidite, ubola istinu. Ona je potpuno i beskompromisno razotkrila bezvrijednu i prezira dostojnu shemu postojanja gđe Bojnton! A sada, slušajte vrlo pažljivo - svi vi - što je ona točno kazala gđici King. Gđica King je rekla da je gđa Bojnton govorila tako zločesto - nije čak ni gledala u mene!“

Evo što je stvarno rekla: Nikada ništa nisam zaboravila - ni postupak, ni ime, ni lice.

„Ove riječi su ostavile dubok utisak na gđicu King. Njihova neobična žestina, glasan promukao ton kojim su izrečene! Tako jak utisak suostavile na njen um da je ona, po mom mišljenju, sasvim propustila da shvati koliko su neobično značajne!“

Ali, mes amis, da li vam je promaklo da ove riječi nisu uopće razuman odgovor na ono što je Sara King upravo bila rekla. Nikad nisam ništa zaboravila - ni postupak, ni ime, ni lice. To nema smisla". Da je kazala: Ne zaboravljam drskost - ali ne - kazala je lice...

„Ah!“, uzviknuo je Poaro sklopivši ruke. „Ali to bude oči! Te riječi tobože rečene gđici King uopće nisu bile njoj upućene. One su bile upućene nekom drugom iza gđice King.“

Zastao je i promatrao njihove izraze. „Da, to je bio psihološki trenutak u životu gđe Bojnton! Ona je bila izložena sebi od strane jedne inteligentne mlade žene!“

Bila je puna potisnutog bijesa - i u tom trenutku ona je prepoznala nekoga - lice iz prošlosti!

„Vraćamo se, vidite, autsajderu. I sada je jasno značenje neočekivane ljubaznosti gđe Bojnton onog popodneva kada je umrla. Htjela je da se oslobodi svoje obitelji jer - da se izrazim prosto - imala je drugu ribu za prženje! Htjela je da ima čisto polje za razgovor sa novom žrtvom...

Sada, sa tog novog stanovišta, razmotrimo događaje tog popodneva! Obitelj Bojnton odlazi. Gđa Bojnton se smešta ispred svoje pećine. Razmotrimo pažljivo svjedočenje ledi Vestholm i gđice Pirs.

Ova posljednja je svjedok na koga se ne možete osloniti, nije promatrač i vrlo je povodljiva.

Ledi Vestholm, s druge strane, savršeno je jasna činjenicama i pretjerano pedantan promatrač. Obje dame slažu se u jednom! Jedan Arapin, jedan od slugu, prilazi gđi Bojnton, naljuti je na neki način i žurno se povlači. Ledi Vestholm nedvosmisleno tvrdi da je taj sluga najprije bio u šatoru koji zauzima Ginevra Bojnton, ali možeteda se sjetite da jeto šator dr. Žerara bio odmah do Ginevrinog.

Moguće je da je Arapin ušao u šator dr.Žerara."

Pukovnik Karberi reče: „Hoćete da kažete da je jedan od tih mojih drugara beduina ubio staru damu tako što ju je uboo špicem? Fantastično!"

„Čekajte pukovniče Karberi; nisam još završio. Složićemo se da je Arapin mogao da dođe iz šatora dr. Žerara a ne iz Ginevrinog. Što je sljedeće? Obje dame se slažu da nisu mogle da vide njegovo lice dovoljno jasno da bi ga prepoznale i da nisu čule što je bilo rečeno. To je razumljivo. Rastojanje između markize i grebena je otprilike dvije stotine jardi. Ledi Vestholm je, međutim, dala jasan opis čovjeka, opisujući do detalja odrpane čakšire i opću neurednost."

Poaro se nagnuo naprijed. „To je, prijatelji moji, bilo zaista veoma čudno! Jer, ako nije mogla da vidi njegovo lice ni da čuje što se govori, ona ni slučajno nije mogla da primjeti u kakvom su stanju njegove čakšire i povezi na nogama. Ne na dvije stotine jardi! To je, vidite, bila greška! To mi je dalo zanimljivu ideju.

Zašto insistirati na odrpanim čakširama i neurednim povezima. Da li je to bilo zato što čakšire nisu bile odrpane i što povezi nisu postojali! Ledi Vestholm i gđica Pirs su obje vidjele čovjeka - ali sa mjesta na kojima su sedele nisu mogle da vide jedna drugu.

To se vidi iz činjenice da je ledi Vestholm došla da vidi da li je gđica Pirs budna i našla je kako sjedi na ulazu u svoj šator."

„Dobri bože", reče pukovnik Karberi naglo se uspravivši u stolici. „Da li hoćete da kažete..."

„Hoću da kažem da, uverivši se što radi gđica Pirs (jedini svjedok koji je, izgleda, bio budan), ledi Vestholm se vratila u svoj šator, obukla svoje jahaće hlače, čizme i kaput kaki boje, napravila arapski ukras za glavu od svog kariranog ogrtača za prašinu i klupka vune i tako odevena otišla je drsko gore do šatora dr. Žerara, pretražila njegovu medicinsku kutiju, izabrala odgovarajući lijek, uzela špic, napunila ga i otišla drsko gore do svoje žrtve.

Gđa Bojnton je možda dremala. Ledi Vestholm je bila brza. Uхватила je za ruku i ubrizgala joj sadržaj. Gđa Bojnton je napola vrisnula - pokušala je da ustane - onda je klonula natrag. 'Arapin'je žurno otišao i sve je ukazivalo da je bio postiden i smeten. Gđa Bojnton je mahala štapom, pokušala da ustane, a onda opet pala ustolicu.

„Pet minuta kasnije, ledi Vestholm se pridružuje gđici Pirs i komentariše scenu koju je ova upravo vidjela namećući joj svoju osobnu verziju iste. Onda odlaze u šetnju zastavši ispod grebena gdje ledi Vestholm dovikuje staroj dami. Ne dobija nikakav odgovor jer je gđa Bojnton mrtva - ali ona skreće pozornost gđici Pirs: 'Vrlo je nepristojno što je samo tako zabrektala na nas!'

Gđica Pirs prihvaća sugestiju - često ječula kako gđa Bojnton prihvaća primjedbe uz brektanje - ona će se sasvim iskreno zakleti ako je potrebno da je zaista to čula. Ledi Vestholm je dovoljno često sjedila u komitetima sa ženama tipa gđice Pirs da bi točno znala kako njen vlastiti ugled i gospodarska ličnost može da utječe na njih.

Jedina stvar u kojoj je njen plan podbacio bilo je premeštanje šprica. Dr Žerar je svojim prebrzim povratkom poremetio njen raspored. Nadala se da on možda neće primetiti nestanak i vratila ga je tokom noći." Ušutio je Sara reče: „Ali, zašto? Zašto bi leđi Vestholm htjela da ubije staru gđu Bojnton?"

„Zar mi niste kazali da je leđi Vestholm bila sasvim blizu vas u Jeruzalemu kad ste razgovarali s gđom Bojnton? To je bila leđi Vestholm kojoj su bile upućene riječi gđe Bojnton. Nikad nisam ništa zaboravila - ni postupak, ni ime, ni lice.

Stavite to uz činjenicu da je gđa Bojnton bila čuvar u zatvoru i možete da dođete do vrlo lukave ideje o tome kakva je istina. Lord Vestholm je svoju ženu upoznao na povratku iz Amerike. Leđi Vestholm prije svog vjenčanja bila je kriminalac i odslužila je zatvorsku kaznu. Vidite li strašnu dilemu koju je imala?

Njena karijera, njene ambicije, njen društveni položaj - sve na kocki! Mi još ne znamo zbog kakvog zločina je ona služila zatvorsku kaznu (mada uskoro hoćemo) ali mora da je bio takav da bi uspješno upropastilo njenu političku karijeru da je objavljen.

I zapamtite ovo, gđa Bojnton nije bila običan ucjenjivač. Ona nije željela novac. Ona je htjela zadovoljstvo da muči svoju žrtvu izvesno vrijeme i da onda obznani istinu na najspektakularniji način!

Ne, sve dok je gđa Bojnton živa leđi Vestholm ne bi bila sigurna. Ona je poslušala uputstvo gđe Bojnton da se sretne u Petri (mislio sam da je čudno što žena koja ima takav osjećaj vlastite važnosti kao leđi Vestholm više voli da putuje kao običan turist), ali u sebi je nesumnjivo smišljala način kako da je ubije. Vidjela je priliku i iskoristila je bestidno.

Načinila je samo dvije greške. Jednu što je malo previše pričala – opis odrpanih čakšira - što je prvo skrenulo moju pozornost na nju, a drugu kad je pogriješila šator dr. Žerara i pogledala prvo u susjedni gdje je Ginevra bila napola usnula.

Otud devojčina priča - pola mašta, pola istina - o prurušenom šeiku. Ona je to pogrešno predstavila vođena instinktom da izvrne istinu čineći je dramatičnijom, ali je primedba bila sasvim dovoljno značajna za mene."

Zastao je. „Ali, uskoro ćemo znati. Uzeo sam otiske leđi Vestholm danas a da ona toga nije bila svjesna. Ako se oni pošalju u zatvor u kojem jegđa Bojnton nekad radila kao čuvar uskoro ćemo saznati istinu."

Zaćutao je. U tom trenutku tišinu je probio oštar zvuk. „Šta je to?", upita dr. Žerar.

„Zvučalo mi je kao pucanj", reče pukovnik Karberi ustajući brzo.

“U susjednoj sobi. Uzgred, čija je to soba?"

Poaro je promrmljao: „Imam malu ideju - to je soba leđi Vestholm.."

26.

Isečak iz Evening shouta: Sa žaljenjem objavljujemo smrt leđi Vestholm, člana Parlamenta, kao posledicu tragične nezgode. Leđi Vestholm, koja je bila oduševljena putovanjima u zabačene zemlje, uvijek je nosila sa sobom mali revolver. Dok ga je čistila on je opalio i ubio je. Smrt je bila trenutna.

Izražavamo najdublje saučešće lordu Vestholmu itd, itd.

Jedne tople junske večeri, pet godina kasnije, Sara Bojnton i njen muž sjedili su u kazalištu u Londomu. Igrao se Hamlet. Sara je stiskala Rejmondovu ruku. Taj zvonki ritmičan glas, oduvijek divnog zvuka, ali sada disciplinovani moduliran da bude savršen instrument. Sara reče odlučno kad je pala zavjesa na kraju čina:

„Gini je velika glumica!" Kasnije su sjedili oko stola za večeru u Savoju. Ginevra, nasmešena, udaljena, okrenula se bradatim čovjeku pored sebe.

„Bila sam dobra, zar ne, Teodore?"

„Bila si divna, cherie." Sretan osmjeħ lebdeo joj je na usnama. Promrmljala je:

„Uvek si vjerovao u mene - uvijek si znao da bih mogla da postignem velike stvari – da ustaloram mase..."

Nadin, koja je sjedila nasuprot Ginevri, reče: „Kako je uzbudljivo biti ovdje u Londonu sa Gini koja glumi Ofeliju i koja je tako poznata!"

Ginevra je nježno rekla: „Lepo je od vas što ste došli ovamo." „Obični obiteljski skup", reče Nadin smešeći se dok je gledala okolo. Onda se obratila Linoksu:

„Mislim da bi djeca mogla da idu na matine, zar ne? Oni su sasvim dovoljno odrasli i oni toliko žele da vide tetku Gini na pozornici!"

Linoks, zdrav, sretnog izgleda, šaljivih očiju, podigao je naočari. „Za mladence, g. i gđu Koup!"

Džeferson Koup i Kerol objavili su zdravicu. „Taj neveni dilber!", reče Kerol kroz smijeh.

„Džef, bolje da nazdraviš svojoj prvoj ljubavi pošto ona sjedi nasuprot tebi."

Rejmond reče veselo: „Džef je pocrvenio. Ne voli podsjećanje na stare dane."

Preko lica su mu se prevukli oblaci. Sara mu je dodirnula ruku i oblaci su nestali.

Pogledao je u nju i stisnuo joj ruku.

„Izgleda kao ružan san!" Jedna dotjerana figura zaustavila se kraj njihovog stola. Herkul Poaro, nepogrešivo i prekrasno obučen, ponosno uvrnutih brkova, kraljevski senaklonio.

„Gospođice", obratio se Ginevri, "mes hommages, bili ste izvanredni!"

Pozdravili su ga ushićeno i napravili mu mjesto pored Sare. Smješio se svima i, kada su svi međusobno razgovarali, izmaknuo se malo u stranu nježno rekao Sari:

„Eh, bien, izgleda da je sada sve u redu sa la famille BOJNTONT

„Zahvaljujući vama!", reče Sara.

„On je postao vrlo ugledan, vaš muž. Danas sam pročitao odličan prikaz njegove posljednje knjige."

„Zaista je prilično dobra - iako ja to kažem! Da li ste znali da su se nakraju Kerol i Džeferson Kope vjenčali?"

I Linoks i Nadin imaju dvoje najslađe djece - vragolani, tako ih Rejmond zove.

Što se tiče Gini - pa, mislim da je Gini genije."

Pogledala je preko stola u divno lice i crveno zlatnu krunu od kose, a onda se sasvim lagano trгла. Za trenutak lice joj se smrklo. Podigla je čašu polako do usta.

„Pijete za zdravicu, gospodo?“, upitao je Poaro.

Sara polako reče: „Pomislila sam - iznenada - na nju. Gledajući Gini vidjela sam - prvi put - sličnost. Iste stvari - samo Gini u svjetlosti – gdje je ona bila u mraku.. "I, preko puta, Ginevra neočekivano reče:

„Jadna majka, bila je čudna... Sada - kada smo svi tako sretni - osjećam neku vrstu sažaljenja prema njoj. Ona nije dobila od života ono što je željela. Mora da je to bilo vrlo teško za nju."

Kraj